Ketabton.com

ښاغلی قیام‌الدین خان « خادم »
د «روهی ګلاونه» مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه :

دخپرونو لمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قیام الدین « خادم »

دپښتو ټولنې ددائرة المعارف دترجمې دڅانګې مدیر

۱۳۲۵

دکابل

عمومي مطبعه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېرى

د بهار گـلو نه شو يدى كه نه دى ؟ بلبلان پسى ناري و هي رحمانه !

«رحمان»

* * *

په بلبلو زېرى و كړه : بيا بهار دى د سو ندك مو ندك سپلى اخرى كيېزي

«خوشحال»

* * *

د گلونو قدر چا زده ؟

د بـلـبل يا دبو را زده

«خوشحال»

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ:

روهي گلونه

هرطرف ته نو بهار دی غوړېدلی
سترګې وخوره چه به دا ننداره نه کا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زيار راغونډ شوي دي او د پښتو ادب مينانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي ، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوانيو شاعرانو د زړه په وينو روزلي شوي دي .

څنګه چه تر اوسه پورې د پښتو ژبې په ادبياتو کښې داسې يو جامع منتخبات نه و ، او ښاغلي خادم (چه د پښتو يو پياوړی اديب دی) په دې کارګوتې پورې کړې او بريالي شوی دی ، نو پښتو ټولنه داخپله وظيفه ګڼي چه د دې فاضل دا دستايلو وړ خدمت وستايي او په دې انتخاب دې ته تبريك ووايي او هم په دې ګلونو سره د هغو پردېسانو روح ښاد اوياد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بېلتون کښې ويل :

قاصدان له روهه نه راځي مدت شو
سلام باد را رسوي منت ئې تم دی

او له خدايه غواړي چه داسې ډېر آثار پښتنو ته وړاندې کړي .

(عبدالرؤف «بېنوا»)
د پښتو ټولنې عمومي مدير

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهديه

زه دا درنګ رنګ تا زه ګلونو دسته هغه چانه په مخکښې ژدم چه ترهر چا اوترخه دروه په ګلانو مين دی !

دشا هانو ور کړه لعلو جواهر وی دادب دخاوندانو ؛ دزړه وينی

« خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

داوي څښتن حمد او ثنا وایو . او دده په هغه لاستائنې چه تر ټولو غوره دی ؛ او په آل اولادئې ، درود لېږو او ددې شکر کوو چه په لنډه موده کښې مونږ دخپل ملت (پښتو او پښتو نولی) په خدمت کښې «چه زمونږ دمشرانو او خصوصا دګران ټولواك اعليحضرت محمد ظاهر شاه رضامندی هم په دې کښې ده» خومره چه کېدی شوه دهغې نه ډېر کامیاب شو ، یعنې په کوم وخت کښې دپښتو خدمتګارانو زیات آثار ولیکل ؛ چه لنډ له دغو څخه چاپ شوی دی ؛ او ډېر لا پاتې دی په فرصت کښې به چاپ یېږی او دذوق خاوندانو ته به وړاندی کېږی .

یو له دغو آثارو څخه چه دپښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیا لیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهی ګلونو» په نامه نن له چاپه راووت . دا کتاب دډېرو پخوانو هغو شاعرانو دا شعارو انتخاب دی ، چه نن یې آثار ډېر لږ کېږی . دا اشعار او ددغو شعراؤ دیوانونه مایه ډېر کوښښ پیدا کړیدی . او په ډېر زحمت سره مې تر ې دا مجموعه جوړه کړېده ؛ چه په خپل ډول او ترتیب کښې دنورو ژبو دیوې ، انتخابا توته هم نده ورته .

او داله دې کبله چه دپښتو شعراو ادب ځانته روح او ځانته لاری لری . مادغه روح او دغه اسلوب په نظر کښې نیولی دی ؛ او هغسې مې د کتاب دترتیب نقشه جوړه کړېده . او بیا مې دا کتاب لیکلی دی ددې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره داده چه دتهجی تورو یا در دیف او قافیې په لحاظ ندی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع او معنی ته زیات اهمیت ور کړی شوی دی ، نوهر خومره چه دا مجموعه یوه ادبی مجموعه ده ؛ او دا دادب او شعر دنزاکتو او شاهکار یو څخه ډکه ده ؛ هغومره دژوند او زندګی داسرارو خزانه هم ده !

په دغه شان سره دپخوانو کلاسیکی شعراؤ شعر په شپږو بابونو ویشل شویدی چه په هر باب کښې فصلونه دی ؛ او په فصلونو کښې هم ځانته ځانته عنوانونه دی . او دهر عنوان لاندی د مختلفو شاعرانو اشعار لیکلی شویدی . امید دی چه دقدر دانانو په نزد به زما دا خواری ځای و نیسی ؛ او په درنه ستر ګه به ورته و ګوری !

کابل - تند وژ سازی - قیام الدین خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه ، لویه خدایه ! ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښېي تو له ژوی په ځاری کښېي
د لته دی د غر و لمنی زموږ کنږدی دی پکښې پلنی
دا و گړی دېر کړی خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

دلته لنږ زموږ اور بل دی وړه کور گی دی، وړه بورجل دی
مینه ستا کښېي مونږ مېشته یو د بل چا په مله تله نه یو
هسک اوځمکه نغښته ستا ده د مهر و وده له تا ده
دا یا لنه ستا ده خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

« بېت بابا »

۞ ۞ ۞

پرلویو غروهم په دښتو کښېي په لوی سهار په نیموشپو کښېي
په ځاله ژغاوپه شپېلکو کښېي یاد وېر ژلیوپه شپېلو کښېي
ټول ستادیاد ناري سوري دی!
دستا د مینې نندارې دی !

جنډی زرغون که په بېدیا دی دېر ښه خواته په خندا دی
ترناك چه خږدی په ژړا دی دا ټول اغېز د مینې ستا دی
ټوله ښکلا دی ستا له لاسه
ای دیا سوالو یا سه یا سه !

که نمر روښانه مخ یې سپین دی یا دسپوږمیه تندی وړین دی
که غردی ښکلې پرتمین دی لکه هنداره مخ یې سپین دی
ستا دښکلا د ا پلو شه ده
دا یې یو سپکه ننداره ده

لغات : هسك آسمان . مېشته : دېره . ځاري : عجز . جنډی : گل . ترناك : دیورود نوم دی .

دلته لوی غرونه زرغونیږی　　دژوند وزمې پـکښې چلیږی
بوراوې شا وخوا گرځیږی　　ستړ گی لیدو ته یې هیښیږی
لویه خاو نده دا څوله ته یې
تل دنړ ی په ښـکـلیده یې

خاونده! ښـکلی ستاجمال دی　　ښـکاره یې لوریه‌لور کمال دی
که‌ورځ که‌شپه که‌پیری کال دی　　ستادقدرت کـمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه ر ڼا ده
دلته چه جوړه تما شا ده

زړه‌مې‌داستا دمینې کوردی　　سوی دعشق په‌سوځندا وردی
رب یې وتاته په هر لوردی　　بیله‌دې‌هیڅ‌دی‌ورك‌یې پلوردی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه‌وی‌دغه نور بر باد دی

په‌غرو کښې‌ستادعشق‌شپیلکی‌دی　　ددې نړ ی په عشق سمی دی
که‌غټ که ووړ که‌پنډه‌نری‌دی　　ستا د جمال ځری هر شی دی
چه‌پر دنیامې‌ستر گی‌پرې شوې
ستا دجمال په ننداري شوې

نه هسك‌نه مځـکه وه‌تورتم‌ؤ　　تیا ر ه خپره وه ټول عدم ؤ
نه دا ا بلیس نه نی آدم ؤ　　ستا د جمال سو چه پر تم ؤ
چه‌شوښـکاره ښکلی دنیاشوه
دپنځ پر لوری یې ر ڼا شوه

زه‌چه‌خبر گند پردې‌دنیاشوم　　د ښـکلی مخ په تما شا شوم
ستا پرجمال باندی شیداشوم　　له خپلی ستـی را جلا شو م
په ژړا ژړام چه بیلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

و گوره ، ولې «متی» ژاړی　　سوري یې اوری‌غاړې غاړی
څه‌غواړی،څه‌وایی، څه‌باړی　　خپل‌تون‌او کورو کلی غواړی
چونهی چه بیل‌شی‌نیمه خواشی
تل یې دبڼ‌په لو ر ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

❁ ❁ ❁

لغات ـ هیښ : حیران ۰تون : ځای ۰ چونهی : بلبل ۰ بڼ: باغ

الهی ! د محبت سوز و گداز را
تن پرور بلبل دي عیش کاندی پر گلو
که مي نزمویی په ویاړ دوزو ستر گو
چه نظر له ناتوانی و چا ته نه کا
چه مي نوی سر کوزی چاته بي ښکلیو
اضطراب د حرص مي کړي له زړه گی اري
که مي نه فاشوي سرزید و عمر ته
څو به گورم د قیامت و ورځو شپو ته

چه خپل بر گ په آب د چرخ نکړم سر سبز
چه مدام وی په چشمه د آفتاب ولی
چه کباب یې په گرمی ، زما ځیگر شی

چه بلبل یې و دیدن ته انتظار کا
که مي نه محتاجوي د صبا باد ته
سرخرو یې زما نصیب لکه لاله کړه

په اوبو کښې یې د کاملی گوټ پیدا کړ
په سجود یې ملځکې سردی لگولی

الله مي رب دی زه یې مربوب یم
غرق په اوبو کښې کله اوبه وینی

دده په حکم بالا پستی شی
نه تل بهار وی نه تل خزان وی

چه زما په چمن راشی گستاخی کا
چه آزاده د منکر تر سره پر بوځی
چه کشور د افغانانو معطر شی
الهی ! د خپل حبیب له برکته

په داور کښې دستی(۱) سمند رسازرا
پروانه لره په اور زما گداز را
می د عیش په میخانه کښې د مجازرا
د هغو بیمارو سترگو نازو نیاز را
له دولت د عشقه هسی کبر و ناز را
قناعت قوی لنگر دد ي جهاز را
خپل زانو لکه نرگس محرم راز را
دا انجام په دم قدم کښې د آغاز را

«عبدالمجید مهمند»

د همت علو پشان د کهکشان را
د سحر پشان درست عمر سپین دامان را
د لاله غوندی په جام مئی جوشان را

کاظم خان «شیدا»

تن و ماوته گلشن د هغه باغ را
بوی د یار د تورو زلفو په دماغ را
پرسینه له محبته هسی داغ را

«شمس الدین کاکړ»

ده ورکړی پکښې اورلره مکان دی
هم یې زوړند په رکوع سره آسمان دی

«عبدالرحمن مهمند»

بنده دده یم که خوب ناخوب یم
نعمت یې نه وینم په نعمت ډوب یم

«عبدالقادر ختك»

مستی خمار شی خمار مستی شی
هستی نیستی لری ، نیستی هستی شی

«خوشحال ختك»

د شبنم په څېر یې عمر یوزمان کړي !
د فلك په څېر مي توره د زبان کړی !
د هر بیت مصرع مي زلفي د خوبانکړی !
دا : ساده انشار نگینه د رحمان کړي !

«عبدالرحمن مهمند»

(۱) په اکثرو نسخو کښې د (ستی) پځای (سهی) لیکلی شویدی ؛ خوموږ نږ یې په معنی نیوهیږو «خادم»

روڼغی گڼلو نه(۵۲۵) ب سردار محمد ع سراج الدین : ر محمد امین : ن محمد نعیم : ه اجرائیه پښتو ټولنه لیل ۱۸ ۸-۲۰-ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهی د مینی دردرا کرم دل آهو نه سردرا
خلاص کړه ما له بې درد یه له دې هسې د لسر د یه
زړه په شان د غنچې را کړه آتشی زما مینا کړه

« کاظم خان شیدا »

پر هر چا چه حق یاد نشی ناتمام دی پر کاغذ اول دده پنام م قلم ږده

« دوات لوانی »

ب : داستاځی په مینه

که رښا ده پیروی د محمد ده گنې نشته په جهان بله رښا

« عبدالرحمن مهمند »

ډندې ستر گې چه دزده مې برې بیناشوې یم پسد ین د محمد آخر زمان خوښ

« عبدالعظیم رانېزی »

توره تاریکی تو له لدې جهانه لاړه نور دپاك رسول چه په جهان کښې شه پیدا

« میانعیم متی زی »

ما مختار یکښې مذهب د حنیفه کړ چه مختار ؤ خود په ستورو کښې مهتاب

« پیر محمد کاکړ »

راغلم وجود تـه د حبیب لـه بر کـته شوم لـکه ذره هسې په نمرسره اظهار

« پیر محمد کاکړ »

توره تاریکی تو له له دې جهانه لاړه نور دپاك رسول چه په جهان کښې شو پیدا

« میانعیم متی زی »

پـه زرگونو انبیـا تر دنـیا تېر شو محمد غوندې بـل نـه ؤ پیغمبر هیڅ

« دولت »

ج : عشق . . . ؟

هسې پټ گرځم دا زیړرخسار له خلقو لـکه زرچه خوك له خلقو پټ پنهم ږدی
راحت نـه دی بې زحمته چا مونـدلی کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدی
زه هر گوره خپل صنم یورې شرمیږم برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدی
و آسمان تـه لاس د عقل نـه رسیږی داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدی

« عبدالرحمان مهمند »

که د سربښندل دشوار په ما و تا دي
اندېښنه سرې بېدار کاندي له خوبه

دا په عشق کښې سهل کار دي دشوار نه دی
کم اندېشه که بېدار دی بېدار نه دی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کار دي د سړو شونډو شیرینې وي
د رحمان په عاشقۍ کښې سر ګېږوشوي

د خپل ځان په وینو سور دی لکه انار شه
خوګ چه وايي عاشق پرونه دی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس له خاصیته منزه دی

کار د ستر ګو به خوګ څر نګ په دهانکا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت دیار په مینه کښې رب کېښود
د باران نه دی چه اوري له آسمانه

چه عاشق لره همدرد او همدوا شوه
د مرغانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»

چه په زړه باندی زرداغونه جوړ شي

چه دیار له داغه آه کاښنه ګرم دی
«خوشحال خټک»

زه تر عشق جار ښزم : تر هغو چه عاشقان دی
رایشی له کومه ځای په څوو کا په زړه کښې
هی دخدای دپاره تفحص رايسی مکړه

واړه عشق یکار دی حقیقت دی که مجاز دی
هیڅ پرې نه پوهېږم عشق یو څه سوز و ګداز دی
پلارته وایه نشي عشق یو هسې مخفي راز دی
«خوشحال خټک»

عاشقان دعشق له کاره انکار نه کا

فاسقان به په خپل زړه کښې اری غلا
«خوشحال خټک»

ځینې هوس کامینه په باغ لري
داد واړه ګرو هسه بوالهوسان دی

خوک مې پسر ستره حب دا یاغ لري
عاشقان مینه د زړه په داغ لري
«عبدالقادر خټک»

لیونی غوندی دعشق په کارو بار کښې

د خپل ځان په سود و زیان نه یم هرګز
«عبدالحمید مهمند»

که هر څو مې تند تېزه توسن دعقل

عاقبت شوپه دنبال د مینې پاتې
«میا نعیم متی زی»

دعشق یو سبق کافي دی

نور د درست جهان دفتر هیڅ
«صدرخان خټک»

عاشق ګرم او شوقي وي
چه دعشق په لاره درو مي

زاهد سوړ بې حمیته
خالي نه دی له تهمته
«دولت لوانی»

خام خاطر مې مشوش و په هجران کښې — چه تمام دعشق په اور وسو متین شو

«دولت لوانی»

معرفت ځني پیدا شو — عشق د عقل پلارو مور دی

«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندي شیدا شو — دعرب په مینه گوره چه عجم مری

«مرزا خان انصاری»

وقبلی د عشق مخ د کل عالم دی — ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاځی

«مرزا حنان»

په هرداغ می دخپل زړه هسی باوردی — چه په مرگ به راته شمع شی په گور کښی

«عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خپل ځان دعشق په توره — نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی

«عبدالعظیم را نیزی»

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم — عشق را هسی گرم هم نرم هم لطیف

آئینی غو ندی هر و لی هر نا و لی — شی مهمان ځما په کور کښي بی تکلیف

«شمس الدین کاکړ»

هر یو زړه چه شی پیدا غه بیکار نه دی — چه بی مهره شی بر ات هغه با طل دی

«مرزا حنان»

ته دعشق په لذتو نو خبر نه شوې — په سراب د ځان مشغول کړ، له دریابه

هغه چاری چه دعشق په جذبه کیږی — کله کیږی په لښکرو په افواج

«خوا جه محمد بنګښ»

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه

بی رفیقه، بی پناه ځم، پناه نه لرم بی عشقه

هرساعت چه بیلتون یاد کرم په خپردادو فریاد کړم

څکړم چاو ته فریاد کرم، نیکخواه نه لرم بی عشقه

مدام غوښې د زړه خورمه، دزړه وینی به تل څښمه

څکړم څکړم چرته ځمه، همراه نه لرم بی عشقه

معتقد یدا خپل رزق یم، مبرا په زړه له فسق یم

واړه سرتر پا په عشق یم، یو گناه نه لرم بی عشقه

دافقیر دولت نفی یم، و گناه ته هوسی هم

خدای مې بیامرزه عاصی یم، گناه نه لرم بې عشقه

«دولت لوانی»

عشق دی دا که یو فساد دی نه پوهیږم — په جهان کښې چه داشورو شرپیداشه

بیا به روغ دعاشقی له رنځه نشی — په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه

«عبدالرحمان مهمند»

باد شاهانو که قصرونه کړه آباد   ماد عشق عمارتونه کړه آباد (۱)
نوم د کوم یوه بادشاه هسې یادیږي   لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسې پیر استاددی   چه به نه دی بل دا هسې پیر استاد
دغه واړه کرامت د عاشقي دي   چه څوك غوث کاندي، څوك قطب څوك اوتاد

« عبدالرحمان مهمند »

درحمان شراب له عشقه   نه انګور (۲) نه له عنبه

« عبدالرحمان مهمند »

عاشقي ده خدای له اوره پیدا کړي   چه په اور کښې یې وطن وي څه به خوب کا

« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کوګل ستر ګې په نم کښې   عشق را او ښود بحروبر په خپل حرم کښې

« عبدالرحمان مهمند »

دا یو څرنګه ژوندون دی نه پوهیږم   خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهیږم
دپتنګ او دبلبل ترمینځ حیران یم   مخ دې اور دی که ګلګون دی نه پوهیږم
عشق په هسې رنګ مقام باندې قائم کړم   چه وصال دی که بېلتون دی نه پوهیږم
درحمان څهره یې زیړه زعفراني کړه   خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهیږم

« عبدالرحمان مهمند »

خودڅر ګندوي لکه صبح په جهان کښې   هر ګوهر وان چه په یاری کښې دریده شي
بې مطلوبه یې هیڅ فهم په چا نه وي   هر طالب چه په طلب کښې فهمیده شي
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وي   هر کلام چه له رحمانه شنیده شي

« عبدالرحمان مهمند »

سر اومال مې شو تالا په تور د عشق   لا مې ندی لاړ له سره شور د عشق

« عبدالقادر خټك »

چه د عقل په تدبیر مې عاشقي کړه   بو هېد لی په تدبیر وم د د بیر کېچ
هیڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښې   د دغه طبیب دارو لري تا ثیر کېچ
راهبران دعقل واړه رهزنان دي   لیز د عشق له لاری مه بیا یه بهر کېچ

« عبدالحمید مهمند »

په هرځای کښې ناست ولاړ زانګم له غمه   مینې مخ راته د ځمکې ګهواره کړ

« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وې نا صحه !   دا عبث دی پول د سحر په دریا زدي

« شمس الدین کاکړ »

عشق دعقل په تدبیر چلاوه نشي   په دې ناوې نه جوړیږي پسول د چا

« عبدالحمید مهمند »

(۱) په مجنون نسخو کښې (بنیاد) راغلی دی (۲) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی　　د جمله ؤ مخلوقاتو پلار دی دا
تر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته　　تر همه کارو نو غوره کار دی دا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سرګردان په جهان نه وی　　یا عاشق دی یا آسمان دی یا آسیا
ته چه ز غوري سرومال په عاشقی کښې　　عاشقی دا هسی کله ده ویړیا
چه یې کسب عاشقی ده د دلبرو　　نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بېدردان دعشق له درده خبر نه شول　　براهیم ځکه منت بار دا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ مې نزده محبت که اور دی دا　　په اور سوزم په رضا که زور دی دا
چه په تله د سرو مال راځخه نه ځی　　واقعی د تورو ستر ګو تور دئ دا
چه یې زه له بله غمه په امان کړم　　دعشق غم دی که زما غمخور دی دا
چه می ولیدو «حمید» دعشق په کار کښې　　لېونی د مجنون کشر و رور دی دا

« عبدالحمید مهمند »

یاد ښکلیو دپا ولیو شرنګها ر دی　　یا د عشق د لېونیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بی رهبره یون دعشق په لاره ګران دی　　دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

خپله مینه یې رهبر پیر کامل دی　　عاشقان ځکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع‌الله پیرخیل »

آرام زړه په عشق کښې نشته سرله سره　　خوب محال په هغه ځکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینې نه وی باندې شوی　　هغه زړونه ګویا کا نی د بېدیا دی

« ملا جمعه »

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزليات

كه څوك يار په جهان غواړي يار دی دا | يار دی دا كه دجهان سنګار دی دا
خيال دز لفو يې زما له زړه چا پېر شو | كه تر ګنجه چا پېر شوی مار دی دا
دا جهان دی خدای له عشقه پيدا كړی | د جملو ؤ مخلو قا تـو پلا ر دی دا
تر عشق غـو ره بل څه كار په دنيا نشته | تر همه كـا رونو غـو ره كـار دی دا
بل بـلبـل بـه د ګـل نـوم ا خستـی نـه ؤ | كه خبروی چه ګـل نه دی خار دی دا
بيـا را تلـه و دی جهان ته بل وار نشتـه | بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا
د حباب عمر دي وګـو ري چـه څـه دی | كه څوك شمار كاندی دعمر شماردی دا
د مجنون صورت په زړه كړه رحمان ګوره | ستا په عشق كښي هسی خوار زاردی دا

« عبد الرحمن مهمند »

چـه يـې و لـيـد و ستـا حسـن بـېـحسا ب | له دي قصد ه تـاو پيدا شو د آفتاب
په آرزو يې د نر ګس ستر ګی څلور شو ي | غنچه سره دزړه په و ينو شوه غرقاب
ستا په غم مې دواړه ستر ګي سري ناغي شوي | كه خيمی د ی سياه پوشي سره طناب
كه دي زلفي په مخ پيچ وتاب شوي ښايی | و ښنته څه طـا قت لر ی د اور له تاب
در حمان بخت به هلـه له خوبـه ويـښ شي | كه ستر ګي ورته پورته كړي له خواب

« عبدالرحمن مهمند »

كـه ساقی تـلخـه با ده در يا ی شور كـا | د فلـك په جام به مست كـله مخمور كـا
آرا سته وی تل محـفل د خنـد ه رو يـو | زمانه به د ګـل جام څرنګه نسكور كـا
چه په لاس كښي يې تل چوب لـكه شانه وی | بی افسونه به نيو ل د تور منګور كـا
د لتنګی كـړم لـكـه ګـل يـه خنـدا ور كـه | كه مې بل دصبا باد په خونه اور كـا
چه په سريې سبز آسمان زری دستار زدی | عا قبت يی لـكه شمع بيـا سر تور كـا
لـكه ګـل كـړی ګـران بـار تـر دا منـشی | باد دي څه لـكه غبار په كتف سور كـا

« كـاظم خان شيدا »

كـه ښكـا ره زما خا طر د لاله داغ كـا | په زړابه ستر ګي سري د ګـلو باغ كـا
د حباب غو نـد ي مي ډك يـه آه سـرد كړ | څوك زما په ګور به بل څرنګ چراغ كـا
افرو ختـه يې و ی محـفل يـه شان دشمـع | چه سوخته دبل په كـار كښي خپل دماغ كـا
د كر دش نـو بت يې هيـڅ په مـا د ا نشی | كه سا قی د ز مانې ، فلك ا ياغ كـا
ز نګـه كه هر كـله «شيدا» دتيغ جوهر خوری | دمګس په بال به څرنګ استفراغ كـا

« كـاظم خان شيدا »

چـه مـې وليـد ه ا بـرو يـه مخ ديار كـج | له تعظيمه ور ته زه شوم په تـلوار كج
كنزې ورو ځی كوږ با نه كنزې يی ز لفی | منا سب دی له كنزو سره رفتـار كـج
مار په دا سبب مـد ام كـمر فتـا ری كـا | چه يې وليد ه دا ستا د زلفو مار كج

همسې ژړا خلي اثر له همنشینه
په سبب د کنزي ښېي شي سم بازار کږ

چه معمار ړي اول خښته کږه کښېږدي
بیا ترسره پوری ځي هغه دیوار کږ

ژربه وا چوی یار دار چار پای به ځا کښې
که یې یو ځله خوك وښکوی مهار کږ

هیڅ جواب د پیغام نه راځي دیاره
پسې زما شوه توریمه په انتظار کږ

« شمس الدین کاکړ »

خوږ ژوندون راپوري هسې کړ هجران تریخ
لکه حال وی پر بند یا نود زندان تریخ

نو خطان چه د عاشق له ژړا بد و دی
پرسبزه باندې نا وخته وی باران تریخ

په وصلت کښې له رقیبه نه خلا صېږم
پرموسم د گل اوقات شي دباغبان تریخ

مې حرام دی په مجلس کښې چه یار نه دی
یې له گله وبلبل ته شي بوستان تریخ

چه مې نوم ستا د هجران په ژبه وا خیست
لا تر اوسه مې په هغه دی دهان تریخ

که فرهاد ته شیرین غم د شیرینی دی
داستا غم کړ شیرین عمر پرحنان تریخ

« مرزاحنان »

چه مې یار ولید په سیمه د اغیار گه
له غیرته مې لیمه شوه په خونبار گه

د غه حق د بلبلا نو په جانب دی
خدای دنه کا مبنگیر که په لاله زار گه

په امید د زلفو ونښتم په دام کښې
رو هیلی وم ساده دل په هندو یار گه

د دیدن په گدائی کښې مې ننگه نه شی
درویز گریم د بتانو په بازار گه

د وفا د گلو بیا نې پکښې نشته
کاشکې نه وی زه ددهر په گلزار گه

زه رحمان ئې د فردوس له غمه خلاص کړم
چه په کلی په کوڅه شوم د خپل یار گه

« عبدالرحمن مهمند »

د اتور خط راغی په مخ د گلعذار
که غالب شوه په کشمیر باندی کفار

سپین رخسار یې په تور خط کښې هسې ښه شو
لکه ښه چه معنی وی په اشعار

زما نه په بی سپین مخ دا هسی تور کا
چه غرض اری د بل په کا رو بار

هر کارساز نن په خپل کار کښې درمانده دی
او به کله وداى شي گرځ دخپل رخسار

« شمس الدین کاکړ »

او ښو د فراق دستر گو خواب را خښه یووړ
کور زما دصبر دې سیلاب را خښه یووړ

رنگ په رنگ ژړا کړم لکه نی دیار لغمه
زده مې په یوه نفس احباب را خښه یووړ

نه مې را برسېره کړ گوهر دعشق له بحره
زیات یې لاارام لکه حباب را خښه یووړ

تل چه یې هوس کاندی سره لاس وخونریزیءته
سرې دهغو ستر گو قصاب را خښه یووړ

یو طرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو
عقل یې له میانه په شراب را خښه یووړ

وا چولم یار د جدائی په سره دیگ کښې
روح یې زما دځان لکه گلاب را خښه یووړ

هیڅ یې نظر و نه کړ زما و خاکساریءته
زده مې سیا چشمو په شتاب را خښه یووړ

سینه خوله دیار چه په خواست زه شمس الدین غواډم
خواست دهرې ورځې دمخ آب را خښه یووړ

« شمس الدین کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه گوره چا یووړ — په دوه زلفو لیلی یووړ
ځکه دی شوبی ارامه — چه د زلفو بلا یووړ
چه په خپل قوت غره وم — زړه قوت په تالا یووړ
دا کتاب زما دستر گو — سیلاب د ژړا یووړ
خه بازار چه مي د زړه ؤ — ـن ستا حسن په غلا یووړ
حسن باج ؤ چا ورنگر — ده جهان په یغما یووړ
ما ویل چه مینه نه کړم — زړه بېوا که شهیا یووړ
قراری د زړه مي نشته — بېقرار زلفو ستا یووړ
داتمام عالم شادی کا — احمد غم دا شنا یووړ

«احمد شاه ابدالی»

ستا د زلفو خیال چه زه افگار ساتم همیش — هسي په سینه کښې گویا مار ساتم همیش
زلفی دي سنبل مخ د گلاب ستر گې نرگس دی — زه باندې باغبان یم دا گلزار ساتم همیش
داله تلوسې نه چه پر قلب می پېرزو نه شی — ځکه په ځیگر کښې ستا ازار ساتم همیش
خلق زهیر بېزی چه مجلس لره ور دروم — پس له دی به زه نور ځان کنار ساتم همیش
عکس د رخسار چه دي زما په زړه کښې گرزی — زه په خپل ځیگر کښې سورا نگار ساتم همیش
زړه مي ستا له غمه همیشه آه و فغان کا — زه په خپل وجود کښې دا بیمار ساتم همیش
ستر گې مي څلور شي ستا پر خوا چه وعده و کړې — زه حنان له غیرو دا ستالار ساتم همیش

« مرزا حنان »

ځطبه مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کښې — دایی غابښ په خوله کښې زیب کا که ژاله شوه په لاله کښې
هسی رنگ سحر و جادو کا په نظر د شهلا ستر گو — نه یې سیال په هند کښې شته دی نه ثانی په بنگاله کښې
لکه ونهلی مرغی په سست دام د سلو لومو — هسی زه پرېشانو زلفو کښې یم ستم په کشاله کښې
دا زما له غمه شپې زړه یکښې خیال د یار دلبر — هسي رنگ زیب و زینت کا لکه مي په شنه پیاله کښې
ما ویل عین گل دی دغنچې په لمن لښتي — کېمې کوت یو گل اندام و پروت په سبزه دوشاله کښې
شکلی مخ کا ولي ناسته ، په مجلس د رقیبانو — په جوار د سپو کښې نه وی هیڅ ارام په غزاله کښې
سرتر پایه تیغ د هجر لکه نی سوری سوری کړم — ځکه یم مدام داهسې په فریادو په ناله کښې
که یار غوادي هومره ژاړه خو درځی عبدالحمیده! — دا په دا چه درمونده شی په دریاب ته په ناله کښې

« عبدالحمید مهمند »

زه داهسی دیوانه او مجنون چا کړم — له رواج او له رسومه بیرون چا کړم
نه پوهېږم چه داهسې چارې څوک کا — لېونی د خپل نگاه په افسون چا کړم
کومې ستر گې کوم بانړه کومه غمزه ده — ډوب شهید غوندي په خاکه او په خون چا کړم
نوان توفیق چه دفتنو را خخه نه ؤ — په فتنې د تورو ستر گو مفتون چا کړم
رحمان هیڅ له خپله ځانه خبر نه یم — چه دا هسې رنگه زبون او محزون چا کړم

« عبدالرحمان مهمند»

زه دیدار په درد و غم کښې شاد مان یم — لکه گل دبر پشانی په وخت خندان یم
ته زما و بېکسی ته نظر مکړه — خدای ساتلی لکه گنج په بیابان یم
لکه ونه د ځنگل په مېوه پوره — په ویرا نه ویرانی کښې ابادان یم
پوره بښته مي دصورت بی عشقه نه دی — څو کیدار په هر نفس دخپل کاروان یم

دو صال مارغه داو ښو دا نه را کړه   لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم
د کاملي عقیدې له بره کته   دروهي په غاړه ناست شاه جهان یم
روښنائي مې په طلب کښي شوه حاصله   شپه اوورځ لکه آفتاب په لار روان یم
چه صفت د تو رو زلفو د اشنا کړم   بلې ، سر په لو په لار د هندوستان یم
بې مینه مې هیڅ حال د صورت نشته   لکه بې مال ومتاعه تش د کان یم
دهوس بلبل ویسا را با ندې نه کا   دافلاس په کبل بو تې د خزان یم
دلبرانو ته خاك تر تلې لا ندې   د دې نور جهان په سر لکه اسمان یم
چه دیار په دیدن سرو مال ښندمه   خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم

«عبدالرحمان مهمند»

زه دیار په درد و غم کښې غرقاب خوښ یم   په داوور کښې بیطاقته بیتاب خوښ یم
تر دا بوچی گفتگوی چه زه یې اورم   په نغمه په ترانه د رباب خوښ یم
چه دیار دخط وخال ښې پکښې وی   زوړ ند سر په مطالعه د کتاب خوښ یم
د ریا تر ناقبو له عبا د ته   دساقي په میو مست او خراب خوښ یم
چه نه علم نه تسبیح نه تلاوت وی   له دې هسې بیدارۍ نه په خواب خوښ یم
دطوبی دوني سورې مې خوښ نه دی   ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ یم
خاموشي که هر څو لویه مرتبه ده   زه دیار سره په سوال وخوب خوښ یم
دیار دېرې غمخورۍ یم عاجز کړی   رحمان ځکه په خوردن دشراب خوښ یم

«عبدالرحمان مهمند»

خوك چه بد راسره کا ورسره ښه یم   هم په دا ښو دبدانو تو ز لېمه یم
له هغو مې څه اندوه چه په خوی اوردی   په خپل خوی کښې سوړ اونرم تراوبه یم
چه وماته وزما عیب په ښکښ را وړی   ددی هسې یار له خدایه په غوښته یم
نور زما دی ، نار زما دنورو څه دی   دېتنگوغوندې مخ خیردځان په سوه یم
په ایرو یې مخ سپیره شي چه نفاق کا   آینې غوندې مخ سپینه تور په زړه یم
چېرې نه وی چه به بل مخ وته گوری   په هجران کښې خوښ دستر گو په واته یم
له نور چا گله گله عبدالقادر کړم   زه خوار کړی خپلو ستر گو یم خپل زړه یم

«عبدالقادر خټك»

مخ دې لکه نمر دې ورته څیر کتلی نه شم   ځکه یې دمدحې ترعهدې وتلی نه شم
زړه یې راغلبیل کړ دهجران په ناو کیو   راز پکښې دیار د محبت ساتلی نه شم
اوس مې په معنو کښې ښه مین دستر گو کسی   کسی به د خلقو په ویل ایستلی نه شم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یې د زنخ په څاه کښې بند لکه یوسف کړم
بند یې د حواس په پنجره زه عبدالقادر کړم

بې یې د زلفو درسې ختلی نه شم
زه مې پرواز غواړی وانې الوتلی نه شم
«عبدالقادر ختک»

د خپل یار له مینې هسې دیوانه یم
که بې آهه یې نالې بې زغه سوزم
دخال خیال یې ماضعیف لره کافي دی
چه یې خیال ساتم د سرولبو په زړه کښې

چه خبر نه یه کعبه یه بتخانه یم
پر څراغ دمخ یې څه پروا نه یم
د مېنږی په دود قانع په ابرزدانه یم
دا په دا مدام د لعلو خزانه یم
« مرزا حنان »

په جنت نه یم خوښ هر گز په درد یار مې قسم
زړه مې له تا وعده د وصل هر گز و نه لیده
پر وایه گل ویه خار نکړم د جنون له فیضه
که مې سرولاړ شي ستا په مینه لا خوشحاله یم زه
تور بخت مې و نه لیده هیڅ ستا د کنا کل شب قدر
ستا د گلگون رخساره شرقه زه حنان دا وښو

خوښ په لذت یم دخوارۍ په اعتبار مې قسم
په ناامیدگۍ د توري شپې دانتظار مې قسم
په سینه صافه آئینه د نو بهار مې قسم
په تېره تیغ داستاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مینکو ستا دزلفو په هر تار مې قسم
گلان کړم هره گړۍ په لاله زار مې قسم
« مرزا حنان »

زه چه مین دیار پر مخ یم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړي دهغتی ترمیان کړي تېر گلونه
رضا دځان مې په رضا دخپل اشنا ور کړي
چه مې زړه وړی په منگوله هغه یار دی زما
که د وصال په هوا را شي یکتنها دلبره

تماشه بې دیاره مخه د گلزار څه کوم
بې له وصاله ئش دخوانې خالي اقرار څه کوم
دا که مې ټول دیار په لاس دی خپل اختیار څه کوم
نور حسن داره بې له ده دقند هار څه کوم
نور منتونه زه جمعه به د ربار څه کوم
« جمعه بار کزی »

سپین رخسار دې وای سپین صبا شو قم
د صبا او د بیگا تر منځ حیران یم
سېر یندې غوندې قې کړی کوله مې ناست یم
گنجینه شوم ستا د مینې له دو لته
چه میرا در سره نه وی قلندر ره!
قلندر په کومه پوزه لاړ شي صوات له
د میرا صاحب له جوره قلندر ره!

تور کا کل دې وای تورشپه دتم
نه پوهېږم چه عمل وکړم په کم
دهجران لاس مې وکاږی زړوبم
اژ دهار را باندې گرزی دمبدم
تهچه صوات لره ورځې عذردی کم
چه میرا یې همراه نه وی هوس کم
دا یو ، لاړو ، السلام علیکم
« قلندر »

مغنی گوتې په ځیر ز دی په بم هم
ستا دعشق دغشي هسې ځای پر هار دی
ستا د زلفو مار چیچلی نه رغېږی
تا چه مخ ورته ښکاره کړو لیونی شو
هغه راز د محبت چه پټ له تا دی
دخوښۍ پیاله په لاس کښې نن زما ده

هم ساقي شته هم بهار و صنم هم
چه ریښه پرې اېښودای نشی مرهم هم
په ستا نوبه زیار تو نو په دم هم
پاتې د غرو نو په سر گرزی په سم هم
زړه خبر ور ځنې نشو قلم هم
درد زحمت را څخه و تښتېده غم هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لذت دې دسروشړنهو کوثر هېڅ کړ
د يوه لاس نغاره دا سي آواز کا
که ناستې ديار کوي په خاورو مومي

د شبنم دانه که تخم شي د ګلو
چه يې نشه لکه ګل ښه رخسارونه
حال دسوي طالع څه بيان کړم چاته
معطل په عارضه د شام غريب دی
داسمان په شان يې تېز دفتنو تېغ کړ

پسرلی مې دخزان په تالار تېر شو
اوس که ځان وهم که خاورې په سر اونم
لا مې غټه ور ته په تحير کتلي نه وو
لکه ټېر بري پېکر هم پري روو
يوه ورځ به دا غمز و شي عليخا نه

بې له ياره رابنکاره زونډون زبون شو
چه دعشق په مکتب ماد غم داستان لوست
دقلم په دود به چا که سينه ټوټې کړم
دحسرت ګوتې په غاښ کړي طبيبانو

سورپېزوان ده سروشونهو هسې زېب کا
دسرو ټيک دشهزاده په جبين پروت دی
دواړه ليچې دي وښکلې مصري نوري
ستا له غمه به ځان زړه در حمان سوزي

پارسائي يې د پارسا له لاسه يووړه
چه مې کړې وه توبه له مې خواري
معجزه چه د احياده په دوه لب بی
دلبرانو چه دعوی د دلبری کړه
را ته پاتې دا يوه مسلماني وه
ماوې زه به دعشق راز لرم په زړه کښې
چه دزړه صبر ديار له سخه غواړم
که دنور و هوښياري په عشق کښې پس وړه ی

د حيات او به لا هم د زمزم هم
دا افسر ګلا به ستا نه دی دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټک »

زړه به سوړ په ديدن نشي د بلبلو
څوک به څه کاتورې زلفې دسنبلو
لکه نمر زما جبين دی د داغلو
که مې زړه په حلقه بندشو د کاکلو
صبح وشام ګرزي ښکاره په سرومنګلو
« کاظم خان شيدا »

مالا ګل بوی کړي نه ؤ بهار تېر شو
په هيڅ رنګ په پېرته نه رازي وار تېر شو
لکه برق رخشنده په تلوار تېر شو
هم هغه رنګه تېز روېږي وار تېر شو
چه فلاني هم لکه ګردو غبار تېر شو
« عليخان خټک »

اشتياق مې دزړه مرګ وته افزون شو
هلک حيران را ته فرهاد دويم مجنون شو
دمرجان په طور وينې مې لړ ون شو
له قانون اوله شفې رنځ بېرون شو
« صمد »

لکه جيم په قلم ښکلي کاتبانو
شينکي خال دې محاصل په بند يوانو
دو پوهېږم سر به پرېکړې د خوارانو
لکه شمعه په زيارت د شهيدانو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائي ئې د دانا له لاسه يو وړه
په چشمانو يې زما له لاسه يو وړه
لاس په لاس دمسيحا له لاسه يووړه
دا دعوی يې دهرچا له لاسه يووړه
دا مې هم هغه ترسا له لاسه يووړه
داخبره مې ژړا له لاسه يووړه
محبت مې دا دعا له لاسه يو وړه
دخوشحال يې لا به خوا له لاسه يووړه
« خوشحال خټک »

ستا د زړه سختي مي سر تر پايه و ليد نه
نور د دنيا نشته چه څه وه را ښخه خلقه
يار مي هغه وخت وي چه په شيه په سره ناست وو
گل چه شگفته شي عندليب باندي ناري کا
تل گونه و هلي هر زمان ساده اهو نه
سري لمبي بي بلي دخوشحال خټك په زړه کړي

سنگ به سينه دوړ کړي ستاله هسي سخته دله
وار په وار مي وانده په دلبرو و ښند له
شمعي به ژړا کړه صراحي به خند پد له
نشته يو ه ښکلي چه ي ي و بو لم بد له
ما چه عاشقي کړه خود په ما به دا کېدله
سور خت يې اغوستي په دا لاري تېر بدله
«خوشحال خټك»

مست يم مي پرست يم رندي کړمه کړمه کرمه
نور شراب مي وانده تور عالم و ته بخښلي
موږ به څښي نه شم زه د ميو مستسقي يم
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
څه وايي وماته حال دڅو به هجران کښي
خلق راته وايي رنگ دي بيا زيړ شو عاشق شوي
دورد عاشق دادي چه په عشق کښي ملامت وي

واوره محتسبه ! باده خورمه خورمه !
لام و ي مي مجادلي پسي مرمه مرمه مرمه!
تل که هسي د کي پيالي چښمه چښمه چښمه !
زه چه په دا هسي لاري تلمه تلمه تلمه!
نور خبر دار نه يم په زړه سومه سومه سومه !
هيڅ منکري نکړم خلقه شومه شومه شومه !
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه !
«خوشحال خټك»

توره چه تېر يسږي خو گذاره اره کنه !
ولي راته وايي چه په ښکلاو نظر مکړه
شيخ دي نو نسخ روزه کازه به د کي پيالي اخلم
نا وي چه زما د خولي بوسه اکه دا روده
وينې مي دزړه خوري مگر نور څه لره نه دی
څه ژړا فرياد کړي دشپې د تورو زلفو
خو د به ستا دمخه د گناه غوندي څر گندشي
مي شته چنگ وني شته دخپل يار سره خوشحاله؟

زلفي چه ول ول شي خو خپل ياره لره کنه !
سترگي چه پيدا دي خو ديدار لره کنه ،
هر سري پيدا دي خپل خپل کار لره کنه!
غوادم دا دارو د زړه پرهار لره کنه !
زړه زما پيدا دي تا خونخواره لره کنه !
نور تلي پخپله دي ښامار لره کنه !
گل دلاله را وړه خپل رخسار لره کنه !
خپل باغ په لاس کښي څه گلزار لره کنه! ،
«خوشحال خټك»

اکه مخ زما د سار دي نمر خو هسي وي کنه!
دعالم دبري خبري اور به اوز توري لښکر يي
بي دعشق له شورو شره چه هر گز زما له سره
چه يي ريم عمل لا کا چه بي ورك کړي ځان پيد کا
تاوي دروه او مي زبر کړه بل سبق له زړه ابر کړه
وهغه ته مي سر کوزدي چه معلوم ور ته رموز دي
چه آزاد مري وردرومي خپل مرادور ځني مومي
په يوه زمان ته يار دورشي راشي خو گذاره

اکه زه په عشق کښي زبريم زير خو هسي وي کنه!
زړه مي نه خوځي له ځايه غر خو هسي وي کنه!
نه ځي نور څه هر څه دروم سر خو هسي وي کنه!
ورځ دشپه داهسي کر کړه کر خو هسي وي کنه !
تل مي ته يي به خاطر کښي زبر خو هسي وي کنه!
په خبره نه پوهيږي خر خو هسي وي کنه !
په هيڅا هدی تږلي ور خو هسي وي کنه !
دخوشحال خاطر تېر بردي پر خو هسي وي کنه!
«خوشحال خټك»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وفا خبر پیدا ران دی بل خوا دروغی
دا متاع د زمانې په دکان نشته
مګر ځان وسپاری خدای ته په امان شی
ګنه بل خوا ته د هیڅ امان نشته
هغه یار به زه وګورمی خواته غوا لم
چه یې هیڅ یې منزل او مکان نشته
دلبران که هر څو ډېر دی په جهان کښې
زما یار غوندې د نېر په جهان نشته
چه هم قد لری هم زلفې هم سرې شونډې
دغه هسې رنګ آفتاب په آسمان نشته
عشق عاشق لره یو هسې ګلستان دی
چه وباغ وته یې لار د خزان نشته
که مجنون غوندې په عشق کښې څوک صادق شی
د لیلی په دروازه کښې دربان نشته
دا نایان به د رحمان په قال پوهېږی
داته کار د هر نا اهل و نادان نشته
«عبدالرحمان مهمند»

ستا په مخ کښې چه حساب د جمال نشته
ځکه ما څخه د صبر مجال نشته
ته د سرو د مال وېره په ما مکړه
وېره ما څخه د سر او د مال نشته
روښنائی می د چشمانو ستا دیدن دی
په دا کور کښې بل چراغ او مشال نشته
په جو یبار زما دستر ګو سروته یې
په دا نهر باندی بل څه نهال نشته
مخ دې بی له خط و خاله هسې زیب کا
چه یې هیڅ حاجت په خط و په خال نشته
ستا په یادو کښې رحمان هسې مشغول دی
چه په زړه کښې یې نور هیڅ غم و خیال نشته
«عبدالرحمان مهمند»

ګنج و عقل زار شه د عاشق د خاځکی او ښې
نه خروار د عقل نه د عشق یوه دانه
تیغ دیار له لاسه په مری د عاشقانو
هسې لذت کا لکه د میو پیمانه
خدای لره به ورسم په سودا دیاره څخه
بل مقصود مې نشته په کعبه په بتخانه
څه که زاهد زهد کا د یو جنت دپاره
سر بښند لی نه شی په ور بل د جانانه
ګوره د منصور هسې په دار نه شې رحمانه
مکړه دا د عشق خبرې مې ستا رندانه
«عبدالرحمن مهمند»

په ګلونو اواز ورو کړه بلبله!
پر ښیا نه پېژنی ستا د شوره له غلغله
عقل و هوښ عزیز تر هر څه بندل نه شی
ته یو څه رنګه ډېر ګران یې د مل جله!
خدای دې وکا چې چوخ بودې به ښو شی
قدم ورو ږده دا ابیاو به ګل ګله!
ومطرب ته مینا وایې وایه وایه!
دا معنائی پیدا کېږی له قلقله!
صدقه یې هم تر پسل عبدالقادر شه
څه قدرت لری چه وایی اه دل دله!
«عبدالقادر خټک»

وینځه که اصیله وی که توره وی که سپینه
کښلې شی له حور و چه پرې ور شی د زړه مینه
شهد که څه نبات دی که شته شیرینی نورې
مینه که ئې ګورې چه تر هر څه ده شیرینه
خیال یې د زلفینو لکه مار و ربا ندی پروت دی
نه پرېږدی و زړه ته بله مینه چه ور ځینه
سل زخمه که و خوری توی به یو څاځکی پرې نو ځی
هسې رنګه و چه د صورت کا مینه وینه
خرب به یې بدل په بیداری خوبښی پری ویرشی
هر چه یې په زړه کښې د دلبرو مینه وینه
یار په هوا دندی که د زړه مینه پیدا کړی!
مینه هسې څیز دی چه د زړه لرې کوینه
څه عبدالقادره! په خوله مینه مینه وایی
خودې لاو چاره نده مینه نده مینه
«عبدالقادر خټک»

چه له خپله اشنا نه لری گډه   له نور چا به په نور څه لری گله
انگوری ترخه شراب ور اره بویه   میخواران له گبینه لری گله
چه بی تا یې غروم د بل و مخ ته   په دا خوی له ما نیمه لری گډه
هیڅ ایستادي بکښې ونکړتري بربوت   له ناوکه یې مې زړه لری گله
چه چارو مې ستا د در د خاورونکړه   ډیر زما له ما با نه لری گله
بد و بدو ته ښکاریږی ښه و ښه ته   ښه له بدو بد له ښه لری گله
ښه که سرؤ تری قربان عبدالقادر کړ   بیا تري والي یار له ده لری گله
«عبدالقادر ختك»

ننداره لره راځی چه پسی څو نه   په اختر به ځلمی جونه کا سیلونه
ته به وایې مخ یې گل د پیغمبر شی   چه یې د یه په مخ ووهی خالونه
چه په سیل د بهار د گلو گرځی   ځلمی گل به پگړی زدی په اوربل جونه
ځینی دواړه زلفې ډکی کا له گلو   څوك په غاړه د گلونو کا هارونه
زیړ او سره نمری اغوستی گلرخانو   وایی سپر و نې و نیول گلونه
چه گلو نه تولوی سندري وایی   شرمنده کا د بلبلو اوازونه
درست صحرا په خوشبونی سره خوشبوی کا   په هغه ځمکه چه کیږدی قدمونه
چه له سیله را روانه شی و کورته   گل لمن ، بلبل یې نیسی آستینونه
چه له هسې ننداره نه ځان وباسې   شیخه ورك دي شه پیو خته خلوتونه
له لیدل د ښایسته ؤ بکښې نه وی   چا به څه کړه اته واړه جنتونه
که اوازدی کالیده د روح خوراك دی   نفسانی دي باندي نکا غرضونه
تیر شو وار عبدالقادر ره ! را به نشی   که زړا کړي که فریاد کړی که آهونه
«عبدالقادر ختك»

څه افسون دي په ما وکړ پریزاده   چه یودم نه یم خالی د تا له یاده
زړه مې ډك لکه سپند دی شعله بویه   که د زړه په فراد و کړم څوفریاده
بهانه ددي غرض مگر شانه کړي   ته یې لاس ورودي و زلفوته شمشاده
چه اواز دي د تیشې په کهسار نشته   د شیرینې په طلب لاړې فرهاده
په اسباب کښې مې زړه بند په اسباب ندی   د چمن په قید سرو ده آزاده
مهیا ورته قفس د ښاخ د گلو کړه   که څه رحم په بلبل کوې صیاده
چه په هر منزل کښې سرخوری لکه شمع   د هغه لاري څه نفع ده له زاده
په سختی کله امساك د دولت کیږی   جوهر نه ځی په هیڅ وخت له فولاده
همیشه یې پیچ و تاب لکه جوهر وی   چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده
« کاظم خان شیدا»

زه چه مست په اب دیاریم هیڅ حاجت دشراب نشته   اور د عشق مې زړه کباب کړو هیڅ حاجت د کباب نشته
تمام تن مې و چ لرگی شو ، رگ مې تار دو باندې پریوت   زیر و بم اواز تري خیږی هیڅ حاجت درباب نشته
پرپرهار نمکپاشی کړی چه پرسش کړی له ما نه   حال مې خود ورته معلوم دی ، هیڅ حاجت د جواب نشته
لکه مرغ نیم بسمل یم ، تپش کړم په ځمکه باندې   ځان مې ور کړ ستا په عشق کښې هیڅ حاجت د قصاب نشته
«خوشحال شهید»

سحر دا آوازمی غوږ پوست له بلبله
ستا خندا په ژړا کښې پسلم ګله !

ترمستی یې لا لذت د خمار ډیر دی
ستا د ستر ګو مستی بده ده ترمله

ښا ښته د زمانې د نیـا پرست وی
په کوڅه کښې یې پلمه کښېږده بې پله

په چغلی مې ستا ! په یارمینه زیاتیږی
څو دې ژړه هومره چغلی کوه چغله !

ساقی مې چه راکوی یې په قهقه خانده
زده ګړه دا د صراحی لـه قلقلـه

د لیدونـکو پـه نظر کښې تفاوت وی
او که نه وی خبرجدا نه وی له ګـله

په پریشانو اندیښنو خاطر پریشان شی
جمعیت مومی خـاطر لـه تو ګـلـه !

چه ستامخ ورته حاضروی ګـل به ګوری
دغه ستر ګی دي دخدای نکـابی ګـله

د مجلس روښنائی ته یې ته دی استـې
کوم نقصان دی که صبا ګړه ډیوه ګـله

دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
تیرشه زر عبدالقادره لـد ی پـلـه

«عبدالقادر خټک»

سرو که لیده شی د چمن تازه تازه
ستاحسن تري وینم ماه من تازه تازه

زلفې دی سنبل دی یاښامار دی په چندنو
یا دوامه نافی دی دختن تازه تازه

ګوره ستاله مینې زده یې ډك دی وینې وینې
رحم ګړه شیرینې په کوهکن تازه تازه

ساز دی ښه مجلس دی ښه یاران دی سره جمع
وایه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

❀ ❀ ❀

زه اول هم دیوانه وم ، دیوانه یم لا تراوسه
له دلداره همخانه وم ، همخانه یم لا تراوسه

له طفلی نه عاشق وشوم ، غم طلب اوبلا کش وم
ددلبر د مخ په شمع ، پروانه یم لا تراوسه

زه هلك هم افسانه وم ، له عالمه بیګانه وم
ترخلو ښتو کالو تیر شوم بیګانه یم لا تراوسه

چه عشق په جانانه شوم ، له اغیارو ګرانه شوم
تورو ښتو مې د سر سپین شو ، ګرانه یم لا تراوسه

چه داخل دیار په صف شوم ، د تهمت د تیر هدف شوم
عام وخاص مې وائي ولی نښانه یم لا تراوسه

تل راضی یې په قضاوم ، هم صابر یې په بلاوم
عذر نلرم له حکمه ، بی بهانه یم لا تراوسه

د شیرین دلبر له لاسه ، ماشراب دعشق بې قیاسه
څوبې حده مې ډیر وڅښه ، فرزانه یم لا تراوسه

دا فقیر دولت یو مست یم ، د اشنا په مینه هست یم
پـه ازل مې شراب څښلی دیوانـه یم لا تراوسه

«دولت لوانی»

❀ ❀ ❀

ناست یم ستاله لاسه زړه یا ره سینه افګا ره
ته له مانه څه غواړي فلـکه ستمګا ره

ته یو موش ګـیرك یې لایق نه یې د ګـلو نـو
ولی بـلبـلان شړي کمبخـته ! له ګلزاره !

یار دي له ما یـیـل کړ تا خو هیڅ ښادی و نـکړه
وایه څه دي وګټل رقیبه دل آزاره !

یو دي د هجران په تنـا ره کښې لو غړن کـړم
بل دي درقیب سینه رایخه کړه دلداره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو گل ئی خار شی په لمن زما څو خپیږی   سیر د گلو نو چه کوم بي له خپل یاره
نه چنه د وفا طمع کوي له سرو قده   سروبه هیڅ لید اي نه وی میوه داره
غوث وي قلندر په تیغ د هجر کړی نیا زه!   مه کوه میرا! نوره جفا درب دپاره!
« قلندر »

څوك چه ستا په مینه کښي وما ته کا پند ونه   واده بیفائدی زدی اپا سینه لره پندونه
زده مي که نادان په لاس کښومات لکه شیښه شو   نه شي څوك اېښو دای وشیښوته پیوندونه
او ښي دبا نو په سر چه را شی نه دریږی   ندی چا بند کړی په گیا سره سیندونه
نه شي څوك ساتلی سره بخری په گریوان کښي   ومي سول یاه سره د صبر در مندونه
نه دی چا مو ندلی ښاپیری په دو شالو کښي   وا خله قلندر ره! په میرا پسي کندونه
« قلندر »

چه صبا یی په هر گل با ندي طواف کا   زه هوس د هغه باغ لرم له شوقه
د پتنگ په دود د ځان په سوو ر ضا یم   ځکه مینه پر څراغ لرم له شوقه
همیشه د گل په بوی زه شمس الدین ځم   په خپل یار پسی سراغ لرم له شوقه
میل نکا را ته با ز د یار د ستر گو   تل په لاس کښي پردی زاغ لرم له شوقه
«شمس الدین کاکړ»

څوښ له وصله نه شوم د هجران له غمه زه   نه کړم په گل مینه دخزان له غمه زه
خلق را ته وا یی چه زحمت دي لاد وا دی   لا به چه یی خلاص شوم د درمان له غمه زه
سر دي په جها نکښي د همه وا ړو ښا دیو   نه دي شم بیغمه د جانان له غمه زه
لوس بهاله دي وروسته دخپل یارپه غم اخته شم   دابر په زده زهیر شوم دجهان له غمه زه
غم دي له از له په نصیب د عاشقا نو   ځکه ته خلا صیږم یو زمان له غمه زه
ما عبدا لقادر چه دا غزل د فراق وي   رشك به کړم په اوښو دباران له غمه زه
« عبد القادر خټك »

یو غوا ړم له یا ره ښه دیدن تا زه تا زه   بل در قیبا نو ځا نکندن تازه تازه
ځکه بلبلا ن چغا ر کوی په تا زه گلو   نه به مدام گل وی نه چمن تازه تازه
یو زمان له مدحي د دلبرو مه د ر ښرږه   تل دیارله وصفه کړه سخن تازه تازه
زړه چه در قیب زما په بد سره ښه کیږی   مکړه په ازار زما د ښمن تازه تازه
آه کوی له د له په فریا د له زیر گلمه   وا وره له بلبله ښه گفتن تازه تازه
بل فکر مي نه کیږی بی ستا له گفتگو یه   شیر شکري وایه له دهن تا زه تازه
مه کړه په جفا سره ازار د بلبلا نو   ښه خوبه وفا کړه انجمن تازه تازه
ستر گی مي خیره شوی چه ولاړ یې زه دي گورم   وکړه په دا لوری آمدن تازه تازه
زړه د یونس چوی ستا د هجر له سختی   ښه خوبه خپل مهر کړه غمجن تازه تازه
« یونس »

ښه مې و لیدل په سترګو واړه ښکلي
چې تر واړو لا تېرې کا جمال ستا دی

د دنیا په مخ به ډېر وي ښه مخونه
چې تر هر څه ډېر لذت کا وصال ستا دی

د واړه زلفې د حلقه کړي لکه لومې
چې دانه دې په دا لومه کښې خال ستا دی

دواړه ښې ګلګونې سرې په دماغ درومې
ګوره بیا څو مره وګړي پايمال ستا دی

ته کشتن د غمزې کړه مه ودرېږه
مقتولانو قبول کړی وبال ستا دی

که همه د خلقو ښکلي سره ټول شي
خسته زړه مې په ټولو کښې لېوال ستا دی

چې دې څوک په کوڅه تېر شي نور مېن شي
چې تمام له عشقه روغ دی دېوال ستا دی

که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته
چې پوره د دوه هفتو شي مثال ستا دی

چې صبا بېګا یې لوند لرم په اوښو
یادګاری را څخه پاتې رومال ستا دی

څو رېبار در سره نه بیا یې دوړاندې
چې په چم به یې تېرېږي محال ستا دی

که په قهر یې شړې په لطف یې بولې
چې یې نه پرېږدې په هېڅ کښې خوشحال ستا دی

« خوشحال ختک »

مخ د یار شمس و قمر دري واړه یو دي
قدې سرو صنوبر دري واړه یو دي

حاجت نه لرم په شهد و په شکرو
لب د یار شهد و شکر دري واړه یو دي

که بې یاره په بستر د پاسه پروت یم
نار و خار و دا بستر دري واړه یو دي

چې ودر او ودیوار ته یې نظر کړم
باغ بوستان او دغه در دري واړه یو دي

چې غبار یې د کوڅې را پاندې را شي
دا غبار مشک و عنبر دري واړه یو دي

خدای د یار له هجره هېڅوک خبر مکړه
تاخت و قتل و دا خبر دري واړه یو دي

هغه دم چې سړی د روم له جهانه
توري خاوري سیم و زر دري واړه یو دي

قلندر که په رښتیا قلندري کا
خان سلطان او قلندر دري واړه یو دي

په دکان د نابینا ؤ جوهریانو
خر مهري لعل و ګوهر دري واړه یو دي

دا پیران دې عار زما له عشقه نکا
پاک عشق پیر و پدر دري واړه یو دي

په سبب د ظالمانو حاکمانو
ګور او کور و پېښور دري واړه یو دي

غزا و شوه که خان ستانی و رحمان ته
بې هنر و ګاو خر دري واړه یو دي

« عبدالرحمن مهمند »

تور ګېسو د بې چندن پاندې ښامار دی
توري زلفې دې سنبل د نو بهار دی

توري سترګې دې هوسۍ دي خطا شوي
چې و څرو ته پرتې په سنبل زار دی

توري ورېځې دې لیندې پا نه دې غشي
عاشقان یې زخمي شوي په ګذار دی

مصفا تندی دې ښه دی تر بلوره
بېدلان یې په سرونو خریدار دی

دغه خال چې دې دوړو څو په پیوند دی
د خطا د ملک اصلي نافې ترې جار دی

سپینه پوزه دې غوټې د زنبق ده
چې چاپېر ترې نور ګلونه د ګلزار دی

ښنا ګوښ د نسترن دی غوړېدلی
د چنبې تر ګلو به د واړه رخسار دی

سپینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم
د غنچې غوټې کله شکر بار دی

دواړه سرې شونډې دې ښې دي د سرو لعلو
سپین غاښونه بې بها در شهوار دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايسته زنه د سيب د سمرقند دی   چه خواږه يې تر نباتو نه بسيار دی
صراحي د سپينو ررو سپينه غاړه   سيم اسا اوږې دې هم په دغه شمار دی
واړه تن دې د حلب تر شيشې صاف دی   چه رازونه د درون ترې نمودار دی
سپينې لېچې دې ښکلې مصري توري   چه خوټونه يې په غاړه سل هزار دی
د ياقوتو نيګڼي دې سره نوکونه   ځای په ځای دې په اوږو باندې قرار دی
چه مې ستا د تيو ښه ننداره وکړه   هغه کلک په لذت ډک خوږه انار دی
د نامه غوټې دې ګل ده د ګلابو   کينږ اوښې د ګلو پاڼې پرې انبار دی
د نامه نښکته دم وهلی نه شم   هم هغو زده چه خبر په دا اسرار دی
د پنډيو تر صفت دې نه رسېږم   ولې سپينې په سپينو الی تر چنار دی
سپينې پښې دې د زنبق د ګلو پاڼې   د پښو ګوتې دې ګلونه د انار دی
تمام قد دې په مثال د سپېر ونه   دراږده يې سم په مثل د چينار دی
سر تر پايه ننداره يې ځان دې جوړ کړ   ترتاجار واړه رانيي د هند و بار دی
ستا مثال په هند و بار کښې راښکاره شو   د لوبيا دانه يوه مټر خروار دی
نه خوږه پر مهر کوی عمر دې ډېر ښه   د خوشحال خټک دې تش ليدل په کار دی

« خوشحال خټک »

عاشقي را باندې سوری کړې مرۍ   هيڅ مې نه د رومي بې باره تر مرۍ
څه اثر به يې د عقل وي په سر کښې   د هغو په سر چه کښېني ښاپېرۍ
د مژګانو په پنجه مې زړه وکاږي   خدای د ترکو مستې سترګې کړې مرزۍ
علوفه به يې بې ضغمه نور څه نه وي   هر چه کاندې دخو بانو چاکرۍ
لږ د صبر سبق ما لره هم را کړی   که په عشق کښې څوک دغه طاقت لرۍ
خدايه څه دې د کوتوال په لاس کښې ور کړم   شپه او ورځ مې غږوی لکه تورۍ
په صورت مې نري تبه شوه ولاړه   تاچه دواړه سترګې توري کړې نرۍ
د وصال د لالان کوم طرف ته غواړم   چه بندي شوم د هجران په کچرۍ
نور د شمعې په فانوس کښې پټېږي   تاچه واغوستې دخيال جامې نرۍ
زه رحمان په زړه نری کړم هغه جونو   چه يې ملاوې د وېښته په دود نرۍ

« عبد الرحمان مهمند »

دا چه مست په ميو راغی يار د چا دی   بيا به تاخت کا په کوم غولي وار دچا دی
چه زړه سوی يې د حرم په صيد هم نشي   دا بيدرده بيصرفي ګزار دچا دی
ما خو نه دی څوک پيو جهي ازار کړی   دا چه ما ازار وی ازار د چا دی
چه يې درست جهان د مخ په رڼا زيست کا   دا آفتاب غوندې روښان رخسار دچا دی
چه بلبل يې رسېدی تر ګلو نه شي   دا دننه په حرم ګلزار د چا دی
چه هيڅ ترس په زړه کښې نه لري رحمانه   دا نا ترس اوبې پروا ګزار دچا دی

« عبدالرحمان مهمند »

سپين رخسار او مشکين خال يې سرخم دی   يا محمود او اياز ناست سره همدم دی
که دې مخ په زلفو پټ دی باک يې نشته   د حيات اوبه هميشې په تور تم دی
ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو   پيدا شوی شام شفق او صبحدم دی
په دهن کښې دې غاښونه تجلي کا   يا غوټۍ چه په غنچه کښې د شبنم دی

نه چه اوس زما زړه غوځ ستا په غمزو دی
چاره، غوښی له قدیم سره په غم دی

بې ژړا چا ته نه ګوري سیاچشمه
د نرګسو غوږ یې ده د جوی په نم دی

راحت ندی چا موندلی بې زحمته
ستا جفا او وفا دواړه منقسم دی

ستا د حسن د تعریف له بر کته
د رحمان د شعر کوکې په عالم دی

«عبدالرحمان مهمند»

❀ ❀ ❀

زه که پرنګ بدیم ښکلیه! عار ولې له ما کړې
چارې د قسمت دي، زه یې زشت ته یې زیبا کړې

یو ځله بیا راشه په ګلونو ګذر وکړه!
ای د صبا باده! چه بیا نغښتې غنچې وا کړې

ګل دې په هجران کښې سل ټوټې خپله سینه کړه
سرې دې له فراقه لاله سترګې ژړا کړې

ولې له شیدا بلبلې مخ جار باسې ګله!
ته به دا خوبې هم ده نار و رسوا کړې

لا خوشبويي ورکا چه يې واچوی واورته
زه به تنا زياته کړم که ته زياته جفا کړې

ته د حسن نمر يې دانور ښکلي لکه ستوري
ګل به کالعدم شي که ښکاره خپله لقا کړې

«عبدالقادر خټک»

خوښ یم تر ابده د ساقی له میخانې
خورم شراب د مینې د کې د کې پیمانې

قدر د بلبل چه پاتې نه شو په ګلزار کښې
جوړې شوې په باغ کښې د زاغانو اشیانې

سپینو سترګو د راوښو واړل په خاورو
نه یې وساتلې په پنبه کښې د ردانې

هر ساعت چه دمه کا سنګار د یار د زلفو
وخېژي تر زړه زما غا ښونه د شانې

هیڅ حاجت مې نشی په شیخانو ملایانو
ورکې شه پیخایه د پښتون د برې ستانې

تل مې لیونی عوندی څوك نه پرهېزدي وکورته
ځای رالره نشته یې د یار له امتانې

هرچه په ازل وی هغه دی زما په برخه
څه لره نور زه کړم شکایت د زمانې

مرګ د شمس الدين چه د دلبرد ياده نه ځی
شپه ورځ بې ترلی دی په ګوتو نښانې

«شمس الدين کاکړ»

ما په خوب کښې ځان ملنګ لیدلی دی
د زړه رخت مې په عشق رنګ لیدلی دی

اوس له ویرې په کوڅه ورتللی نه شم
ما د مستو سترګو جنګ لیدلی دی

غم و ښکلې توري راغی که مې پرهېزدی
ما خلاصی د ستا ترخنګ لیدلی دی

ما بېګا شپه د یار مخ لیدلکه شمعه
دا خیل ځان مې پرې پتنګ لیدلی دی

دا مطیع په سحر ځکه ژاړی
چه خپل حال یې د هر بد رنګ لیدلی دی

«مطیع الله پیرخیل»

مینه د خوبانو نام و ننګ لرې کوی
تش دیدن د ښکلیو د زړه زنګ لرې کوی

تل آرزو لرم چه به پټ حال و یار ته وایم
ګله سپی غماز له یاره څنګ لرې کوی

خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بې ننګ دی
ځکه هر ملنګ له ځانه ننګ لرې کوی

خدای په دوا د کونو هغه ړوند په نور لیمه کړه
څوك چه ستا له شمعې ما پتنګ لرې کوی

یار مې په شړل ندی راضی زه یې پرې بوهېږم
سپی غماز له دره ما په جنګ لرې کوی

بس کړه ای ناصحه! تور ځیګر را باندې مه خوره
ګله مست بنګی له ځانه بنګ لرې کوی

بل شغل مې نشته په زړه بې دیار له مخه
عشق بوهسې رنګ دی چه بل رنګ لرې کوی

«مطیع الله پیرخیل»

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا
گوره دا په ځان خوني تورمار لره وردرومي
مرم د خدای د پاره په شتاب شتاب رادرومه
چېرې هم طبیب ورو ورو بیمار لره وردرومي
ځم د یار په اوري په هواهوس خوښي کړم
ذوق کاندې بلبلې چه گلذار لره وردرومي
هر څوك چه طلب کا پته نده دا خبره
هر کله مطلوب و طلبگار لره وردرومي
«خوشحال ختك»

خوږې شونډې دې شکرې ندی څه دی
ښکلې غاښ دې مرغلرې ندی څه دی
چه تسخیر په تورو سترگو کا د زړونو
سیه چشمې سحر گرې ندی څه دی
چه د زلفو په زنځیر یې زمرې بند کړل
هوسۍ سترگې زورورې ندی څه دی
چه د باغ سروې پسته تر قامت ده
ښیتنې په قامت سترې ندی څه دی
وایې نورې مینې لرې کړه د زړه نه
ستا د مخ په دور لرې ندی څه دی
«خوشحال ختك»

یار په ستمونو د خپل یار نه زهیر یږي
سترگې د ښو په درانه بارانه زهیر یږي
څو کبر لو یې ده و خوبانو خدای ورکړی
هیچېرې بې زړه په عاشق خوارانه زهیر یږي
څه شو که ترې سله ځله ځار یږي په ساعت کښې
گل د بلبلانو په چغار نه زهیر یږي
ښه رنگ یې بدرنگ کا چه پرې والوزي پوښته
زړه د خزان گوره په بهار نه زهیر یږي
گرانې دي هر گوره نوې چارې نو آموز ته
هرچه مدام مې خوري په خمارنه زهیر یږي
زړدې چه خبر به شي د سترو له احواله
هرچه د ویښتلو په آزار نه زهیر یږي
سرغواړه له خدایه خولې ډېرې دی فاضله
هرچه غم د سر کا په دستارنه زهیر یږي
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هم وی دی
سجود که روشن کړم که داعیب دی هم وی دی
عالم وایي عاشق شوې زه سوگند خورمه چه کله
درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هم وی دی
کافر یم که یې و باسم هغه ساعت له زړه
ستا نوم چه ځنگندن کړم که داعیب دی هم وی دی
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته کیږدي
کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هم وی دی
چه ځوان وم دایم زوړ شوم په رښتیا رښتیا خبرو
عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هم وی دی
شیخان او زاهدان واړه په پسې شا وېل کا
په مخ یې مبرهن کړم که داعیب دی هم وی دی
که نور په صهبا مست دي زه خوشحال په خرابات کښې
مستي یې به دیدن کړم که داعیب دی هم وی دی
«خوشحال ختك»

په ما غم دی واړه ستا د مینې مینې
زړه مې درست پاره پاره شو وینې وینې
اندرون گوگل مې درست د وینو ډك شو
ظاهري جامې اغوستې سپینې سپینې
بیا دې نوي پرهارونه په ما روغ کړه
لرغوني مې لا روغ ندي ځینې ځینې
په ژوندون یې څه احسان را سره نکړه
څه پکار دی که یې کړي په مړینې مړینې
زه دې درست له باغه واپس تم دلبره
تورزاغان پکښې مېوې خوري خوړینې خوړینې
تورو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه
د واړه گلو ښتې دې دمښکو چینې چینې
خماري سترگې دې د واړه شنه زمرې دي
د خواجه محمد و مرگ ته وډینې وډینې
«خواجه محمد بنگښ»

نه به شوک بی نا چاری وطن پرېښې دی
نه به روح هرگز په خو ښه بدن پرېښې دی

که ستا مخ یو زلی وو یني په ستر گو
بت پرست به نور سجود دو شن پرېښې دی

د یوسف غوندې به خو ځنی پیرون کا
که د زنې چاته زلفې رسن پرېښې دی

که دې ولید ی سرې شونډی جو هر یانو
په یاقوت پسی به تله د یمن پرېښې دی

که د لبر په دا ښا یست لاړ شی چمن ته
د خو لئی دعوی به گل دچمن پرېښې دی

« کامگار »

چه یوه گړی په جمع زړه ښه مخ وته وگورې !
که درسته دنیا ستاشی هم څه نده دا تر پورې

داخوی زماقدیم دی څه ماوس ندی راوړی
چه بی دزیبا مخه رانه خس دی چار ي نورې

د خلقو تهمت یوسر دجهان غمر نه بل سر
هم ته به مې لههسې رنگه سختی بلا ژ غورې !

دا اور چه په ما بل دی دخیل یار له جدائی
نه گرم نه ملامت یم که تل وینې ژاړم تورې

اشنا ته وایه نشی نا اشنا به څه خبر یږی
دا راز چه له ما نه دی او ریډ لی خپلی مورې

ناوك یی دمژگانو دابرو په کمال جوړ کړ
خدای زده چه به دچا تر زړه گی وزی پورې ووري

ښه باز دې دخوشحال خټك خاطر په لاسو کبوت
په قدری خبر شه چېږي نه په لښزی پلو رې !

« خوشحال خټك »

شنه خالونه چه د یاسه پر جبین زدي
دا زما پر زړه دا غونه آتشین زدي

د عشق اور مې و پلوی د زړه گی شمع
بیهوده مې پر موم نقش دنگین زدي

مادې خیال اره فرش کړی تور لېمه دی
ته بی نیا زه قدم ولې پر زمین زدي

په شپه حال د مهجورانو په یاد راوړه
په راحت چه سر له نازه پر بالین زدي

« پیر محمد کاکړ »

❁ ❁ ❁

ه : موضوع گانې

(۱) ـ مخ :

بادیی لاس په پلو کښېښږدی سره ریښږ دی

دپریی ښکلی جوه مالیدلی دی په ستر گو
زور دغاښو مکړه مخ یی صاف تر آئینې دی
عمر به یې لنز شی که ئې تار دزلفو کم شی

ای چه په مخ و ړ ي خو ئې له ور ده
ته بی آ سیبه بهی ، سیب او سی

که مخ دې نمر کړم دنمر کړه وړه نشته

دپر هوس لرم دا ستا د مخ و گل ته

گل یی مخ وته نظر کا خوله پرینږ دی
« خوشحال خټك »

پروند شم که به تا غوندې په حسن بله وه
زخم به پرې وشی په ورو وروپی ښکلوه
فهم کړه ای ډمی ! زمنخ ورو وروچلوه
« عبدالقادر خټك »

خالی یو دم نه یم د ستا له در ده
که تر نار نج مې خهر ده زر ده
« عبدالقادر خټك »

که یی سنبل کړم سنبل مشکین ندی
«عبدالقادر خټك»

زه بلبل پری الوته کړم که بد نه وړ ي
«شمس الدین کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپین رخسار دی ستا کعبه د عاشقانو
تورې زلفې غلافونه دا اطلس
«میا نعیم متي زی»

دا په خوب کښې را ښکاره شو د دلبر مخ
که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ
چه یې ولیدو دا ستا جوهر د غاښو
پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ
له حیا دی غټ و مخ ته کتی نشم
کله لید په خوږو سترگو شی د نمر مخ
«قلندر»

دا دې بار خو دی، خو له نیو لی
که لاله گل دی پر خپې و هلی
دا دې سرې شونډې که سپین غاښونه
که لعل و در دی سره پېیلی
«خوشحال ختک»

دیر مې ستا و مخ ته و کاته موړ نشوم
نور به څو پردې نابوده دنیا ویادم
«شمس الدین کاکړ»

لکه مخ زما دیار دی ای باغوانه !
په درست باغ کښې یو نسرین هسې لري !
«خوشحال ختک»

مخ وته یې، گوره چه په مخ لری خاوانه
څه عجب زیبا دی لکه گل د پیغمبر
«خوشحال ختک»

(۲) شونډې او زنه:

د خولې ویل دې واړه نبات دی
خواږه دې لا د کنګلو زیات دی
څوك یې چه ښکل کا سخ د هغو دی
شونډې دې دواړه آب حیات دی
«خوشحال ختک»

بوی به ستا د محبت څخه روان شي
که یاره مې د نافې په دود تهتر کړې
په ناز کو شونډو یار د پانو مه زده
خدای چه شونډې سرې بې پانو درته در کړې
«عبدالقادر ختک»

غنچه خوله چه یې نقطه موهومه ده
څه عجب که په خندا کښې شي دوه نیمه
«پیر محمد کاکړ»

په سرو شونډو کښې یې روز دی هم اوبه دی
دواړه زیست کا په یوځای کښې بې جداله
«دالپوری حافظ»

که څوك و وینی د استاذ نخ پر آب
زړه یې و وزی د سینې لکه حباب
«عبدالله پوپلزی»

چه یې خیال د زنخدان وزړه ته تیر کرم
په کوهی کښې گذار کاندې اسکورلا
«میا نعیم متي زی»

هغه شونډې چه خدائ د یانو سرې دی
هغه شونډې څه حاجت لري ویان ته
«خوشحال ختک»

چه په خیال د سرو ابو د شپې ځملم
هر سحر څاڅي ځما تر بستر ویني
«عبدالله پوپلزی»

(۳)- بوسه:

چه بوسې د جفا جو يو د خولې اخلی
څوك مايوس څوك په اميد ديار دوصل
زه خوشحال د آهو چشم مينې سرگرم

ګويا اخلی د يا غيانو قلنګو نه
څوك پراته غاړه غړئی په پالنګو نه
د غرڅه غوندې په هسې ګړ سګو نه
«خوشحال خټك»

چه د يدن دمين وكړمه تازه شم
په ارمان د هغه وخت يم دريغه دريغه

لکه ککبت چه په باران سره اوبه شی
که د زنې سبب يې بيا زما په خوله شی
«خوشحال خټك»

څوك چه زور ـ مښکاره کا وزيا تيبږی

که پخپله بوسه را کا زور به نشی
«خوشحال خټك»

مګر تا سره سامان د سلطنت دی

چه په هوډ مې سپينه خوله غوامې ختکه
«خوشحال خټك»

څو مې ياد دهغې خولې دمچې خوند دی

نور مې کل له د له هر دی تلذذ
«خوشحال خټك»

سر به در کړم مچه را کړه ښه سودا ده

که يې ته په بها پيرې زه يې پلورم
«خوشحال خټك»

په ر ښتيا رماته ووايه طبيبه !
سپينه خوله که بې ريباره وزپيشکش کړم

چه د رنځ به يې صحتوی که به نه وی
په خوشحال به مې منت وی که به نه وی
«خوشحال خټك»

دادی هغه اوچه په هجران کښې پسی تهمرې

اوس يې په وصال کښې دواړه لوريه ښکلوه
«خوشحال خټك»

دصبا باده ! ګزر په چمن بيا کړه
زه خوشحال کمزوری نه يم چه به ډار کړم

په چمن کښې رنګا رنګ ګلونه وا کړه
په شکار نارې وهم چه خوله يې را کړه
«خوشحال خټك»

زده مې تخمخ کېږی دسپين مخ وښکلول ته
زه چه ځنې سوال دبوسېو کړم راته خاندی

لاس يې لر بر کېږی دزلفينو ونيول ته
يا به زړه راضی ده يا پروانه کاوين ته
«مطيع الله پير خيل»

چه يې تل دمخ ثنا وايی خوشحاله

پړه صله مې سپينه خوله درته بخښلې !
«خوشحال خټك»

دبوسې وعده دايم صبا برات کا

زړه به څو کاندې تازه په دا وينا کښې؟
«اشرف خان هجری»

بيا حانت په سپينه خوله شوم د خو با نو

قسمو نه مې نا صح ګڼل عبث
«ميا نعيم متی زی»

هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مکړه

په خو زويی د حلوا نشته غرض
« يونس »

که هز ار لحله شيخی کوی خو شحا له

که ښه ښکلی درنژدی شی نو يی ښکل کړه
«خوشحال خټك»

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ ـ سترگی :

مست دهغه مخ یم چه مخموری اری سترگي
هسی پري غوځېږم وایی توري لري سترگي
یار مي پهښایست کښې بی نظیره بی مانندی
لا پهدرست صورت کښې ده پرمشهوری لری سترگي
ناست دی لکه ځری رقیبان وخوار عاشق ته
ځکه ستاله مخه هوري دوري لري سترگي
هرچیرته چه ته یی هغه اورته می نظر دی
هرچرته چهزانی شاهین هوري لري سترگي
« خوشحال ختك »

ما یی خیال لره ابلق د سترگو زین کړ
قدم نېز دی په رکاب زما د سترگو
« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی می دښو کړه تري چاپیره
گوندي خیال دیار په سترگو کښې حصار کړم
« عبدالقادر ختك »

ځکه ما دعشق په تېر ځان شهید کړ
چه مې نه رسی د صبر په کفن لاس
مرگئ دژوند زما پوښته له مړاؤ سترگو
په رسا گذار یو هیېږی د تور زن لاس
« عبدالحمید مهمند »

کېږی وروځی کوږبانه چه دې را یاد شي
کاږه غشی مي تر زړه لوېږی آزاد
« پیر محمد کاکړ »

نیمکښو دی د غمز و توري تېر ي ستا
پري به غوځ شی هرچه کاندي ننداري
« میا نعیم متی زی »

باز دیار دسترگو دمږ گانو په پنجو کښې
دی لکه تنزری په چنگ و ړی زما روح
« میا نعیم متی زی »

د اشنا دتورو سترگو په تعریف [illegible] کښې
نـه ده کمه شاعری لـه اجتهاده
« میانعیم متی زی »

خو، دیار بیماري سترگې خدای خونی کړي
گڼه خون کله کولی شی بیمار
« عبدالرحمان مهمند »

خپلو سترگو فتوی درکړه چه مي وژنې
حیرانی ده پردا لو ستو د مکتب ستا
و کوثر ته حاجت نـه لری د ښېلو
چه جام نوش کا څوك دمیو لباب ښتا
« مرزا حنان »

زړه مي رم خوری له سینی پر خبر نه یم
دا د سترگو باز مي بیا راځی وښکار ته
« مرزا حنان »

یل یی په جهان کښې مـو ندی نشی
عاشق تـله دیار په لوری په لیمه کا
« عبدالقادر ختك »

بی دیار له مړاوو سترگو چه کج گوری
گڼه نکا رنځورا چا ته جواب سخت
څوك د صبر ارام نـه غواړی په عشق
د ازل کاتب دی ښکلی پهدی باب سخت
« عبدالحمید مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و د شت شي
هرچه زړه د آهو چشمو سره مل کا
« پیر محمد کاکړ »

روهي کلو ته (۵۲۵) ـ سردار محمد ، ج سراج الدین ، ر فتح محمد ، ن محمد نعیم ، ه اجرائیه پښتو ټولنه ۱۱-۱۰ ـ ۴۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- غـابش

په آوزو دسپینی خولی یی په بوستان کښی
چه یی و لید ، خندا د سپینو غا ښو

نر گس پباس پر سر نیولی د ، پیـا لـه
لـه شبنمه لمن د ــکه کړ ، لا لـه
« شمس الدین کاکړ »

په رنـا د سپینو غا ښو یی خرم و م

وا قف نشوم د هجران د شب لـه دا چه
« پیر محمد کـا کړ »

٦- غوږ اوپوزه :

در په غوږ کښې د مهرو هسی ذیب کـا

لکه بر پیتی په سحا ر کښې ستا ر ،
« مرزا حنـان »

چه الماس دلمندرو زا نګی په غوږ کښې

کو ا کب کـا په اسمـان لر زان حبیب
« میا نعیم متی زی »

چه له غوږ وئی مقصو د مو می لیتی ، ده

چه له پوزې یی مراد مومی لونګ دی
« خوشحال ختك »

سپینه پو ز ، د ی غوټۍ د زنبق د ،

چه چاپیر تري نور کـلونه د ګـلدار دی
« خوشحال ختك »

۷- خال :

مخ وته یی ګوره چه په مخ لری خـالونه

څه عجب زیبـا د ی لکه ګـل د پیغمبر
« خوشحال ختك »

زه حیران د استاد وریځو په نور خال یم
ګـل دی دی باریکړ ، په شبنم خور شی

کـافر خه رنګ سجده کـاندي په محراب کښی
نازك زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »

مشکین خـال دي په سرولیو هسي زیب کـا

لکه مهر په مخ ن د د ر مر جا نو
« عبدالرحمان مهمند »

لکه عکس د اسمـان چه ار به شتي کـا

زړه مي شین شوستا دشنه خال له لاجورده
« شمس الدین کـاکړ »

چه ز خـال و خط خبری یکښې نه وی

د عشا قو یکـلا ر د ا ترا نه نه د ه
« قلندر »

شنه خـالونه چه د پاسه پر جبین ز د ی

دا زما په زړه دا غونه آ تشین ز دي
« پیر محمد کـا کړ »

شینکی خـال د وروځو منځ د مهر و یا نو

هم محراب دی ، هم منبر دی هم خطیب
« میا نعیم متی زی »

زړه می ځکه په سل ژبو گفتگوی کړی
چه شانه وهی په زلفو د نگار لاس
« عبدالله پوپلزی »

په لښکر د تورو زلفو یی تالا کړم
خدای دی ته کا حاکمان کفر دغا
« میا نعیم متی زی »

خیال د زلفو د رخسار زما په زړه کښی
زر عونه کړه تر سنبل او سره گلاب
« میا نعیم متی زی »

زانگی پکښی زړونه د عاشقو سره په وښو
ته چه چیری کینږدی سره گلونه په اوربل
« میا نعیم متی زی »

کفرستان د شاه د تورو زلفو گوره
چه په څه ښائی تاوینږی وایمان تــه
« خوشحال ختك »

که څوك وایی چه مار کله په کټ خیږی
زه څو ځلی یم په کښت د زلفو مار
« عبدالرحمان مهمند »

که اره کله شانه شم پری نه یی نږدم
که د تورو زلفو تار په لاس راکښیوت
« مرزا حنان »

تورې زلفې دی په لیچو باندی زانگی
ښامار ان دی دچندڼو په ښا خو نه
« خوشحال ختك »

داربل په هر هر تار یی زړونه بند دی
مشاطه د رباندی نور یی په تارو
« خوشحال ختك »

که دبیدن حج اکبر کوی تلوار راوکه
چه پر سپین مخ باندی د زلفو تور اطلس لرم
« صدیق آخندزاده »

۸- زلفی:

که بل مار چیچلی په لاس پایه ښو کاندی
په زړه خوله لگوی مار د تورو زلفو
« عبدالرحمان مهمند »

رحمان ستا په مخ بی څنمو وهم مین دی
ښهو دمند وز ته کښېښو دا ام په څه
« عبدالرحمان مهمند »

دك می د نشه لړمون په اورښو
زړه سمندر دی پکښی یی کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دی
له بخته خوښ یم چه بخت می تور شو
« عبدالقادر ختك »

په لیده یی پیچ وتاب شم نه پوهیږم
خه بلاده دشوخ چشمو په کاکل کښی
تر حلقو د زلفو مخ ئی معلو میږی
که گلاب راته ښکاره شو په سنبل کښی
« مرزا حنان »

زه مین په هغه زلفو په رخسار شوم
چه سنبل ورته خجل دی گلاب هم لا
« پیر محمد کاکړ »

خو دیه څو دیی کله زلفی په مخ زانگی
واړه زهر دی چه څوزی په تور مار کښی
« پیر محمد کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيال دزلفو يې دزړه نه جدا کېږي — د کېږي پوښ پښکته شي تور حجاب
«عبدالله يوسفزی»

۹- خندا:

په بار بار د خندا منت را باندې — چه په مادې نظر وشوپه خندا شوې
«خوشحال خټك»

کله کله په خپل قهر ئ کښي مسېږي — لکه خو که په هندو بار کښې دېنداري کا
«شمس الدين کاکړ»

تبسم يې له دشنا مه سره زېب کا — قدر ز يسات لري ترخه چه شي شراب
«مرزا حنان»

۱۰- لاس:

د ا نحنا د قاتل لاس دی نه يو هينړم — که تر باغ وتلې لاس دي د سرو گلو
«عبد الرحمان مهمند»

کوم دلبري زړه په سرو منگو لوږي — چه لرميو ن د ويښو د کې دی د حنا
«شمس الدين کاکړ»

سره نوکان دی دسر و گلو يه خبر زيب کا — د واړه لاس چه دی رنگ گړی په حنا
«پير محمد کاکړ»

۱۱- حسن:

ته په دا حسن د گل غوندی پيدا يې — پوری مور که ښا پېرئي يې راوړ ی
«خوشحال خټك»

زه رحمان د هغه حسن تنا خوان يم — چه جر گه دعا شقانو وی پرېښده
«عبدالرحمان مهمند»

ستا دحسن د آفتاب له گرمه خويه — لکه گل په نمن يت تازه شبنم ودم
«شمس الدين کاکړ»

پويکښې مخې د ښند هار د کښلو نشته — کښلې د کشمير که دلا هو رو د کا بل
زړه دشمس الدين په حساب سره درې ځای کړ — پوطرف دي تيك شو بل دی نته پل چار گل
«شمس الدين کاکړ»

خو بېرونئ يې دلبرئي څه په کارنده — لکه ونه بې ميو ی په پانو پورو ه
«عبدالرحمان مهمند»

توري زلفې شته خالونه سره رخسار — ښيغه طوطيان دی سره گلونو تور ښامار
«يونس»

۱۲- جامه او گانه:

ارغوانی جامې يې واغوستې رحمانه — بيايې جوړ کړه ستا دقتل اسبابونه
«عبدالرحمان مهمند»

دعقيق د آب په رنگ يې تن معلوم دی — هره ورځ چه جامه واغوندی گلنار
«مرزا حنان»

نور دشمعې په فانوس کښله پټېږي — تاچه واغوستې دخيال جامې سوی
«عبدالرحمن مهمند»

درسته‌دي له‌خيل‌غريو وا پستم خوشاله
يودغاړي هارمی د ګلونو مه‌شلوه
« خو شحا ل ختك »

وښي

دا هلال‌دی چه‌ليدل‌شي په‌شفق کښي
که‌په‌لاس د ګل‌اندامی سپين‌وښی‌دی
« عبدا لر حما ن مهمند »

۱۳- عيش ، اودعشرت‌سامان:

دنيادار کړه چه نه‌وی ښي دلبري
اوردي پوري ددنيا په‌ملك ومال‌شي
ارمان دادي چه به زه هميشه نه‌وم
هميشه به‌سره ګلونه کال په کال‌شي
د ګلونو وخت‌تيريږی ساقی! ګرم‌بی
که دجام په د کولو دي اهمال شي
« خو شحال ختك »

* * *

ساقي ! پورته شه‌دميو جام تيار کړه
عمرهيڅ معطلی نه کوی‌تلوار کړه
که‌غمخوارغواړي‌په‌غم‌اوپه‌اندوه کښي
ښينه د که د شرا بو اختيا ر کړه
هغه‌خوك دی‌چه‌تهمت پري وايه‌نه‌شي
غوزپه‌هيڅ‌اباندي‌مه‌باسه‌خيل کار کړه
« عبدالرحمن مهمند »

* * *

غنچه‌غټوه‌شراب‌ساقی!بيابه‌ارمان کړي
عندليب ناري وهي چه‌بهار دروی
« عبدالقادر ختك »

* * *

ساقي وخت دنوبهاردی شراب راوړه
دشرابو سره نقل دخولي مل کړه
« خو شحا ل ختك »

رباپ

په‌آواز مي‌بي دزړه پرهار ګانده‌شي
مين ځکه د رباب په زيرو بم يم
« عبدالقادر ختك »

له مزينه زړه مي نرم اواز خيژی
ځکه‌خوښ لـکه‌رباب په‌زيروبم‌يم
« عبد ا لقا د ر ختك »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وا ی
رودوسرو دو نقل‌و شر ا ب وای
ښې ښي محبو بي ښه ښه احباب وای
خو بي د عمر وخت د شباب وی
« خو شحا ل ختك »

شراب

زمايار په‌خوب ويده دی چه‌ويښ نه‌شي
په‌پياله کښي ساقی! مي‌تر پوه‌ورو
« عبد القا در ختك »

ګله ! نه چه د بلبلی مخ جار با سي
مګرستاپه‌خيل‌ښايست اميدمدام‌دی
نور چه تل د کي پيالي نشوی ښه‌دی
په‌يوه‌پياله خوشحال‌ختك بدنام‌دی
« خو شحا ل ختك »

دا گلگون شراب د کومې میخانې دی
چه صوفی یې په جرعه سره مدهوش دی

بیا به دا گلونه نوی میخواری کړه
د بلبلو په آواز کښې دا سروش دی

« خوشحال خټک »

د رحمان شراب له عشقه
نه انگور نه له عنبه

« عبدالرحمان مهمند »

د گلو نو میو ناوې راسته ناسته
زنگاری کمیس اغوستی د مینا دی

« عبدالرحمان مهمند »

شپه او ورځ په دا زه مستغرق یم د شرابو
وینم یکښې هردم د خوبانو انعکاس

« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کېږی
معطل مه کړه ساقی! په داد ومل شه

« عبدالقادر خټک »

بو نفس دیاد پیاله له لاسه مه ږده
دا شراب حقیقی نه اری خمار هیڅ

« دولت لوانی »

نن هغه شراب حرام دی
چه پسی کاږی له انگوره

« شیخ دولت »

ای ساقی د جام په ور کړه سستی مکړه
کاشکې بوهم پاتې نشی هوښیار دریغه

« دولت »

۱۵- بیلتون :

گېځ رنا د نمر خپره شوه
زما یر کور دویر تاره شوه

د بیلتون ورځ تورو تیاره شوه
غمږ شونا څا په چه بیلتون راغی

زړه می له دی ویرنی سین دی
په زړا ژاړم څه ما ورین دی

زرغون له او ښو می سا دین دی
په نول نولیږم چه تاخون راغی

❁ ❁ ❁

نه به بیایم نه به بیا راشی
نه به تیاره شپه زما رنا شی

نه به شڅی را ته پخلا شی
بیلیږی پېر یی اوس دیون راغی

❁ ❁ ❁

د ښبتن یار دی هیر مو نکړی
آ غلیه مخ چه په یا نه کړي

اور بل دې پر ښو وی وا ته کړي
په ما دبل اور کړوون راغی

« دا شعر دشیخ تمین بن کاکړ دی چه د ۵۲۵ ه په حدودو کښې ژوندون کاوه »

❁ ❁ ❁

ویر می زړه سوری سوری کړ
را ته وگوره ملو کی ! !

په بیلتون کښې دې و باسم
له خوږ مینه زړگی کوکی

را ته وگوره ملو کې !
را ته وگوره ملو کې !

د بلبلتون او رونه بېل دی   هر ګړی مې زړه ګی سوځی
لیونی یمه د مینې !   سوځم زه لکه پېلوځی
راته وګوره ملو کی !
راته وګوره ملو کی !
غوړولی دی اور بېل دی   اور زما په زړه ګی بل دی
زه بختیار خاوری ایری شوم   په اور سوی می ګوګل دی
راته وګوره ملو کی !
راته وګوره ملو کی !

« قطب الدین بختیار »

❀ ❀ ❀

« متوفی : ۶۳۳ ه »

جدائی دما په زړه کا هغه چاری   لکه بازی په تارو یا په دراج کا
دوه مین چه په هواد وبله بېل شی   خدای یې څه شکل د تش سلام محتاج کا
زما اوښې د ګوګل په جوش پیدادی   لکه اور چه له کبابه نم اخراج کا
هر ناوک چه د قضا له شسته خېژی   زمانه د خوشحال زړه ور ته اماج کا

« خوشحال خټک »

که داستا ستر ګې را اوجا ربا سم ځانته   له بنادی به یې نور شا کړم وجهان ته
یو زمان مې که دا ستالیدل نصیب شی   نور به ستر ګې یو رته نکړم ګلستان ته
طبیبان د خپل دارو درسره کښېږدی   تا وېشتلی مینه نه کا و درمان ته
چه په ما باندې تېرېږی ستا په عشق کښې   خدای دې هسې حال پېښ نه کا مسلمان ته
په فراق د ښو یارانو چه ژړېږم   دواړه ستر ګې مې پېغور کاو باران ته

« خوشحال خټک »

اوس یې درد د فراقت زغملای نشم   لکه نی یم وهرچاته په فغان کړ

« پیر محمد کاکړ »

د فراق په درد کښې شوق د بوسې څه کړم   خوږ شربت په حال د مرګ د بیمار نښلی

« پیر محمد کاکړ »

مونږ له هواده تنها راغلی یو   د بڼ طوطیان یو ، په دام و تلی یو
غمازه ظلم را باندې مکړه   د ښو یارانو فراق نښتلی یو

« پیر محمد کاکړ »

د سحر چرګه خوږ شې په کومی   چه تا ناري کړې دلبر مې درومی
یو مې دلبر ځی بل رانه زړه وړی   زړه مې پدا وړی چه دلبر نومی

« اخوند ګدا »

د هجران د غم راتله په توره شپه وی   په هر چاورمشه بې وخته مېلما نه
د فراق اوښکو د صبر تیمم مات کړ   په دریاب کښې نشته نمونځ په تیبانه

« شمس الدین کاکړ »

وخت د نوبهار دی زه جدا له خپله یاره   دریغه دریغه دریغه چه بې یاره ځي بهاره!
ژاړی غاړي غرونه په احوال د عاشقانو   سېل د اوروندی چه را درومی له کهساره

اوردخوزو زړودی چه‌دغره په‌ونو بل شو
سری ددوزی خېژی له نېتره له چیناره
غواړی چه‌احوال دفراق چنودرمعلوم شی
گوره هغه زانی چه جدائی نحی له قطاره
نوری ناری نشته خو ناری د بېلتانه دی
راشه که بی اوری در باب له هره تاره
رنځ می نه کمېږی په‌زمان زمان زیاتېږی
زر راځه طبیبه! گنه مرم د خدای د یاره
مرگ د رقیبا نو بل ژوندون د حبیبانو
خدای زوبه‌هنگام دوصل کېږی دادوه کاره
څه‌شو که لادم‌وهی په شماردی دژوندیو
رنځ چه‌لا دوا شی طمع بر یکړه له بیماره
هسی‌خواروزارشوم زخوشحال په‌عاشقکښې
خپل دی که پردی دی راته‌نه گوری اه هاره

« خوشحال ختك »

چه‌په‌وخت دتلو راتلو کاچیغار و نه
دهوا دیاران زا یاد زانی اکثر کا

« عبد القا در ختك »

که هر څو دبېلتانه له غمه وا یم
خپل‌ژوندون‌می دروغجن کاندې‌چه‌بایم
په‌قد کوږ په‌تن ضعیف گوښه یولی
په مثال لکه ابرو د لر بایم

« عبد القا در ختك »

له ښکیه وچاوده وخت دصبا شو
په هر مسجد کښې اذان ادا شو
راشه‌چه‌ښکل دې کرم‌اوس په‌بېلېږو
په ځان زمونږ ه صبا بلا شو

« عبد القا در ختك »

مین را یاد شو دا ستا له رنگه
که یو د رنگ کښېنی زما تر څنگه
که اشنا نه‌یی داشنا مثال لري
ځار شم قربان شم تر تا ملنگه!

« عبد القا در ختك »

وخت د سحر شو پر یوتې تلې
له کښیه لوریه را وختلې
د یار د راغلو وعده شوه تېره
په دېر کتل می ستر گې و تلې

« عبدالقا در ختك »

د منی وخت ؤ ونې لېدلې
یو څو بلبلې چه‌ژړېدلې
خوارې خسته وې وې‌می سزایی
چه بی گلونو و یا ښېدلې

« عبدالقا در ختك »

ودل‌دهجر پرما شرط مکړه په‌عشقکښی
زهر چا خوږ لی ندی په شرطو نه

« شمس الدین کاکړ »

دزړه‌وینې‌می په‌کومه‌درشتی خوری
هغه شونډی چه په شهدوشکر خوږ شی
بېلتانه‌می‌هډوپوست‌هسی‌وچ کلک‌کړه
دیار لاس می په وهل دخنجر خوږ شی

« شمس‌الدین کاکړ »

د هند بارانه آ هسته و وره!
یار مسافر دی د ربره بی ژ غوره
د سایی گل ؤ په‌نازلوی شوی
و تلی نه دی هر تر له کوره

« شمس الدین کاکړ »

د هجران له دېره غمه ولې نه مرم
له دې هسې رنگه ماتمه ولې نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږی
د دې د هر له ستمه و لې نه مرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه په هر سحر زما په ژړا خاندی
چه‌په‌لبزه گرمی شا کاندي وگل ته

له دي هسي صبحدمه و لي نه ر م
ه دي بيو فا شبنمه و لي نه مر م
« عبدالر حما ن مهمند »

زاروخوار عاشق دی چه‌په‌شپه‌دجدائی

درستەشپەبیخوبەدا-مان ستوری شمېری
خو شحا ل ختك »

كاغذ

مخ يې سپين ورق خالونه توری په كاغذ
دادی تما ما د محبت كمال طور و نه
تەكەنەرادرومي گاهی گاهی‌په‌خطیار كره
مه كوه ناتر سه د جفا ستم را بانده ي
وران به هر گز نه شي كښلي توری‌له‌ازله
ستوری د طا لع هم له جبينه معلو مېږ ی
مه گوره يې خط قلندره د يا ر مخ ته

سرو مال په تا عا شقان بلوری په كاغذ
يار له جدا ئی چه يار ژ غوری په كاغذ
نيم ملا قا ت و ينم ستا له لوری په كاغذ
كله كله ياد كړه خپل‌غمخوری په كاغذ
هرزمانی كه سترگې د چا اوری په كاغذ
څه گوری فالونه د بخت ستوری په كاغذ
بی تورو ند بېږی چه‌څوك گوری په كاغذ
« قلند ر »

١٦ — ژړا

كه گريوان مې‌دسپوږمی‌دنمرمشرق‌شی
درحمان خندا په اجـر دژړا ده

زه چه يار په ستر گو نه‌وينم تورتم وی
تـاز گـی د گـل پـه قـدر دشبنم وی
« عبدا لرحمان مهمند »

نـاخبـر بـه ی لـه حـالـه شفـق بـولی

كه دوينـو پـه ژړلـو كړم اسمان دوب
«عبدالر حمان‌مهمند»

بی دردان ئی‌لاس‌سرخی دشفق بولی

كه په وينو كړم برجونـه د آسمان دوب
« شمس الـدين كـا كړ »

زه دشمعې پـه څېر ژاړم تر صباحـه

تـه د صبح پـه شـان خاندي لـه‌غـروره
« شمس الـدين كـا كړ »

لـه ژړامی شوه تـازه دزړه داغونـه
ځما ديـار پـه‌زړه‌كښ جوروستم نشتـه

لـكـه تل چـه شبنم اور ی پـر وښـو
در وی ئی سپی رقيب را تـه پرېښـو
« شمس الـدين كـا كړ »

پـه سحـر ژړا دېمنـی نشـا نـه ده
كـه فريـاد پـه زورمنـكرم‌زړه‌مي‌چوی

بـلبلانو پـر ي لـوولـی گـواهـی ده
كـه‌پـه زوره ناري كړ مـه رسـوانی ده
« مطيـع الله پير خيل »

هرسحر ستر گې د گـل له اوښود كی

پـه دابـا غ كښ ئی ژړلـو خنـدانشته
« عبدالقـادرختـك »

رومی گلونه (٥٢٥) ب : سردار محمد : ج محمدعلی خان : ر عبدالغنی : ن رجب علی : ه اجراتيه پښتو ټولنه تاريخ ٧-١١-٣٢٥ ع

۱۷ ـ او ښکي :

څه اثر به زما او ښي په تا کاندي

لا نازه شي او ر په او ښو د کباب

« عبدالرحمان مهمند »

هومره او ښي مي بهيږي په رخسار

په ګرېوان مي تل داو ښو باران وري

چه غرقاب مي هم ګرېوان دی هم کنار

نه ورکېږي در حمان د زړه غبار

« عبدالرحمن مهمند »

خدای پیدا کړم لکه او ښکي په ماتم کښ

څکه بر خه مي ژړا شوه له السته

« شمس الدین کاکړ »

یا کوم ستر ګی په او ښو دیار مخ ته

ناروا دی په قران وصل خیچن لاس

« مطیع الله پیرخیل »

په ناولی مخ دیدن دښکلو نشی

چه څو اوند نشی د او ښو په باران مخ

« پیر محمد کاکړ »

له حسرته خپلو او ښکو برسر پووډم

محبت په شان و شکل د حباب کړم

« عبدالله یوبیلزی »

دا ورك زړه غوا ډم په او ښویسي لحظلم

زخمي ښکار به پسل دو ښو پیدا کېږي

« مرزا حنان »

۱۸ ـ غم :

غم دي هسي غلبه شو په ما باندي
له زګېروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
زه دستا په غم کښ شمعي غوندي ژاړم
زړه مي ستا په اوری هسي او ېران دی
ما دي ستا دانډ ښتو په غم کښ سوي
داد ستور دي چه لوی غم په سړی ورشي
هرچه ما یه نصیحت له تا جار باسي
سره لمبه ګوره چه څه کا په وچ د کی

هسي زه یمه دیار په غم تازه
ستر ګی وخورم که نبي وچي کړم له نمه
زه به څه کړم دچا چاري بی دیاره
دیار نوی نوی غم زېږوی وصل
که دي زړه له غمه وچوی دلګیر مه شه
ښایسته یاران ګلونه دی رحمانه !

چه مي ځای شي نه دننه نه د باندي
تل دوچو له کبله سوزي تاندي
ته زما په غم کښ صبح غرندي خاندي
لکه زلفي دي په مخ دی او بزا ندي
ددنیا اند ښني واړه لکه سپاندي
نور غمونه ئي همه شي تر پښولا ندي
بیا دي ستا په اوری دروي له ماوړاندي
مخ دیار په رحمان هسي چاري کاندي

« عبدالرحمان مهمند »

لکه وی هره ګیاه په نسیم تازه
که مي شي په دا ژړا صنم تازه
هر سړی دی پخپل سا په دم تازه
رغوی سوی پرهر مرهم تازه
کا تبان کړی په چول قلم تازه
پیلتا نه کړه اکثر مړا وی کسم تازه

« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم دبختورو له خاطره   قسمت هسي لهښا دليو کناره کړم
« عبدالقادر ختك »

تل مطيع الله ځکه سرور په دود نغمي کا   دا مشهور متل دی فرياد غم پر ښا نوی
« مطيع الله پير خيل »

غم ديار مې په خاطر کښې محکم بيا موند   په کعبه کښې مې صياد دحرم بيا موند
« پير محمد کاکړ »

جاى نشين وغم ته تل په انتظار کېږی   رکالا يا نوی بندی يم د انګريز
« عبدالله پوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه   پر چمن ندی خاطر فراغه
کفن ئې رنګين کړ دزړه په وينو   په ارمان ويست خزان له باغه
« شمس الدين کاکړ »

ګوتې چه پر نبض زماز دی ههٔ پرې سوځی   ځکه مې حيران شوو علاج و ته طبيب
« پير محمد کاکړ »

۱۹ ـ رقيب :

سپی رقيب ئې کښېنولی دی په مخکښې   هرڅوك زدی کوُدی په مخکښې دپاڼز
« شمس الدين کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه   ګنه زه څوك اشنائی د زور ورڅوك
بی هنره سپی رقيب هلته څه غوښت   که ويارته رسېدای شوی په هنرڅوك
« شمس الدين کاکړ »

د رقيب وسرته وزی تېزی ناست يم   پری برئې نېزدم که ئې پلار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

مافبول د رقيب ناز کړ ستا دپاره   سوداوزيان په داجهان کښې خوراوورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ـ جفا :

ستادعشق حرفونه تورنه دی ګلګون دی   هم په داچه نوشته په جګرخون دی
نش به نه شی هغه خم دعشق له ميو   چه ئې خاوري د فرهاد و دمجنون دی
ددنيا چاري همه وار فانی دی   داد ستا جورو جفاو لې افزون دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له ندی   چه په سره کفن له مځکې را بېرون دی
در جمان دزړه خوناب مګر قبول شو   چه مخونه د دلبرو پری ګلګون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خو بانو چه کوم دوفا طمعه   کتوری غواړم د زانو له قطاره
« قلندر »

ن مې پياله تورو ستر ګو سره جنګې دی   پر لبانو ئې دزړه دوينو رنګې دی
که پر هکری سر په لاس ورلره راشم   لا په دائی باور نشی زړه ئې سنګ دی
« تيمور شاه ابدالی »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : بدیعي تشبیه ګاني

خوله دې ګل غنچه ده تور ګیسو دې سنبل پاڼې
ښې ددې دزر کې سپینه غاړه دې دزانې
شونډې دې ژوندون ښې به ستر ګو کړې خونه
ژبه دې شکرې ده د ننه به زړه پاڼې
هیڅ پری نه یو هینږم دا دې زنه که منه ده
خال دې دی په زنه که دانه ده د ممانې
« خوشحال خټک »

کنه ولې د دوا دو سترګو ستا په طمعه
و هر لور ته مې نیولی کور په کور دی
چه مې خیال د ترکوو لید و په زړه کښ
د واړه کسې مې وزړه و ته نسکور دی
« عبدالرحمان مهمند »

مایه خواست وزاری خوله له یاره غوښته
ده یه ناز لکه غنچه سره و نغښته
څه خو حال زما تر غوږه د یار وروړه
چه مدام کا پرتا خواب د ناز بالښته
محبوبا پر پا انګ وا وښته یه خوب کښ
که هوسئ ده د بهار پر ګلو رغښته
ثمره د بد فرزند ښکنځل د پلار دی
پیدا مشه ناخلف د چا له پښه
« شمس الدین کاکړ »

چه له خنګه د ګلرخ مې اغیار کښېناست
په چشمانو کښې مې ګل عوندې خار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن رام شو
یا پر تخت د زمرد شهریار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کاباندې څه شوه
پر ګلزار وی د بلبلو شر و شور
« پیر محمد کاکړ »

کوم یوله دوه ؤښه دی سپین رخسار که چنبیل ګل
کوم یوله دوه ؤښه دی تور ګېسو که سنبل ګل
« پیر محمد کاکړ »

پر سینه د ګلبدن ګرېوان پاره شو
د غنچې له چا که رنګ د ګل ښکاره شو
« پیر محمد کاکړ »

دا تور خط راغی پر مخ د ګلعذار
که غالب شوه په کشمیر باندې کفار
« شمس الدین کاکړ »

چه مې ستا د مینې داغ په خاطر یوړ
زړ غونه به مې لاله شي له تربته
« میانعیم متی زی »

میانعیم ناست دی ستا دغاړې البلو نه شماری
یکښې پراته دی هزاران زړونه بلبلي صنم
« میانعیم متی زی »

ګوتې تورې کړې په پای کړې دا پورې
زه حیران یم ستا د سپینو ګوتو تورته
« خواجه محمد بنګښ »

زه درپسې درسته شپه پټ ژاړم لکه شمع
ته صباخندان لکه ګل واز ګرېوان دچاپې
« علیخان خټک »

یون ئې د تندرو ، دربدہ ئې دی د سرو
پېر کوی په پلهو کښې حمله ئې دسپاره ده
« علیخان ختك »

تماشا چه زه د خپل داغو نو تل کړم
هم گلشن هم لاله زار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

د گلرخ په هوا در ستّه شپه رفتن کړم
دشبنم په څېر پښې پېلې سر سر تور تم
« شمس الدين کاکړ »

او ښې در ، ر نگ گهر با ز بده لکه لعل
جنس مې ډېر ولې رونق د بازارته نشته
« مرزا حنان »

د یار خیال ته مې خالی کړ د زړه غولی
مېلما نه لره تیار شی سرای د ستور دی
« مرزا حنان »

چه دې خیال په خاطر را شی مضطرب شم
لکه پېښ چه د مفلس کره مېما ن شی
« مرزا حنان »

چه تا و ویشم تازه غزل انشا کړم
پرې بلبلې فریاد کاندی چه گلعذاروی
« خوشحال ختك »

پر خپل ځای با ندې ولاړ یم لکه شمع
تر مزل پورې رفتار کړم لکه شمع
« شمس الدين کاکړ »

وخت دی راغی دفدا که فدا کېږی
شمعه بله شوه تازه پتنگه خوځه !
« جمعه بار کزی »

آفرین دې په ول ول تورو سنبلو
چه ئې ځای د پا سه وېښو په گلو
« خوشحال ختك »

قبیح او ملیح

که یو ځله ئې په سرور باندې کښېنې
رنځ د هجر به شی د فع د بیمار
په مدار مدار به ئې کاږم چه خوږ نه شی
دبانو په ستنې ستاد پو ندې خار
« شمس الدين کاکړ »

دویم باب ـ اخلاق او نصایح

الف : ښه خویونه

۱ ـ اخلاق

که د رنګ خوبی ئې ستایې بو دې نشته   په جهان کښې که باقي دي خو اخلاق دي

« خوشحال خټك »

په خو یونو کښې ډېر فرق دی   که سړی پرې خبردار شي

ځینې هسې خوی آغاز کا   چه خپل هم ځینې و بېزار شي

ځینې هسې خوی آغاز کا   چه پر دی ئې خدمتګار شي

که څوك خپل خصلت ښه کا   تر سرو زرو به ر و بیدار شي

« خوشحال خټك »

ثنا د ګل شي له ښکلیه بویه   صفت د مرد شي له نیکه خویه

اصل به نه کا ستاینه هیڅ سړي   د ګل له رنګه د مرد له رویه

« عبدالقادر خټك »

چه ګل همت ئې خوراك لباس وی   په تحقیق هغه ارذال الناس وی

شرف په خوی دی په دیانت دی   که څوك شریف وی یا څوك کناس وی

« عبدالقادر خټك »

په ښه خوی د سړی قدر قیمت کېږی   بد خصلت سړی یا دیو دی یا پېری دی

چه ئې علم وهنر نه وی ځنې تښته !   بې هنر سړی که و ګوري لاشی دی

« خوشحال خټك »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږی   په بد خوی باندې خپل واړه شي سوا

« قلندر اپریدی »

که دې رنګ، بو، لطافت واړه د ځان کړل   نور د ګل په څېری پاس په دستار ګرځه

« فاضل »

د ښه خوی ګټه ده ډېره   له ګڼلو ترانده تېره

هغه څوك چه اخلاقی وی   د هغه نوم به باقی وی

که دچا اخلاق ښه نه وی   د هغه به ژوند ښه نه وی

د اسلام دین دی راغلی   پیغمبر دی پاڅېدلی

چه پوره کی ښه اخلاق   او پر ځای کی دا میثاق

په خویو انسان انسان دی   که نه وی خو تش حیوان دی

مکارم انسانیت دی   رذائل حیوانیت دی

« عبدالکریم کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طرف پرې سره ځمکه سره پنډه شی
په نسب که خان ، نواب قاضی قضات وی

لکه کښت له باران اوباد په کار دی

رب دې مکړه د اخلاقو پله سپکه
بد اخلاق سړی نه ارزی په کنجله
« احمد ګل الـلمی »
د عالم تولی په خلق په احسان شی
« خوشحال خټك »

۲ ـ په ځان باور « او » همت :
چه فلك سره سر باسی
کړه ئې ندی بی حکمته

په همت کښې هغه زه یم
زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال خټك »

په تېرو تورو ور دروی یکسر ننګان
په لمبو باندې ځا ن ولی پتنګان !
د کنجکو قدر یو ، د در ویل د ی
ننګیالو سره څه ژوی بی ننګان
ار تګی د زړه دلیل د جنتی د ه
د دو زخ دا ور لا یق د ی دلتنګان
د باد شاه په سلطنت پورې خندا کا
په سپهر و ایرو لړ لی ملنګان !
نور ماهی ئې تار په تار دروی له مخې
ما توی لو لې بیړی نهنګان
دهاتی دپاسه سپور ورته پیکه وی
چه د میو پیالې آخلی سر هنګان

څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پر ها ر ژ ای پلنګا ن
« خوشحال خټك »

چه په غوښو ئې روز ګار هغه زمری یم
نه چه والې ئې خوراك هغه منږك یم
که عالم راته کل تا و کاغم مې نشته
په رښتیا ویل د ډېرو پو لیو لك یم
په دانش په شعور نده په همت ده
چه دا هسې سر ګردان لکه پټك یم
هر پښتون چه د مغولو نو کری کا
که د ی زر ، د هغو وادو بهترك یم
چه منصب مې د مغل خوند یو ملك وم
چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته
شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نه مې کار په خاص وعام نه په دیوان دی
نه په درو لاړ د هر یو مردك یم
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته
نه په فکر د سند نه د دستك یم
هر ګیدی به چه له ما سر کوزی غوښته
د هغه د سر یا توره یا کوتك یم
پښتانه له شړی انديښې بس دی
نه په فکر د مسندنه د تو شك یم
آزادی ده په ساده سپینه جامه کښې
خلاص دغمه د زر بفت اود میلك یم
د ښو جونګړې هسې راته ښې شوې
وایی ناست په محلونو د آهك یم
که او ګره د ښو شته په شړو مبو سپینه
د مغولو پولاو پاتې ډېر پرې دك یم
چه نیولی مې داهود دنګې ونام دی
که له خپلو هوده وا ودم کنیزك یم
په بل غشی توپك هیڅ ویشتلی نه یم
که ویشتلی یم خو بیا په خپل توپك یم
چه شپېر مې بتی خیل وو کنډه کیرشول
پر وا دار په لنډو پرونو دبارك یم
د کریز بڼې مې توڼې لکه باز کړې
ګمان مه مکړه چه بی پرو ښا پیرك یم
تف په زیره د همه وا ډو بار کو
لا زما په زیره هم که زه بارك یم

که دواړو پښتنو را ته تسلیم دی — زه خو بیا د سبا کیء انا خټک یم
نن خو قام را سره ډېره جفا و کړه — کانده بیا د خدای و حکم و ته ځك یم
که څه حق یا دنیکی یا دوروری شته — و یا داش وته په طمع د هر یك یم
مهمندی زما دکیڼ لاس او ښی دی — راضی من دافریدی یو یه کو مك یم
ډېر چینی چه تراوش و کا دریاب شی — چه ایده شم اوس خود ایم یو بولك یم
کړ لانی خړ بنی خو چه ښتانه دی — زه د ننګه په کار دواړو مشترك یم
که مي عمر په شماره تر شپیته تېر دی — لا په کار د سواریء لکه از بك یم
د افغان په ننګه مي وتړله توره — ننګیالی دزمانی خوشحال خټك یم

« خوشحال خټك »

❀ ❀ ❀

حواله مي په تیشه د فرهاد ښه ده — تر هغه چه نا هموار لکه خا را یم
تر هغه چه سرد جوشی د حنا وینم — خوش په طور د مك بي دست و پا یم

« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاك په خیل گردن ږده — حوصله دي په مثال د لوی دریا کړه

« کاظم خان شیدا »

راته یو د ی بحر و بر — که څه سمه وی که غر
په همت به ئي تسخیر کړم — په شا ها نه شا ن و فر

« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاڅه — دون همت اندیښه مه کړه بله بله

« مرزا خان انصاری »

که فلك ئي دزمری په خوله کښي ور کا — خدای دي نه کا چه عارف پکښي غارت شی

« خوشحال خټك »

څه هغه شهباز ښه چه دي ځای په سردرو وی — نه لکه د کلی کارغه گرزه غم دبښ کړه

« خوشحال خټك »

که ئي ته په منت مومي وائي مه خله — که دچا په باغ کښي بوټی د کیمیا دی

« خوشحال خټك »

سر دي دروم مال دي دروم پت د نه ځی — د سړ ی د چاري کل خو بی په پت ده
چه یې خدای ور کا و چا شکر د کاندي ندي — په جها ن کښي لو یه بخر ه د همت ده

« خو شحال خټك »

علم تا بیائی په بورته جهل تا بیائی په ښکته — یاعیسی اره وردرو مه یاقا رون ته ځان سپاره
د نباتو حلوا مه خوره چه منت ورسره مل وی — خپل کشکاب د خپل محنت خوره په سر را وړه پښتاره

« خوشحال خټك »

❀ ❀ ❀

هغه ژ یست چه د عز ت له مخه نه وی — چه یې کا په هغه زیست پوري هکك پکك یم
اوريې پوری په منصب په نو کری شه — چه تر فهم و تر نظر د مغل کښك یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل نام و ننګ چه را شم لیونی شم
چه په طمع د او ړ و ز غلی و شست ته !
تر قضا پو ر ی د هیچا چا ر ه نشته !
لکه باز په لوی اوی ښکار زما نظر دی

خبر دار کله په سود او زیان د لکې یم
ګمان مکړه چه هغه نا پوه سمګ یم
او کنه تر زاړه ذئب لا ز یر ك یم
نه چه ګرځی ګونګټ نیسی باد خو ر کې یم
« خوشحال خټکې »

❀ ❀ ❀

که د جام لکه حباب وه نه نیو سینه ته
آ فر ین د ې په همت شید ا خټکه
« کاظم خان شیدا »

❀ ❀ ❀

په خو غره په غره د باز غوندی پرواز کا

بیا به وا نه ی د خو شحال خټکې پر نښته
« خوشحال خټکې »

سا قی جام د میو مه پر ېږ ده له لا سه
د بلند همت کښې پورته پورته در ومې

څو د عقل څه ز ړه وی لا یه مست کښې
ښکته ښکته ځی سړی په پست همت کښې
«خوشحال خټک »

چه همت د سړ ی څو قد ر ی هو مر ه
د و لتمن سړ ی هغه بلبلی بو یه

د ا میز په ټولـه هـر سړ ی تـا لـه شی
چه له سینده نی جـدا د چـا والـه شـی
«خوشحال خټکې»

نو ر ه پښتو نخو ا ه په ځا ی میشته د ه
که یی د رست د پښتو زور را ته ښکاره کړه
عجب مار می چا ر و تلی تر دوه پښو دی
مست ها تیان خونی زمری په زنځیر کېږی
په خپل ا ه مې باور شته اثر به و کا !
یو دوه سړی مار می پروت په دوا ړو پښو دی

خو یو زه دی زما نی په کښې منصور کړم
نه به بیا په قوم کښې کښېنم نه به هور کړم
مګر لوی پالـو پیدا شی چه یه دور کړم
بو یه دا چه ځان فلك وته تر بور کړم
ر قیبا ن به او ر لړ و نی د تنور کړم
په دیدن یی له نشا طه نه نفور کړم
«خوشحال خټکې »

کـار پـه خپلـه تر دستی لـکـه حباب کړ ه

چـه محتـاج د خیاط نـه شـی پیـر هـن تـه
« کا ظم خـا ن شیـد ا »

د بـا ښی د بـاز نـصیب شو ی تـاز ه غو ښی

دوچ در بـو بیخ نـصیب شود سپیر کـنـدی
« مطیع ا لله »

وزی تـښری پـروت پـه خـپـل پوز کی ښـه ښي
د منت پـو لا و د ې ز هر شـه کـه نې مو مې

نـه پـه تـخـت د پـا ســه نـا ست د بـل کره
د محـنـت ســو ی ســکـرك د ســا ګـې سره
« عبـد الحمیـد مهمنـد »

کـه د تـوان رسی بـه لـوی دریاب کښې ګرزه
عـاقبت بـه کـکری ور بـا نـد ی کـېږي دي
هـغـه یـار کـه پـه پـا لـنـګ را سره نشتـه
د غمزې په تیغ نې خـوږ ښـه نې خوشحا لـه

پـه بـیلـه کښې د ي زو ا ل ویـښم نهنګـه
تـر خـرا غ چـه کیږ و ښی ګرځی پتنګـه
دا هـم شکـر چـه نې بـوی ځی لـه پـا لنګـه
مړ نـی پـه روغ صـورت نه ځی له جنګـه
« خوشحال خـټـك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

که غوټۍ بسې وهي په لاس به در شي　　چا وي دا چه په دریاب کښې گوهر شته
که د جنگ په کار کښې ډېر دي حکمتونه　　خو صفا به ور نشي زړ لمیه ظفر نشته
شه عجب باد شاهي لکه خور شید کړم　　یکې تنها په جهان گرزم لشکر نشته
د منت دارو که مرم په کار مي ندی　　که علاج لره مي راشي مسیحا هم
« خوشحال خټک »

راشه گوره نامردان بلا و هلي　　د بري میدان ډېر پېښ دي لري تښي زغلي
د آسمان د پاسه گنبت ننداره نکاه　　کوز د ځمکې د تلی په مینځ کښې هلي
مړ هغه چه یې نوم نه یې نښان شته　　تل تر تله په ژوندون پاتې ښا غلي
خوك په خپل پټي کړل کاد اغزي و　　چا په خپل پټي گدو نه دي کړلي
پسینه کړنه هو مره فا ئیده نکا　　چه په وخت کړ نه و کا بیا خلي
چه محنت په ځان قبول کا راحت موي　　رنج و گنج سره دا دواړه دي تړلي
« خوشحال خټک »

ښیاد د چاري په مصلحت دی　　بیا د مړ د انو په ښه همت دی
چه سره یو شي دا دواړه نو که　　واړه دولت دی حرمت عزت دی
« خوشحال خټک »

مردان هغه دي چه همتنا کښې وي　　د ننگیالي په کار کښې چست و چالاك وي
کار چه آغاز کا انجام یې فرض گڼي　　په زړه هم پاك وي په خوله هم پاكوي
« خوشحال خټک »

چه په خپل دخپلو وینو سر خرو گرزم　　خه منت به دد و نا نو د ډینار کړم
چه په وازه خوله مونده شي مه یې وینم　　که صدف غونډي حاصل در شهوار کړم
« عبدالقادر »

که د مځکې غونډي کوز په تواضع یم　　په همت تر واړه پاس لکه آسمان یم
« عبدالقادر »

چه همت دي د تپوس دی ځان باز مه کړه　　ځان په رسم د جانباز و جان باز مه کړه
« عبدالقادر »

هر سړي په موافق دخپل همت نظر اړینه　　په ورد و چار و هیڅ کله کاته نکاندي لوی چاري
« عبدالقادر »

مردان هغه دي چه همتناك وي　　په هره چار کښې چست و چالاك وي
چه غم پېري را شي پروا دغم نه کا　　خوازه له هر چا په زیست وړوا ك وي
« خوشحال خټک »

چه په شان د آفتاب ندی گرم رویه　　ستا په سر کې به سایه دهما خوښ یم
« کاظم خان شیدا »

چه همت مي نه کا ډېر په هسکو او　　لکه موج نه کړمه بیم له پرېو تلو
سوال مي خوی له در افشانه ابر ندی　　صدف ورانه خپله خوله کړه په غوښتلو
د آفتاب په کمند نه خېژم آسمان ته　　زړه دم بار لکه شبنم پر دوش د گلو
« کاظم خان شیدا »

۳ـ امید :

د شپې خپتن دې سحر ته گوري   گونډې پسرې و خپژې د صبا ستوري
هیڅوک دې طمع امید پرې نه کا   باران په تېز و کښتو نو اوري
« خوشحال خټک »

له مقصوده نا امید مه شه یکلخته   خدای په ځمکه کا مرغونه د هوا پیښ
« عبدالحمید مهمند »

دادستور دی چه شپه و لوېږي په ځمکه   په شتاب ور پسې صبحدم را ځي
« عبدالحمید مهمند »

په ژوندون به لکه شمع دلسرد نه شم   چه تر مرگه پورې زما جانگزاري ده
« کاظم خان شیدا »

هر گره گره کشا لري نیکبخته   نا امید له خدایه غو ته جبین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

٤ عزم اوتوکل :

دهوشیارو نادان هومره تفاوت دی   خو ځمکې د آسمان په مینځ کښې وت دی
که په ما باندې چرخ خوري پروایې نکرم   دهر هر کله دانا سره په نښت دی
«خوشحال خټک»

ترسي ترپاره هرچه دېرې اندېښنې کا   نوري کیسې پرېږده دعشق په تو کل هسې
«خوشحال خټک»

هغه باغ چه تل ما واده دبلبلو   اوس په ده کښې د بلبلو آواز نشته
دزړه راز و چاته ووایم حیران یم   په هر اوری چه نظر کړم همراز نشته
تو کلت علی الله و ینا پسو ه ده   د خوشحال دزماني سره ساز نشته
«خوشحال خټک»

په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شي   جمعیت مومی خاطر له تو کله
«عبدالقادر خټک»

٥ ـ جد وجهد :

په طلب کښې دې سستي وینم درویشه   چه و تلی یی ددې خونې له ویشه
نعمتونه رنگارنگ دی په هراوری   په غښتونې با ندې نده جفا پېښه
خو طلب هومره موندل دی په دادور   بلکه لا تر طلب بخره مومی بېشه
د عسلو خوازه کله هغه مومی !   چه حذر کا د مچی له بده نیشه
« خوشحال خټک »

غشی چه دېر ولی سپه تیر انداز شي   چه مشق دخط کړی وخط ته سازشي
کار د محنت دی د مشقت دی   ورو ورو په هرهنر ممتاز شي
«خوشحال خټک»

هر مرغه چه دبل غوښې خوري مردار دی   ځان حلال کړه لکه زانه شاهین مشه
دذرې په خیر دلمر په طالب گرځه   لکه تیږه هسی پروت په زمین مشه
کار په تش لستونې نشي بې دلاسه   لاس په توره کړه بې لاسه آستین مشه
چه تقوی د یانت نلری رحما نه   د دې هسې همنشینو نشین مشه
«عبدالرحمان مهمند»

چه زمري خپلې منګولې نه کا کېلې — هومره نه وي ښکار يې غوښې ور ته تلې
نرجونړا درو مرجان هله والجه کا — چه قبول کاندي د بحر خوټې چلې
عاشقان چه ترسره تېر شي هله ښکل کا — د ابرو پسې خولې لکه ځلې
بازچه والوزي له ځالې هله ګوري — د کبکانو ښایسته سترګي کجلې
چه داور بچړی یاد سره رفيق شي — بیا هاله کا په ملکو نو لمبې بلې
چه سیلاب دغره دسره نه روان شي — بیا هاله بیا يې په مخ د پرې ځغلې

«خوشحال ختك»

* * *

په تحصيل پسې یې ځکه کوښښ بويه — ځيل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله

«خوشحال ختك»

چه تورده ترخه قبول لکه دریاب کا — هم هغه د قیمتي د ر و صاب شه
چه لمبه یې د آتش کړه په ځان تېره — له هغه پسه د ګلا بو ګل ګلاب شه
د کمال کسب پیا په دسعا دت ده — هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
نه هم زده مراد وغواړه له عمله — چه په علم یې عمل وکړ کامیاب شه

«خوشحال ختك»

ښادي غم غوندې آسانه موندنه شي — سور په خپلو وینو لعل د بدخشان دی

«عبدالرحمن مهمند»

زر نده هله چه حاصل کاندې چه ګرزي — یو زمان قراري مه کړه له طلبه

«عبدالقادر ختك»

له آزاره چا بازار موندلی ندی — له ننګاره چا ګلزار موندلی ندی
تلوار مه کړه په خپل وار به برخه در شي — بې له واره چا خپل وار موندلی ندی
په قصور مطلب موند نه شي پسې پاسه — له ګفتاره چا کردار موندلی ندی

«مطيع الله پير خيل»

کار کوه کار په کار هم کار دی — تاوان په ځان باندې خالي ګفتار دی
عقل څه بل دی خبري نور څه دی — ګو تره ګوینګه طوطا طرار دی

«عبدالقادر ختك

لکه عامل شوه د خاورو لاندې — عمل هم ورك شو په مځکه باندې
اوس په خبره برول و بړل دي — دا بیت بازي دی عالم یې کاندي

«عبدالقادر ختك

کله به لا دروم ي له مانځه اي د سحر خوبه — خوب بېغمه نه کا چه په مځکه یې منزل دی

عبدالقادر ختك»

چه منت په ځان قبول کا نو راحت شي — چه عارف د مصیبت شي عافیت شي

«خوشحال ختك»

٦ ـ صبر او استقلال :

غښی چه د ږ ولی ښه تېر انداز شي — چه مشق د خط کړي و خط ته ساز شي
کار د محنت دی د مشقت دی — ورو ، ورو ، په هر هر هنر ممتاز شي

« خوشحال ختك »

مرتبې د هر چا نندی سره سمې … دخرد بار د فیل په شا باندې مثقال دی
نه چه لافې د مردانو د میدان کړی … په میدان دی کوم راوړی استقلال دی
که همه خلق یې سنز شه پخندنه … بیچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دی
« خوشحال ختک »

دمرد چه صبر چه استقلال نه دی … چه غم پرې راشی پکښې خوشحال نه دی
مرد ی یې هیڅ ده و زما په بو هه … که یې په جاه ودولت څوك سیال نه وی
« خوشحال ختك »

اضطراب به دې خلاص نه کا له غمه … مستقل و ر ته په صبر و تحمل شه
« عبدالقادر ختك »

په تاکه راشی خدا ته لو یه … تهښته تسلیم صبر ته بو یه
ته به ېې دفع په صبرو کړی … نه په لښکر و په زرا و زو یه
« خوشحالی ختك »

صبرو نیسه په ځکښی که مراد غواړی … هیچا کړی دغه کار په شتاب ندی
« عبدالرحمن مهمند »

ای حنیانه صبر و کړه مراد به مومې … د فلك زر نده په وارده پس و پیش
« مرزا حنن »

خلاص به نه شی سرکشان له گوشمالی … چه فلك به جهان شته دی تلوار مکړه
« کاظم خان شیدا »

دا نا یې مه گڼه چه صبر نه لری … چه صبر نه لری حکمت به څه لری
سری دصبر به کار کښی و زمیه ! … چه صبر ناك وی هر څه به ښه لری
«خوشحال ختك»

صبر ناکو سره جور فلك نه کا … د فلك جور د چا چه سبکسار و
« خوشحال ختك »

ژوندی که گرځی خان یې ژملی دی … تور زن دسر به و ینو لېر لی دی
چه صبر نه لری ظفر به نه مومی … ظفر له صبر ه سره تړلی دی
« خوشحال ختك »

شورش مکړه د گردون له کش مکشه … اومه کلکه کا مرغی له اضطرا به
« اشرف خان هجری »

۷- د وخت اهمیت :

دو باره دې را تله نشته په د نیا … ندې وار دی که دروغ کړی که رښتیا
هرچار چه تروخت تېره شی عنقاشی … عنقانه نیلی په دام کښی د هیچا
تر ورځ تېری او به پېرته نه جار وزی … نه جار وزی تېر ساعت به پېرته بیا
تېر ساعت په مثال مړی د لحد دی … مړی چاری ژوندی کړی په ژړا
هره ښه چه صحیح گڼه به زړه کښی … په اغرور به هغه ښه کړی خطا
په عمل د نیکو بدو فهم و کړه … چه به دا کښی دې بهبود دی که بدا
« عبدالرحمان مهمند »

چه بې وخته ارمان کا به وخت ورته موی

که د پره سعیه کوښښ کړی څه شی
که هر څو مټ په بېړی ملاح کا

آبشاره! ولې دا هسې ژاړې!
که تل فریاد کړې په کاڼو سروهې!

کړل دی ویل دی دواړه اوان لري
چه کار د نن ورځې پرېږدې صباته

٨ ـ زړه

شه سړی پردی بدلاسه په نیکی خپل کا

یو زړه د خوشحال ندی چه جهان یکښې اېده شی

دواړه ځکه نه لکه تن دی
زړه یې چون او بېځکو دی

خودی زړه خاندی خوله دې خندا کا
مدار د هرې چارې په زړه دی

د دا زړه ساتلو اطو ار مشکل دی
... هم یې نښته کنډول یې هم لا

منبر و سوځه په اور کښې شراب وڅښه

که هزار ځله تقوی پرهېزګاری کړی

قلب د مومن ګوره ملقب په عرش الله دی

چه زړه دې توره دنیا ځلو ... پروا وی

و ګوری واړه کاروونه خپل کا
څوک که چه آرام ګټی د شکو نام ګټی

د هغه عالمو زړې د وشکو دی
« عبدالرحمان مهمند »
په وخت چه نکړی بې وخته څه شی
په ژانګو چه کښېوزی پورې هاله شی
« عبدالقادر ختک »
له چا فریاد کښي څوک یسې غوانړی
بیانه را نشی او به څه لا ړې
« عبدالقادر ختک »
چه وخت یې تېر شی افسوس ارمان لری
هو ښیار به نه وی دا خوی نادان لری
« خوشحال ختک »

کومه شاغلیاده چه څوک بد کا زړه دیار خپل
« خوشحال ختک »
د هر چا زړه مرآت دی صفائی وراره بویه
« خوشحال ختک »
کار د تن جوړوی زړه
څوک دا غمو شه ګڼی زړه
« خوشحال ختک »
چه زړه دې ژاړی ستر ګی ژړا کا
زړه دی مفتی دی هره فتوی کا
« خوشحال ختک »
په دا به پوه شی هر چه عاقل دی
که زخمی شوی د مینا دل دی
« کاظم خان شیدا »
در ته وایم خو د زړونو آزار مکړه
« عبدالرحیم هوتک »
شه دی ښتنه چه مدام دل آزاری کړی
« عبدالرحیم هوتک »
زار د زار جوړ و چه د زړه په بازار بلوسی
« دالپوری حافظ »
تر و که زړه د سړی پوسی څه پکار
« عبدالرحمن مهمند »
مردان هغه دی چه کار د بل کا
د خو زو زړو نو دارو به تل کا
« خوشحال ختک »

نه سره سم دی و اده مړ و نه ؛ — نه سره سم دی دهر چا زړو نه

زړه هم هغه گڼه چه اکه غرشی — که بیا ندي راشی هزار غمونه

«خوشحال ختک»

مرهم یه زړه‌بزده یه‌یر هارونه — دا نیا به گل کړی نادان خارونه»

یه هره سوړه لاسونه مه منده — یکښ به خوب کا خونی مارونه

« خوشحال ختک »

زړه دی دهر چا سره صفا وی — یه‌چا گرم مه‌شه که‌دي رضاوی

که‌څو کڅ ناحقه اتا پرخاش کا — اندوه ئي مکړه ظفر به ستاوی

«خوشحال ختک»

یه‌بدن کښې دزړه اهمیت

زړه یه مثل د یادشاه دی — هر اندام د ده سپا دی

ټول د ده فرمان برداردی — دی یادار دوی خدمتگار دی

کل اعضا یی مسخر دی — د ده حکم ته مضطر دی

یه فرمان یی خوله ویل کړی — لاس نیول، سترگی کتل کړی

یه بدن کښي گوشت پاره ده — چه کوچنو ټي یی جثه ده

چه وی راست شی راست بدن شی — چه فاسد شی فاسد تن شی

پس چه شو صلاح فسا د: — تما می یه زړه بنیاد

ته مدام اصلاح درده کړه — یه هیڅ وخت غفلت مکړه

زړه یه مثل گنجینه ده — د گوهر و خزینه ده

ډیر یکښي دی جواهر — قیمتی نفیس نادر

اول عقل ښه گوهر دی — د جمله نعمتو سر دی

بل گوهر یی معرفت دی — زیات ترنورو یه قیمت دی

نور علمو نه حکمتونه — واړه دی لوی نعمتونه

چه زړه هسې خزانه ده — د گوهر و گنجینه ده

پس لازم یی ده ساتنه — له جمله ؤ غلو رهزنه

چه دښمن یی تا لانه کا — جواهر یی یغما نه کا

«حبیب الله کاکړ»

چه‌غرقاب‌شی نورمژگان په‌نم‌دزړه — نورخراب شی خانمان په دزړه

عبث‌وای غم دزړه وبو الهوس ته — څه‌یوهیږی هلکان په غم دزړه

یه بل مخ باندي سوا د یار له مخه — ما ترلی دی چشمان محکم دزړه

چه‌یی‌عرش او کرسی لاندي‌ترقدم‌دی — بالا تردی هسي شان قدم دزړه

دخلیل له کعبي ۱۰ کعبه ده اویه — که‌آباد کاڅوك ویران‌حرم دزړه

که‌نور خلق قدمونه زدی یه مځکه — مادی ایښی یه آسمان قدم دزړه

دامکان‌چه‌دآسمان مځکي‌ترمیان‌دی — یو خلوت دی دامکان سلم دزړه

زه مرهم دزړه له‌چا غواړم بي‌یاره — چه کړی نشی طبیبان مرهم دزړه

صورتی همدان ډیر دی یه دنیا کښې — ولي نه مومي رحمان همدم دزړه

«عبدالرحمن مهمند»

همیشه په ځای د شکر شکایت کړي! منکر پېژني په عطا د سبحان و اې !
در بېلي خدای دهر ي چرې توان دی په دبر توان کښې خپل ځان بولي ناتوان ولي!
زړه د نفس په پیروی در ځځه لاړو د خبیث په لاس دي ورکړو قرآن ولي!
« رحمان »

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره! خوی و مکړه آ زړه د مسلمان زړه
«عبدالقادر»

مرده دل دي له تقره زړه بیرون کا یو ساعت په کور کښې نه پرېږدي خوک مړي
جمعیت چه لدنیا ید نیا غواړي هغه غړي په معنا د شګو پړي
«عبدالقادر»

هر څوك چه یو کا زړه خوله خپل دواړه دو یم په نیت شی ثابت له واره
که کمی ورغی په دین د نیا کښې تاوان یی واړه وزما په غاړه
«عبدالقادر»

هغه چه ستادی چه یی سائل نکړي ویره مې کېږي چه یی دبل نکړي
که دادې خوی دی دادې خصلت دی خپل به پردی کړې پردی په خپل نکړې
«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا ښه کېږي ښه کړه د عا ګټه د عا قبلېږي
ازار د هیچا د اخستو نه دې ښېري د خوږ زړو نو لګېږي
« خوشحال ختك »

اتومه ګنج د زړه په ویرانه کښې پروا نلرم د شهر پـه عسس
«شمس الدين كاكړ»

زړه ولاړ شو اوښی یو وار بیا ولاړ نی لکه چېر ته لښکر دروی د سلطان دوست
« مرزا حنان »

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دی بیا مشکل دی رغول د شکسته و
« خواجه محمد بنگښی »

چه بهتر تر در ګوهر دی هغه زړه دی چه پراخ تر هر کشور دی هغه زړه دی
مکرم په مخلوقاتو کښې انسان دی په انسان کښې چه بهتر دی هغه زړه دی
کم یی مه بوله بېحده مشرف دی چه د خدای باندې نظر دی هغه زړه دی
د مکې حج خو موقوف په یوه وخت دی چه مدام حج اکبر دی هغه زړه دی
که هر څو یی صفت وکړم څه به وکړم چه تر حد صفت بهر دی هغه زړه دی
د زړه شان خو یو بېحده عالي شان دی چه تر ډېر خوبو خوبتر دی هغه زړه دی
سرچشمه د معرفت د لوی دریاب دی چه محل د در ګوهر دی هغه زړه دی
څه سیالی به نیشکر ور سره کاندي چه شیرین تر نیشکر دی هغه زړه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د خولي په وېل حکم دقاضي دی
چه ظاهر وباطن دواړه یري رو ښان دی
هیڅ اشیا یې لد فتره بېرون نه دی
زه نبي به یې نن کم هنر بیان کړم

چه مقبول دخدای په در دی هغه ژبه دی
چه دا هسې بلند لمر دی هغه ژبه دی
چه د درست جهان دفتر دی هغه ژبه دی
چه منبع د هر هنر دی هغه ژبه دی
« عبدالنبی »

دلجوئي په دي تمام وګړی و کړی

که نه هم د دلجوئي په جستجوی شي
« قلندر »

داپند له مانه په ژبه کښې یاد کړه
ژبو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .

خو دي لاس د سخي مروت د اد کړه
آز اد بنده کړه بنده آز اد کړه
« عبدالقادر خټک »

۹ – ژبه

قولا دي تو ره وی که اوبه تبه !
ډېر یې بلا به د ر خخه وا وړ ی

تر دا لا بده ده بد ګو یه ژ به !
ژبه که بده کړي د پند طا لبه !
« خوشحال خټک »

پهواك چه نه اری په کام کښې ژبه
په بده ژبه ځا ن ځی جهان ځی

که ګنګ شی ښه دی په لویه تبه
ایمان لا هم ځی و اوره طا لبه !
« خوشحال خټک »

خوږه مري ده که خوږه ژ به !
هنر هم دادی که دا هنر اسري

چه خولا یري خپل کړي ژما صاحبه
چار به دي تل وی تر سیا ل غالبه .
« خوشحال خټک »

که هر څو ډېر یې تر صحبتو نه
لا به یې ژ بې ډېر فهم و کړ ی

علم ادب لري فصاحتو نه
د ژ بې ډېر د ی قبا حتو نه
« خوشحال خټک »

ژبه عادت کړه په ښه و یلو
که یې عادت کړي په بد ګوئي

چه دي عادت شي هغه تر تلو
مخ به دي تور کا تر پر دو خپلو
« خوشحال خټک »

په مرهم د خوشامند سره روغ مشه

هغه زړه چه پکښې تیغ دژبان کښیني
« پیر محمد کاکړ »

په مجلس کښې دمهرویو څکه زاری

شمعې هم ځکه ره کو له بله ژ به
« عبدالله یوسفزی »

هر سړی چه شی ګویا لکه قلم

سر به یې شی له تن جدا لکه قلم
« عبدالله یوسفزی »

درست عالم په داخبره خبردار دی

چه بلبله خپلې ژ بې په قفس کړه
« خوشحال خټک »

سلامت کاروان به تیر کړی له رهزنه	که جرس رنګه نکړي په غوغا ژبه
	« ملاجمعه »
که تازی ژبه هر ګوره ښه ده	فارسی هم ډیره په خوند خوږه ده
چا یی پلو دجمال وانه خیست	پښتو لاهسې بکره پرته ده
	«خوشحال ختک»
ژبه به تن کښې څه عجائبه ده	صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې تحیر کړ ښه پرې خبر شوم	جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده
	«خوشحال ختک»
جنګ دهانی او مزری آسان دی	د خپلې ژبی آفت لا ګران دی
چه خپله ژبه یی به خپل فرمان کړه	هم یی رستم ګڼه هم لا لقمان دی
	«خوشحال ختک»
که څوک نیکان دی که څوک بدان دی	په دا دنیا کښې چه به هر شان دی
مه یی ستاینه کړه مه یی غندنه	ته به یی څه کړې چه دخپل ځان دی
	« خوشحال ختک»
دهوښیارو ژبه په وی به زړه کښې	راز به نه وایی اشنا ونا آشنا نه
لنډ اوډیر ویل به نکاندې بی ځایه	هیڅ باطل ویل به نه وایی وچاته
	«خوشحال ختک»
ژبه عادت کړه په ښو خبرو	خبرې ښې دی ښه تر شکرو
دخوند مثال یی شکرې وایم	قدری دپسر دی تر مرغلرو
	« عبدالقادر »
لکه وډی له میدان ګوی داځه ژبه	نه یی شی وډای په تیره کړی شمشیر ګوره
	« عبدالحمید مهمند »
که دین دنیا غواړې پرده پوشی کړه	فتنې له خولې پاځی نو خاموشی کړه
که نه خاموش یی نه پرده پوش یې	بیخوده پر یوزه باده نوشی کړه
	« خوشحال ختک»
سخی یی مه ګڼه چه نن یی خوار نه وی	باتوری مه بوله چه پری پرهار نه وی
که داشمند وی تفسیر به یاد لولی	چه ډیر ویل کا دی به هوښیار نه وی
	« خوشحال ختک»
ښې خبرې در ګوهر خاموشی مهر	دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی
	« عبدالقادر ختک»
د میرو میره دخانو خانه	د جهانبانو جان او جهانه
دا رنګ لویی به هاله روزی کړی	که وي نیکنیته او نیک ژبانه
	«عبدالقادر ختک»

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری — سیلاب تش لاس دی سینه لمن پر لری
دسیلاب ګېږه د کاڼو د کې ده — بحر په ګېږه کښې قیمتي در لری

«عبدالقادر ختک»

له خامی جوش وخروش خېژی له دېګه — دی له خیلې پختګی پختګان چپ
په ابو بهدي ډېوه شی دمراد بېله — که صدف غوندي په صبر کړي دهان چپ
چه دانه په خاورو پټه شی خوشه شی — په کو ګل دننه وساته ارمان چپ
دبلبلو ناري ښې نه دی پر ګلو — چه په سرو لمبو کښې سوځي پتنګان چپ
لکه کاه او کهربا چه سره بولی — هسې پټه خوله بلل کاندي یاران چپ

«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کوه عبدالحمیده! — که په زبه اویزان شې لکه صبح

«عبدالحمید مهمند»

تماشا دزماني کوه عظیمه! — مه له خولې نه څه وباسه مه څه وایه

«عبدالعظیم رانیزی»

صاف دلان له ګفتګو په خفه کېږی — شی نفس دآئینې پرمخ غبار سخت

«مرزا حنان»

۱۰ اخلاص:

ګوره څه بلند مقام دی د اخلاص — چه جهان واړه غلام دی داخلاص
که له ځمکې نه اسمان ته ختاته ګران دی — د اسفر په یوه ګام دی داخلاص
چه خبر کا مخلصان له علم غیبه — داهمه واړه الهام دی د اخلاص
در واج د رسم عمر مدام نه وی — لکه عمر چه مدام دی داخلاص
بې اخلاصه حلاوت د اسلام نشته — که اسلام دی خو اسلام دی داخلاص
څه عجب دی که مستان وی تر ي چاپېره — هر ساقی څخه چه جام دی د اخلاص
څه عجب دی که همای په دام ښېلی — هر صیاد څخه چه دام دی د اخلاص
درحمان کلام په داسبب شیرین دی — چه یې هر کلام کلام دی د اخلاص

« عبدالرحمان مهمند »

هر باغی بوزې بنده کاندي اخلاص — هر بې شرم شرمنده کاندي اخلاص
آب وتاب یې عالمګیر لکه افتاب شی — هر جبین چه تابنده کاندي اخلاص
هیڅ پروایې دحیوان په اوبو نه شی — هغه زړوی چه زنده کاندي اخلاص
هیڅ مقراض یې غوڅولی په خوله نه شی — هر پیوند چه پائنده کاندي اخلاص
هغه کار چه سحر ګر کاندي په سحر — تر هغه یې خوچنده کاندي اخلاص
سه دلاسه زوړ کافر دلو کاا و — واسلام ته خواهنده کا ندي اخلاص
دنفاق له اهله ځان ژغوره حمیده! — په لباس بهدي ګنده کاندي اخلاص

« عبدالحمید مهمند »

هر باغی او هر سرشوخه هر بی شرمه   همه وار ه شکسته کاندي اخلاص
په نیکه نوم په عالمګیر لکه افتاب شی   مغه څوك چه همیشه کاندي اخلاص
د نفاق د شپي تیاره به رڼاورځ کا   چه سحر غوندي خنده کاندي اخلاص
که بي پښتو لره راتقی ملامت یم   که انسان له درنده کاندي اخلاص

« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ــ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه راز په   هوښیار به څه یی و ماته وایه !
هرچه هوښیار دی هنر یی دادی   خبره نه کا چا ته بی ځایه

« خوشحال ختك »

د باد شاهانو به راز خبر مه شه   که یي خبر شي ځان ته غاورمه شه
رازیی د زړه په صندوق کښی وساته   په ښکا رول یی چا ته لر برمه شه

« خوشحال ختك »

که چا ته و کړي د زړه خبره   تا کبد یي و کړي چه ویی نغوره
که دی خپل ځوی وی ګمان پري مه کړه   چه به یی نه کا چا ته ظاهره

« خوشحال ختك »

که پیځایه زر کپي نه وښکی آواز   نه صبا د ځنې خبرو ، نه شهباز
سکه لیه دي خبر پهسي معلومیږی   چه خپل صوت دی هر سړی لره غماز
دمنصور وحال ته ګوره حال ئی څه شو   خدای دي فاش د هیچا نه کاندي یټ راز
در بغه در بغه که وروستی عقل ورومبی وای   دانجام خبري نه شی په آغاز
چه منکر پري اعتراض کولی نه ئی   دا د شعر دی رحمانه ! که اعجاز

«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایوښتي دیار له حقیقته   څوك دیار خبري کاندي واغیار ته

«عبدالرحمان مهمند»

خاص خلوت د ښکلیو عام په وخت د خط شی   کم فوت سړی له هرچا سره راز کا

« عبدالحمید مهمند »

ځای په ځای به ستا دمال حساب کاوه شی   خپل اسباب د کاله مه بیه مزدور ته

«عبدالعظیم رانړیزی»

هوښیار به هر کله زمانه سازوی   په دانائی به یی د کار اغاز وی
نادان به هیڅری په داخبر نه وی   په هرهر کار به یی بیځایه راز وی

« خوشحال ختك »

زړه بیځایه مه را باسه و بازار ته   وایه نشی په کو څو د خلوت راز

«عبدالله یوسفزی»

منصوز راز ظاهر او مسوئی ته و خوت   د خلا خبري کله په ملا شی ؟

« دالپوری حافظ »

۱۲- زر:

اوس پەدا دور ماولیدل خوازه دی
نورو چار وو ته څه کوري دا گوره
څنگه څهچه د آسمان ښایست پەزردی
شاهزاده بی زرو گوښی تنها گرځی
زور، قوت، حرمت هوري درومی چەزروی
هرمراد چەدسړی وی په دنیا کښی

تر پدر تر برا در تر پسر زر
چه صاحب د مسلمان کا کافر زر
ستوری زردی آفتاب زردی قمر زر
دهندو سره روان کا لښکر زر
دپادشاه پەسر خوك کښیږدی افسر زر
دطلب په وخت یی ور کا در بر زر
«خوشحال خټك»

په خیالی کیسه به نرسی تر کامه

څه حاصل که بوعلی شی په قصو!
«خوشحال خټك»

کەهرخومشکل کارونه درته پیش شی
ماچه ولیده خوازه دی پەدنیا کښی

فکر مکړه چه آسان به په زر نشی
خوسړی دې یی په مینه کا فرنشی
«خوشحال خټك»

کەپټوی پەاوریخ کښی هم ترمیاشتی امر تیری کا

همه عالم خبر دی چەزر ښەدی لەدرمه
«خوشحال خټك»

زردیچه ز برمه د ننگ وشرم کا
دېر گران کارونه په زر آسان شی

صحبت د هرچا و بلـه گرم کا
زر په فولاد کښیږدی فولاد هم نرم کا
«خوشحال خټك»

زردي هرچاته اعجاز معلوم کا
وینځه میرمن کا خادم مخدوم کا

معدوم موجود کا موجود معدوم کا
زر په سندان کښیږدی سندان هم موم کا
«خوشحال خټك»

بادشاهان ښەدی پەخوانو زر ښندی
زرسرداد واړه تو گو دېر گران دی

خوانان پري ښه کا چەور ته سر ښندی
یو یوی و ښندی نەیی هر یو ښندی
«خوشحال خټك»

زرپه بده ورځ په کار وی
د زر دار بلا په زرو
چه سپروی گذار په سپر شی

هوښیار څکه ساتی زر
د نادار بلا په سر
چه سپر نه وی لاس شی سپر
«خوشحال خټك»

چاوماته نصیحت کړ چه زر ښه دی
چەپه کور کښی خزانی لری دزرو
هرپادشاه چه خزانه ور څخه نەوی
هرسړی چه په نام لوی پەدولت کموی
پەامثال یی دهغې مرغۍ مثال کړه
گوره مادهغه څرنگه ځواب ور کړ
ماوې مرد لره خونام بویه نادانه

تو اول به کا دزرو چه خبر دی
هغه کس کەیك تنهادی زورور دی
عاقبت ورڅخه تار پتار لښکر دی
پەمعنا بدر نگه ښځه سپین خادردی
چه سینه یی کشاده تن یی لاغر دی
پرې پەبوەشی هرسړی چەدا نشوردی
نه دزرو تولول چه بد هنر دی

که هندوخخه انبار انبار مهران وی   په‌مهرانو به ښه نه شی مختصر دی
که په‌خره‌باندي‌دزروصندق بار کړی   خر به‌هیڅ پداښه نشی خر خوخردی
چه‌هنر یی دلویی وینویه لاس کښې   دهغه وجود پارس شو واده زردی
«خوشحال خټك»

څکه‌نوم یی دزهب وربانديې کښېبود   چه‌دباد غوندي هردم کا گذرزر
«عبدالقادر»

که زده سخی اری چه مال یی نه‌وی   په‌ځان مې ولید څه حال یی نه‌وی
که باز داواده هنر د ښکار لری   ښکار به‌په‌څه کوی چه‌بال یی نه‌وی
«خوشحال خټك»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه وینا کاندي چه‌یی وینه   دخاوند په‌لاس کښې‌زراو درهمونه
ژبور ور له ورځی وینا یی اوری   ددرهم خاوندان تل‌وی په ویادونه
که‌درهم یی ځنی ورك شو شی نتلی   پر ژړی یی وی په ځړو پیژندونه
که‌بلای سونی(۱)وبولی خلق وایی   داوینا ده رښتیاینه له رښتو نه
که‌بې وزلې ووایی ر ښتیا خبره   نور خووایی دخوسونی‌دی تېرونه
هو، درهم ښندی هرچاله لویه برخه   ددرهم دخاوند هرځای پرتمونه
درهم ژبه ده که خوك ژبور کېږی
ده وسله که‌خوك په کاندي قتالونه
«ابو محمد هاشم ابن زیدالسروانی البستی المتوفی۳۰۰ه»

چه‌نیستگاره‌شی که‌څوی داحمدشاه‌ئی   ترتازیات په‌دبدبه دی تا کرداس
«عبدالله یوپلزی»

❀ ❀ ❀

۱۳ ـ خپل قام :

هرسردارچه دخپل‌قوم دبدوخیال کا   آئینه‌دي‌دخپل‌ځان‌حال‌دجمال(۲) کا
پرې کوی ترخپلوپښو لاندې‌ښاخونه   چه‌بدی دخپل‌عزیز په‌زړه نهال کا
عاقبت هغه سردار شی مردار پاتی   چه‌یی نفس دخپل بدوته لیوال کا
چه‌دبل‌و سرو مال وته هوس کا   ترهغه پخوا به‌ورك خپل‌سرومال کا
هم‌هغه به‌یکښې پر بوځی دامتل‌دی؛   چه وبل وته کوهی کښی وبال کا
دهغو په‌خونه پېښ جنگ وقتال شی   چه‌هوس دچا دجنگ و دقتال کا
چه‌له خپلو لاس و پښو شی بېمجاله   له‌غلیم‌سره به‌جنگ‌به کوم مجال کا
به‌پردو مړانه نه کېږی بی خپلو   له‌لحده دااراز جمال‌جلال (۲) کا
چه‌تر خپله حده پښه غزوی ورانديې   زمانه به‌یی جمال غوندي پایمال کا
پردی نجره هیچانده خپله کړي   بلکه‌خپله به‌پرې بایلی چه‌داخیال کا
« عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغات ؛ سونی : دروغ
(۲) جلال اوجمال . دوه نوموتوته اشارت دی . «خادم».

۱۴ ـ وطن :

دوطن ونې چندن اګر دی
خاورې يې واړه مشک و عنبر دی
که سرای ونورو ته سنګر دی
کاڼي يې مڼه واړه سره زر دی
« خوشحال خټک »

درزي لا ګزلري مقراض سوزن لري
بوجمدر ګوتې خو شحال خبرن لري
کوچ يې اسان دی مشکل هيڅ نه دی
غم ديارا نو درد د وطن لري
« خوشحال خټک »

هغه ورځ د هجر غم له سرا شوم
چه له ياره په ژړا ژړا جدا شوم
ما هلته ماتم د هغان و کړ په وينو
چه اټک وته مي شاشو په ژړا شوم
اوس په خه دوطن کاڼي بوټي ژاړم
در خصت سلام مي کړي ترې جدا شوم
بو ناوک مې په دل لاک راووړله کوره
زار و ځار مې د باغ و نه کړ خطا شوم
په محنت مې پورباض جوړ کړ په دهر
لا مې ګل بوی کړی نه ځني سوا شوم
شين فلک په خزان سور شو له هوسه
چه هوړی جبل په مخزه ورته شاشوم
بو پاړو په د کن نشه چه مې دم کا
ګرفتار په کنج و کاو داژ دها شوم
« اشرف خان هجری »

دوطن په ياد

ستا دعشق له وينو ډک شو ځيګرونه
ستا په لاره کښې بائيلي ځلمي سرونه
تا ته را شمه زړګی زما فارغ شي
بې له تا مې انديښني د زړه مارونه
که هر څو مي د دنيا ملکونه ډير شي
زما هير نشي د استا ښکلي باغونه
د ډيلي تخت هيرومه چه راياد کړم
زه د خپلي ښتو نخوا دغرو سرونه
در قيب د ژوند متاع به تار پتار کړی
چه په تورو ښتنا نه کا ګذارونه
د«فريد» د«حميد»(۱) دور به بيا راشی
چه زه و کاندم په هرلوري تاختونه
که تمامه دنيا يوخوا ته بل خوا يې
زما خوښ دی ستا خالی تش د ګرونه
(احمد شاه بابا)

خوار غريب او بې نوا وای
خو وطنه ! ستا په خوا وای
وا ته غواړمه له هنده
چه وطن بېرته زما وای
خو ژوندی يمه تر مرګه
هم هاغه آب و هوا وای
بهشته خوښ يم په وطن کښې
نه چه هند واړه زما وای
نه دې هند شي نه دې نوم شي
هما غه پيد بيد پيا وای
چپر هار کښې کلا شيخ وای
رزق الله او مشغولا وای
« خواجه رزق الله »

بې وطنه نها پروت يم په غربت کښې
تن له ما سره همدم د صنم غم دی
ده واداشنا په ستر ګو ليده نشي
که په خوب را ته حاضر شي بس کرم دی
قاصدان له روهه را نغله مدت شو
سلام بادرا رسوی منت يې تم دی
« اشرف خان هجری »

---

(۱) فريد : شيرشاه سوري . حميد : سلطان حميد لودين

پښتني جونه‌دې زلفې باد نه نيسي — چه‌شمال يې بوی راوړي په رنتمبور (۱) کښې

« اشرف خان هجري »

خو به فخر د کشمير په دوشالو کړي — خو به خيال کړي په اطلسو د فرنګ

« پير محمد کاکړ »

نسيمه ور شه د « سرای » سواد ته — له هغه پسه افضل آباد ته

سلام م و کړه په دواړه لاسه — د رود پر وارو ګل و شمشاد ته

« کاظم خان شيدا »

که ګذر به خير اباد و کړې نسيمه ! — يادې ګېنت وشي د «سرای» د سيند په سيمه

پر وار وار سلام زما ور ته عرضه کړه — ور سره زما د لوريه خو تسليمه

ابا سيند و ته ناره و کړه په زوره — و لنډې ته و ېښا و وايه حليمه !

ګونډې وی چه بيامې ستاسې جام روزی شي — په ګنګا جمنا به نه وو له قديمه

چه سرې اوبه دغره نشته په هند کښې — ترې توبه که واړه دي ک وی له نعيمه

خدايه زړه مې په وصال دغه خوش کړې — داچه اوس ورځني لرې دی دوه نيمه

هميشه به په هند نه او سي خوشحاله — عاقبت به عاصي ووزي له جحيمه

« خوشحال خټک »

نور جهان سقر شو بيا دې سرای دار القرار دی — کله به‌خوشحال دار القرار له ور دومي

« خوشحال خټک »

دخوشحال د زړه خوښي نشي بې سرايه — خپل وطن يې په هر چا باندې کشمير کړ

« خوشحال خټک »

د هواد ياران مې هر زمان يادېږي — چه‌نې مخ په خوب کې وينم ويادم

«خوشحال خټک»

که په هند کښې چنبا ګل دی — تر دا ګل د وطن خار ښه

د سرای قدر نور چا نه زده — په خوشحال دی ترڅر خار ښه

« خوشحال خټک »

درزی لاګزاری بيانې سوزن لري — په جهدر ګوتې خوشحال خبرن لري

کوچ يې آسان دی مشکل هيچ نه دی — غم د يارانو درد دو طن لري

« خوشحال خټک »

۱۵ ــ مسلماني :

په دا دوه حرفه مسلماني ده — هر چه نه پسندي په‌ځان په چا مه پسنده

چه يې اوس په تولو نه مرېږي — همه دا خپل دولت بس و کاپه تا شنده

« عبدالقادر خټک »

چه نه پسندي په خپل ځان هغه مه پسنده په بل ځان — همدا ده که ته يې ګورې په صحيح مسلماني

نيکانو سره زيست روزګار په مهر ومحبت کړه — بدانو سره زيست روزګار هم په اسانې

«خوشحال خټک»

په قوت به داسلام کړي — د کفار اثر غارت

« دولت لواني »

---

(۱) رنتمبور ديو ځای نوم دی چه شاعر هلته بندی و « خادم »

دمسلم نښانه داده که يې و ښئې … چه اول په شريعت دې استوار شي

« مرزا خان انصاري »

په مسلمو کښې خاصه مسلم هغه دی … چه يې وشلاوه زنار ددې دنيا

« عبدالرحمان مهمند »

١٦ ـ آزادي :

وهرچاوته چه وگورم فرياد کا ! … يوزه نه يم د جهان دی سينې خوزې
په جهان به هيڅوك نه وی چه آزادوی … ځنې عشق اندوه بنده کړه ځنې لوږې
عقل وهوښ يې وړی وته پيدا کړ … دا چپچل دا دل دېرانگ دی يادېږي

« خوشحال ختك »

چه سړي شړومبې يې چښم په وخت داوړی … بادشاهي داورنگ زيب زماه غړ که

« خوشحال ختك »

دحاتم دسخاوت خبرې مه کړه … لا يه دا کښې هم د طمع نښانه ده

« خوشحال ختك »

که يې ته په منت مومې وايې مخلـه … که د چا په باغ کښې بوټی د کيمياوی

« خوشحال ختك »

دمغل منصب مې پر ښودهسې خوښ يم … لکه خلاص داويه بنده بند يوان شي
دانا دره عقيده لکه زما ده ! … لاعجب که بل پيدا هسې افغان شي
دمغل وته به هسې کار ښکاره کړم … چه راضي را ځنې روح دفريدخان شي
آزادي تر بادشاهي لا تيرې کا … چه بل د حکم لاندی شي زندان شي

« خوشحال ختك »

چه نوکري کاڅوك ډېر گنده کا … سړی ازاد وی خپل ځان بنده کا
تر آزا دی نه بهتر هيڅ نشته … چه څوك په کور کښې خپله دنده کا

« خوشحال ختك »

طمع بلاده اصيل بنده کا ! … ښه ښه سړی وی دائی گنده کا
ماډېر ليدلی دی چه طمع نه لری … په بادشاهانو يوري خنده کا

« خوشحال ختك »

لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم … که خزان را باندې را شي که بهار

« رحمان بابا »

که دعقل څه اثر لري و سر ته … لاس په سرمشه دهر گيدی ودرته
په نظر دهغو خاوره سره زر کېږی … هرچه نه لری نظر و سيم و زر ته
بی منته جام دزهرو ښکلی ښه دی … نه هغه چه منت بارشی و کوثر ته
ديوسف له حاله زده که دغه پسه … وايه حال د زماني وبيرا درته
دی فلك و چاته هيڅ بخښلی نه دی … چه يې نه دی را پيرودی ځنی بيرته
که له خدايه دوې خلقو ته مخ شي … له فردوسه به دې مخ شي و سقر ته
هميشه به در په در گرزی رټلی … دا ستوگنې ځای به بيانه مومې چرته
ددې سست بدن منت په رحمان باندې … چه له خپله دره تلی نه شي بل درته

« عبدالرحمن مهمند »

زندګي که څوك پوهېږي حضورده دی
آینده و رفته کله دچا یاد وی
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښي کړم داحق سري دمدحې
نه مي زړه مومی اندوه دده له ذمه
دزلفېنو تر حلقو دي عذار و ېنم
که نسرین دي دی په زلفو کښ صنمه
« عبدالقادر »

چه مي شا کړه وښا دپوو ته ښاد شوم
چه د زړه مرادمی پرېښود په مراد شوم
اوس څه غم نکړم له غمه بی غم ګرزم
راضی من چه دازل دویش په داد شوم
چه مي طمع ددنیا ور څخي بري کړه
هغه کس که کیکاؤس زه کیقباد شوم
ځان بازبد ولی کاروني ديز يدكا
له شیخانو ځکه زه بی اعتقاد شوم
خدای مي بیا په کښ بندی مکړه ترمرګه
احتیاج عظیم زندان وه تري آزادشوم
هم یې ځان له غمه خلاص کړهم نیکنام شو
د پرمین په وروستني ضرب دفرهادشوم
بادی بوی عبدالقا دره سحر راوړ
شګفته لکه غنچه په دغه باد شوم
« عبدالقادر ختک »

چه خوښ له ګمه دلګیرله خاره دی
عشق له دو بېنه بی اعتباره دی
نه شکایت کړم اچا ، نه شکر
در دمی اه یاره در مان له یاره دی
« عبدالقادرختك »

له بیخونده آزا دی شوه دسر وي
دګني پخیر پخو بنده بندی بیا
« عبدالحمید مهمند »

وزی تېزي بروت بخن پوز کی ښه ئي .
نه په تخت دپاسه ناست دبل کره
دمنت پولاو دي زهرشه ! کي مومی :
دمحنت سوی مکړك له سا کئ سره
« عبدالحمید مهمند »

تخت وتاج ته به سر کوز د همت نه کا
چه په داد ددهر بوه آزا ده مرد وی
« اشرف خان هجری »

دافقیر دو لت په مرګه هسي هوس کا
لکه ستړی مسافر وخپل وطن ته
زینار حلت په هسی ساعت ور کړه
چه دنیا وریانې نه وی وکفن ته
« دولت لوانی »

آزادی او کارو بار دی سره اپری
لاس له کار وباره وباسه که کار کړي
« عبدالرحمان مهمند »

هر ګدای چه آزا ده وی تري قربان شه
باد شاهان دشام دروم که دختن وی
ماتول دبت آسان دی مرد هغه دی
چه مشغول دخپل وجود په شکستن وی
« عبدالقادر ختك »

۱۷ _ انسانیت :

پوي اصل سره دوه او یامذ هبه
خدای په څه بنی آدم فریق فرین شو
« خوشحال ختك »

خلق نادیده دي په خبر و پسې تللي　　چار ترعار فانو چه په حال دي پوهیدلي
دوه او یا مذهبه پکښې هومره قیل وقال　　واړه سرهوا په خیل مطلب پسې دي تللي
د پردي کتابو نه مشتمل په دېرش حرفونه　　کل واړه که گورې له الفه دي خوولي
سل بهي سل سبه چه یې مات په یوه ځای کړي　　سل به بلل نه شي سره یو دي مالیدلي
واړه نور ذمر دي هم د ننه هم د باندې　　هر چېرته دا نور دی په هر ښهر په هر کلي
زه خوشحال ختك یم د راندانو په مذهب کښ　　نور ویل مې نزده مختصر مې دي ویلي
« خوشحال ختك »

ب : بابېزه خویونه

١ ـ بدعادات :

عادت لاړ شي عادت له سري نه　　خدای دې نه کاندې په بدو چار عادت خوك
« عبدالرحمان مهمند »
همېشه وي نرم چوب غذا د کرم　　شیدا مشه مرد خالی له سیاسته
« کاظم خان شیدا »
ستر کي به سوزي دخس له نامردانو　　که همه لنکه ایري آتش نسب وي
« کاظم خان شیدا »

٢ ـ بی پته خویونه :

پو چه د پر خوري سوگندو نه　　بل چه د پر کاندي پو ر و نو
آشنائی ور سره کم پره　　دا بی پته دي خو یونه
« خوشحال ختك »

٣ ـ کوزتیا :

تر هرڅه بد کبجتي خطر دی !　　کبجی به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شي، کبجی پسی نشته　　ځکه تر نورو حرو فو بر دی
« عبدالقادر ختك »

٤ ـ بدنیتي :

چه د بد زړه نامرادي کښ مرادغواړي　　دا سبب گڼه د خپلي نامرادي
« عبدالحمید مهمند »

٥ ـ بدگوئی :

چواړی د حلال خور په نامه بولي　　له ښو خلقو بد گوئی نده ممکنه
نه چه بد له خلقو وائی زه و پرهیزم　　چپر ي خپله بدي نکړي معینه
له هغو نه به پرومبي ستا عیب څرگند شي　　چه هر چا و ته دې کړېده خندنه
« عبدالرحمان مهمند »
مه پرچا غیبت تهمت وا په مه نبلله　　مه د بد نامه په هیڅ بني آدم زده
« دولت لوانی »

٦ ـ بېکاري :

د جملـه بـلاؤ سرتـن اسانـي ده — لټ غوبي شي خرخاوه به قصا ښو
فراغت د بېغمي په ملـك كښ نشته — خـه اميد د بېغمي كړي ظالمانو !

« عبدالحميد مهمند »

٧ ـ ډېراحتياط :

کل وسواس لـه احتياطه پيدا کېږي — زه له ډېري هوښياری نه اېوني شوم

« عبدالرحمان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

کمال د کفر تـر ناقص دين ښه دى — يا درست گمان ښه دى يا درست يقين ښه دى
چـه کـلـه د اشـي کـله هغـه شي — دا نا تـه کـلـه مذ بذ بين ښه دى

« خوشحال خټك »

٩ ـ شخصيات :

دزړه غـلا په زړه كښ غـم ده — لا په تـېره د سـردار
هـر سـر دار چـه پـه زړه غـل شي — ځـان رسـوا کـا خـلق خـوار

« خوشحال خټك »

١٠ ـ ظـلم :

بازچه وينی دځيگرخوري مرگ يي زروی — لـه دې وينو ځان ساته زما ځيگره !
كه تر خـه دى هـم شراب دقهر نفره — ظـلم وجور پـه چا مـكړه ځيگر وره

« عبدالقادر خټك »

چـه بېشوشي ډېـره گـيره پسې نـربـلـى — ډېر پـه ظـلم كښ خوك مه كوه گـبر گوره
ماشي مړ کانـدي هاتي چه سره ټول شي — پـه يوه وجود سـې كټ مه گـړه ډېر گوره
لبزي لبزي او به ټولي شی ملـك وران کا — به اـبز جبر چېري نـه شي دابېر گوره

« عبدالحميد مهمند »

باز گرگس شاهين جـوړه تري پـه هوا شول — چه ثابت د عندليب شو به گلعـزار حق
بلبلان طوطيان د فـكر به تـال ځانگي — خداى كړ پورته ا دي باغه دمالـار حق

« عبدالعظيم رانيزي »

خداى دې نـكـا چاته وازى د آزار خولې — دغه خولى ده په آزار كښ دښا مار خولې
په گړ كـښ بخته برج هسى ميدان كړي — يا توبو بدى خـولى دى يا دو ياد خولې
د يوې خـولې لـه آزاره وو يـر پـښه — كه پـه مر دې دعـا كـا نـه دې هزار خولې
چه پـرې راشي د مظلـوم د آه سيلـى — كالـه خاورو ايرو ډكى د مدار خولې
چه قـوصر د آه سر دور بـانـدى لـگـی — ور بـه نشي د هغه چا د پـر هار خولې
چه اثـر د مسيحا لـري پـه دم كـښ — خوږ وى دې هغه خلـق پـه گـفتار خولې
ور خ بـه شـی د غم شپـه پـهغـه خـلـقـو — چه يباب بى بد دعـا كه هر سحار خولې

« عبدالحميد مهمند »

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه داغی یی سپین بشر په اور د ظلم
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
چه نهال د ظلم کېږدی ځنی لاړ شی
آزادی که دي پکار ده شمس الدینه !

په لاس مه شه باز پرور د ظا لمانو
هم آ زا ر دی پېغمبر د ظا لما نو
تر یخ تر زهرو شی ثمر د ظا لما نو
له مجلسه کړه حذر د ظا لمانو
« شمس الدین کاکړ »

هسی خوښ د ظالمی په کار ولاړ دی

نه به وایی مرګ یی نښته تل به ژوی
« خوشحال ختك »

رسېد لی تر مطلبه به خود نه یی

چه خوړی د د مظلومو د سر وینی
« عبدالله بوبلزی »

١١ قهر :

ما نی مه کوه حنا نه صبر بو یه

جوړ کارونه خشموران کاندي تلوارهم
« مرزا حنان »

همېشه غوته جبین یی ډ ك له کینه

له خپلواو کورو کلی مرور یی !
« ملا جمعه »

د جهان کینی غصي واړه تر شا کا
دا پیدا چه خو د بینی ور څخه نشته
په کینه په حسد هیڅ د چا و نشی

که سړی په وخت دقهر مرګ تر زړه کا
د جهان ننداري ځکه دوه ایمه کا
هر سړی چه حسد کاندی ځان اوبه کا
« خوشحال ختك »

١٢ ـ تعجیل :

دانا وران کارونه جوړ به دانائی کا

په تعجیل سره نادان کاندي‌ـ‌م کار کج
« عبدالقادر ختك »

په هنر هنر خبري کړه دلبره

تېزی مه کوه په هیڅ کار کښې د سره
« عبدالله بوبزی »

١٣ ـ حرص :

په غم د نورو و غم ته ساز مه شي
سړی په طمعه د بل بنده شی

سیك و عالم ته به خیل آو از مه شي
د عا به دا کړم اخته په آز مه شي
« خوشحال ختك »

١٤ ـ کبر غرور :

دغه زور به چلوي تر کو مه پوري
تا چه تېز تېزه سمند د خو د را یی

چه یوازي دي به ځان تمام جهان خوړ
ما دا ستا دېر پواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
سبره ! هیڅ به تېتو و نو لو بی مکړه

په پلیتو اوبو نه کېږی او د س
ستا به همدغه قامت کاندي روزګار کج
« عبدالقادر ختك »

۱۵ ـ بېوفائي :

چه یې نه وینې وفا به رنګ وبوی کښې
زر که څه ډکه مینه نه کا و ګلزار ته
« عبدالحمید مهمند »

چه نه ننګ لري نه شرم مه یې غواړه
تو به و کاږه له یاره د بېوفا
« مرزا حنان »

که یې اوی دزړه به وینو لکه ګل کړي
هم هغه به یه زړه در کاندي شنه تا نده
« عبدالقادر خټك »

۱٦ ـ طمع :

خوك چه طمع له چا کا به حقیقت کښې
که بادشاه د درست جهان شي لا ګدا دی
« خوشحال خټك »

نه دی نفس لره جلب د وز کو لو
امو خته در باندي غل او کا سېر مشه
نور قیدونه و اده سهل دی حمیده !
خو یه غاړه دي د طمع زنځیر مشه
« عبدالحمید مهمند »

له هغو ترخه ویل شي د حق پاتي
چه یه خوله کاندي خوږه حلوا د طمع
« عبدالحمیدمهمند »

سړی توب به دي سپیتوب کاندي دا طمع
عزت و سا ته یه صبر که دا نا یسي
هسي چاري به حرص در باندي و کا
چه یه هیڅوا شو ي نه وی بېنا به وا یسي
« عبدالحمید مهمند »

کهدي زده وی چه بداي شي طمعه پرېږده !
څو دي طمعه چاته شته توا نګر نه یسي
« عبدالقادر خټك »

که یاس له حقه تحقیق حرام دی
یاس له مخلوقه د حق انعام دی
اصیل بنده کا خلاص شو ی بند کا
طمعه له خلقو د خلقو دام دی
« عبدالقادر خټك »

شر موی هر یو سړی د دنیا طمع
دسپی توب نامه حاصل کا یه دا طمع
همت ناك سړي که خوار وی دولتمن دی
خاخکی ګوره نه کوی له دریا طمع
د هغه د شرم بو زه به مخ نه وی
چه کوی د نس د پاره له چا طمع
لکه څوك لوبی یه خپله حیا کا ندي
هسی ما و ته ښکار ېږي دا ستا طمع
لکه یو سپی چه هیڅ ن ختی ال هغسي
هسی ده د یو له بل نا صلا طمع
د هغو د عزت ښه ده ښو نېد اسي
چه به دا زیره له چا کا ندي بیا طمع
تل دخواست لاس به بې نېولی دی ګوشه کښې
محمدی چه څوك کا بل ته پیدا طمع
د حاتم د سخاوت خبري مه مکړه
لا پیدا کښې هم د طمعې نښا نی ده
« خوشحال خټك »

۱۷ ـ ریا :

در یا عمل مي طوق شو را تر غاړه
لکه خیور شی په ځیګر د ستار د چا
« شمس الدین کاکړ »

۱۸ – بدي :

چه په بدو په رشوت کاندي حکمونه
تور مخونه به دوزخ ته قاضیان د رومی

چه په طمع د دنیا مفتیان فتوی کا
شرمنده به د دوزخ په زندان د رومی

« مطیع الله پیرخیل »

ج: نصایح

دا همه له ناپوهی پیدا کیږی
خرخشي دعوي ناساري شر و شور

پیر ځو، ښه سلوک، نمانځنه، اوبل عدل
کېدي دا خویو نه شته څه غواړي نور

کبر جن حریص بې زړه چه دروغ وایی
د یاری لایق نه دی دا څلور

که وعده یې قیامت وی د غو ښتني
ده وښیار سړی به نه وی په کار پور

که طالع یې ددولت په شربت ډک کا
بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور

«خوشحال خټک»

چه دخلقو نیکخواهی لری په زړه کښي
مبارك شه بادشاهی لری پهزړه کښي

که بې غوږ د دانشمند په نصیحت وی
څه عجبه آګاهی لری په زړه کښي

د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی
هر سړی چه تباهی لری په زړه کښي

د مردانو په معراج به ور تلی نشی
که دسعی کوتاهی لری په زړه کښي

مختورن د دواړو کونو ندی څه دی
چه هر څاسره سپاهی لری په زړه کښي

نیکبختان به اندیښنه کا ندی د نیکو
ګمرا هان به ګمراهی لری پهزړه کښي

په هغه هنر کښي تینګ او سه خوشحا له
هر هنر چه سپاهی لری په زړه کښي

«خوشحال خټك»

په دوستانو تلطف کړه خو په تاشی
د دښمن سره هم ښه کوه خلقت

د نمانځه تر قضا ګران دا قضا ده
چه قضا شی د څلور و مصلحت

نورانی کا هغه ځای چه سره کښېني
دیرینه څلور هو ښیار په مشورت

چه په تشه تواضع کښي ګټه کیږی
هومره سود نشته دډك طباخ دست

که حاتم غواړي کرم کړي د مهرانو
دیوي دمړی په چا مه زده منت

خو بدانو سره بدشی هومره ښه دي
ولي عفوه کرم ډېر لری لذت

که دي سرځی کهدي مال ځی کهدي نورڅه
استوار اوسه په کار د رفاقت

په ظاهر باطن کفران دنعمت مکړه
هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت

که راحت غواړي په ځان محنت قبول کړه
بی محنته هیڅوك نه مومی راحت

که دارو به خواست موندل شی مه یې آخله
که دمرګ وته نژدې کاندي زحمت

که آسمان دي درمړی په خوله کښي ور کا
دزمری په خوله کښي مه پرېږده همت

که ژوندون دی هم هغه دی په جهان کښي
چه یادیږی د سړی د خوی خصلت

«خوشحال خټك»

خپل استاد و ماته ووې خو پندونه
هر یو پندی مرغلري دی لا لونه!

وې چه هره بدی کړه هغه بد مکړه
چه دلاسه دي آزار شی دچا زړونه

که دې زړه وی چه بدنه موې له چا نه
اول ته پرهېز ده د بدو خصلتو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهوت په نغوته مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد له هیچا مه کړه
د هر چا سره د ښو سلوك بایده دی
د دنیا په مال د نیکو نوم حاصل کړه
د هر چا سره نرمي ملایمت کړه!
خپل پردي ته د خپل راز خبره مه کړه
خوشخوئی هر ګوره ښه ده نه داهو مره
هغه کار چه په آرامی تر سره کېږي!
و هغو وته چه قهر کړي روا دي!
دهغو په مرګ ثواب ګټلی بویه
که دښمن دي ډېر زبون ته ځني ډار کړه
د دښمن په تملق غلطي مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پرېکا
چه دي لاس په دښمن برشی ورکړي یی مزده
په خپلوانو باندي هو مره خشم مه کړه!
د پاد شاه په مهر مینه غلط مه شه!
پاد شاهان چه په چا مخ کا د بدی
په هغې معشوقې څه بارز د کړو دی
د پېلې پانې خوره نه هغه پاستی
د بد خویه سره هیڅ بدي ته مه کړه!
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه!
په هر کار کښي چه ډېر پېښ شی بېړه مکړه
په رښتیا که په دروغو سوګند مه خوره
د حرص سترګې مړې په قناعت کړه
که هر څو دي علم ډېر چه عمل نه کړي
د ښه دین دپاره علم، دانش ښه دی
په جهان کښي که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به ملګیري در ځني بېرېکا
که دي ورور وي که دي ځوی وي چه بد کار شو
چه بد فعل، او بد غرض په کوم ځای ناست وي
چه په کالو وی مشران ته یی حرمت کړه
په هغه کور کښي چه ښځه چرګه بانګ کړی
هر چه شرع فرمائی په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زړه له وینو ډك شی و د ښمن ته

پیدا اور د ډېرو سوی دی کورونه.
د ازل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښي څه فایده د کوم سودونه
تل جهان و چا ته نه پېنږدی مالونه
ګنډي وی چه پداخیل کړي دچاز ډونه
د بخچی د ننه ښه دی خپل ر ختونه
چه په باغ کښي دي خر تبزی وهی خرونه
څه حاجت چه رساوه شی تر جنګونه
چه اري د بدو فعل بد خو یونه!
چه یی سوځی له شامته غاړي غرونه
په یوه شجري و سوځی ښارونه
درستم غوندي هم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن په ورمونه
د ما رانو په غارمه منډه لاسونه
چه پردی ورځنی تښتی په مدکونه!
زورور په لږ ګناه و هی سرونه!
و سیندو وته تړل نه شی بندونه!
چه په هر لوری یاران لری زر ګونه
چه بی خوري د نو کري په خوشرطونه
غلیمان ور لره بس دی خپل خو یونه
د ګیډ پر، و نه خوازه لری ګلونه
په تلوار، سره ورانیږی جوړ کارونه
منافق وی چه ډېر ډېر خوري سو ګندونه
چه په کور کښي دي انبار شی نعمتونه
ته حمار یې په تا اېښلي کتابونه
نه پیدا چه پسري لوڅي پردی کورونه
چه و سختی و ته و نیسی لاسونه
د بدانو خو هم تور ښه وی مخونه
چه په لاري ترتا تېر دروهی ستاملونه
په څېړوی کاږه کړه ور مېږو نه
دهغو د ناستی تښته په ګرو هونه!
بیا هغه چه دي په ځای وی اکه تروته
دهغو خونو نه ځی بر کتونه
مه عمل کوه په ریب دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خرڅونه!
لږ و ډېر په زبان مه راوړه عمونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

به هر کار بهتر لاس سړوی په ځوانی کښې / که طاعت که عبادت که نور کاروونه
په ځوانۍ کښې چه د کار نه لاسه ووزی / په پیرۍ به دی ونه رسی لاسونه
همیشه او سه خو له پته لکه ناوې / چه ضرور شی هاله وکړه دوه حرفونه
سر هغه په نا معقول په جهان خوځوی / چه همیش په خنداسپین اری غاښونه
که خبره که خدا کړی جګی جګی ! / هره چار تر حساب مه کوه بیرونه
که دی زړه وی چه بې عیب دې بکاره نه شی / چاته مه شماره د خلقو ویټ عیبونه
که له تانه په قوت دمتو زیات وی / له هغه سره حجت مه کړه بحثونه
چه توانیږی دهغې خبرې لاف کړه / او که نه په دروغمه وهه لافونه
چه دښمنو کښی دجنګو خرخشې وی / تابی غمه خپل هوس کړه خپل ښکاروونه
که دی واورید لچه بیا و بله روغ شول / نور په خپله وسله ووهه لاسونه
چه دښمنونه بتر دی هغه خوک دی ! / چه دښمنو سره کا مصلحتونه !
خدای هغه په دواړه کونه دی نما ځلی / چه په ورځ کا عدل وداد په شپه نمځونه
چه دزړه په تمامین دهغو نازوده / تل نیاز منو سره وړی دی نیازونه
داصیل شیوه خپل اصل نه ابا س دی / په زربانو کښی پیادم وی پیامرۍ ونه

« خوشحال ختک »

په پیری کښی چه هوس دی دناب کړی / بیهوده ګمان په صبح د مهتاب کړی
داسته ګناه کوی توبه وکاږی / لکه بت هسې په غټو ستر ګو خواب کړی
علم و کړی بې عامل وربانډي نه کړی / لکه طفل هسی لوبې په کتاب کړی
په شپه پروت بی دهقان په میخانه کښی / او د ورځې مخ په لوری دمحراب کړی
له خالقه دی نه شرم نه حجاب وی / له رحمان ګوښه ونیسی حجاب کړی

« عبدالرحمان مهمند »

کرد ګلو کړه چه سینه د ګلزار شی / اغزی مه کره په پښو کښی به دې لاړ شی
نه چه بل په غشو ولی هسې بوه شه / چه هم داغشی به ستا په لور ګذار شی
کوهی مه کنه دبل سړی پهلار کښی / چیرې ستا به د کوهی په غاړه لار شی
نه چه هر چاته بخوارو ستر ګو ګورې / لا دومې به ستا صورت ترخاور وخوار شی
آدم زاد په معنی واړه یو صورت دی / هر چه بل آزار وی هغه آزار شی
که نه نه کوی نظر د چا و عیب نه / هر سړی به ستا د عیبو پرده دار شی
دمتان کړیه لوړه مځکه بانډی ه کا / سر کوزی کوه چه ښې دي مرغزار شی
دمات لوښی او از کله ثابت خیژی / د هر چا عمل خر ګند په خپل ګفتار شی
واذا حکمتم بین الناس راشه واوره / حق با طل سره جدا کړه مه ئي نغاره
مدا ماچه لکه باز غو ښې دقام خوری / عاقبت به شي بندی په پښو په غاړه
چونه وی نوی قصر ونه خبر نه ئې / نن صبا دی ابادی ویتم ویجاړه
فکرو کړه وخت کو تاه دی وی لوییږی / د دنیا پر لانده پانې بانډې ولاړه !

« د مرزا حنان »

نن چه صبح دی رو شانه لار صحیح کا   نا گهانا نه به دا صبح شب تا ر شی
لنږه ئې مه گڼه هر عمر که گناه لنږوی   چه لنږ لنږ و سره جمع کړی بسیا ر شی
که بل بد کا نه دی ته هم ورسره و کره   هر یو نخل چه میوه لری سنگسا ر شی
تل و نېو و ته آزار د بدو رسی   هر چنجی و نرم چوب و ته دو خا ر شی
هغه زده به له طوفانه به امان شی   چه کشتی غوند ی د خلقو بار بردا ر شی
خدای دې بدله لاسه نه کا او که وی هم   در حسان دې له کل بد و استغفا ر شی

« عبدا لرحمن مهمند »

اې مدام د بل په کمه روا دا ره   نیکی نه کوی بدی لره تیا ر ه
قدم مه ږده په عاجز مینز ی په ظلم   نه چه دغه پښه دی و منډلی له ما ر ه
هر چه ودی صباح بې راودی لنږ که د پروی   دا چه نن یی پستم ا خلی له خو ا ر ه
کبر مه کوه چه کبر پر خدای ښائی   چه رانده پدا شیطا ن شو له در با ر ه
تکیه مه کوه پر مال فرز ند بې بخته!   که دې مال کهدی فرزند دی نا یکا ر ه
دا جل صیا د طلب د استاد روح کا   ته طلب د مال اسباب کړی نا قرا ر ه
که دا پند د حنان ونیسی په غور کښی   دی بهتر له هغه گنجه بې شما ر ه

« مر ز ا حنان »

دیر به ستا په سبب خواب دراحت و کا   که دمهد په شان ورك دخان ارا م کړی

« شیدا »

پند دی سو دمن واو ره تور زنه   اسا نه نده د سر بند نه
مصلحت مه پر یږده د خپله لاسه   هم به خپل راز لری د زړه د ننه

« خو شحال خټك »

همیشه وائی چه خدای می پیغز ندلی په یکی دی   که دی خدای وی پیغز ندلی مینه مکره په باطله
په خیل حسن غره مه شه که په حسن لکه گل شی   زمانه به دی خپره په یوځو ورځی کا زائله

« خو شحال خټك »

د چاوخوا ن ته خالی کښل مکره   که تل دی خوان خوری منت په بل مکره
چه پری باور نه هسی و بل مکره   چه مال د بل شی هسی بیا تل مکره

(خوشحال خټك)

منجم که در ته نحسه ا دینه کا   یا طبیب و تا ته بد ې کا شکر ې
په جمعه به و نمانځه و ته و نوزې   له شکرو به هم گرزې ارې ارې
په قران کښې چه شراب دی منع شوی   ته یې واې لکه یې دمور شیرې !

« خوشحال خټك »

عاقبت به یې زده ترلاسه کړې حنانه!   لکه زلفې دنگار تواضع خوی کړه

« مرزا حنان »

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځمان ژغوری برېنده تېره توره — هسې ځېل سر له بېهره دسحر ژغوره!

« عبدالحمید مهمند »

چه ظاهر غوړوی په باطن سپوروی — په ژبه خوږوی په زړه کښي شوروی

ور سره مه کښېنه تا به تباه کا — سپین زر که سپین وی اثر یې توروی

« عبدالقادر خټک »

له همه واړه عالمه صلح کل شه — وښوېدو خوشبویي ور ڪوه کل شه

تعلق به تېر شي و نی هوس مه ڪړه — په بهار کښي په ناړو لکه بلبل شه

« عبدالقادر خټک »

خوك چه نرم وېل کا عمل بی گوره — تېکان دم په خوله وېل کا نرم نرم

« خوشحال خټک »

ښمن مو مل دی — اوس مو پیر غل دی — هواد د بل دی

غازیانو گوری — ښمن مومل دی

توري تېري کړی — د ښمن مو پرېکړی — منګلی سري کړی

خله بیا تېښتو — ښمن مومل دی

که تېنګه کړو زړونه — بیا به ری یونه — چه زمری یو نه

اسلام راځخه دی — ښمن مومل دی

غازیانو راشی — تول شاو خوا شی — دشهاب په ملاشی

دښن موغوڅ کی — ښمن مومل دی

« شیخ ملکیار فرشبن ستانه داشعر په یوه غزا کښي چه دسلطان شهاب‌الدین غوری سره ؤ ، د غازیانو د تودولو دپاره درجزبه رقم ویلی دی . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم باب: پښتو او پښتونوالي

۱- مېړانه او توره:

مرد به نه شي په گفتار — څو پیدا نه کړي کردار
چه دې و ښکنځي مرد نه یې — که له تا نه وي په ډار
چه څه دي خو انتقام دی — د مردانو کار و بار
عفوه هور ته ځای لري نه — چه نه عیب وي نه یې عار
چه عزت ورڅخه نه وي — هغه مرد نه وي پکار
هم مهره لري هم زهر — ښه مردان دي لکه مار
چه هم تندر هم باران وي — تر هغو ځوانانو جار
مرد به غم دخیل هنر کا — نه د زر نه د دینار
مرد به غم کا دخیل شرم — د عزت د اعتبار
نامرد فخر په نسبت کا — مرد نه مور لري نه پلار
د خوشحال خبرې گوره — لعل و دُر پېیي په تار

«خوشحال خټك»

یا د سپینې توري مرد شه یا عاشق شه — چه یا د پېغلې په بند لو په سنګرو
د خوشحال خټك خوښي په هغه وخت وي — چه برېښنا د سپینو تورو شي د زغرو

«خوشحال خټك»

د نامرد، د مرد په دا تفاوت و شو — په نامرد، شرم آسان دی په مرد گران دی
مست هاتیان خوني زمري توري وښکلي — که د سروبره دي نه شي کار آسان دی
کاشکي ته په دا دنیا همیشه پاتې — په احتیاط احتیاط کېښ دهر خلق طوفان دی
که د ځان که د ایمان بدخواهي دهردي — ما په خدای پاندې سپارلی ځان ایمان دی
ننګیالي چه د اخلاص توره په لاس کا — دهر لښکري د همت پوري کاروان دی
په ښادي سره شریك دي اولسونه — غم یوازې د خوشحال خټك په ځان دی

«خوشحال خټك»

مور دي نه شي پاندې پوره — چه مېړو نه د کار زار دي
خوك چه شته تر شرقه غر په — د تورزنو خدمتګار دي

«خوشحال خټك»

د رست پښتون تر قندهاره تر اټکه — سره یو د ننګ په کار پټ و آشکار
په داهسي وخت، چه وخت د نام وننګ دی — دا بې ننګه پښتانه کا څه رفتار
پښتانه چه نور څه فکر کا ناپوه دي — بې د توري خلاصي نشته په بل کار
تر مغلو پښتانه په توره ښه دي — که پوه په پښتانه وای څه هوښیار!

«خوشحال خټك»

مېړنو له تېښته شرم دی یونسه !
د نصیب له ښېښې مادوه جلب
« یونس »

خه سړی خه یې تدبیر !
که جهان شي تیره توره
بې تقدیر به و نه مري
بې اجله مرګی نشته
لکه کار د مړني دی
د غازیانو شهیدانو
کل ګټنه ده د توري
مړنی دی چه یاد ښځي
چه په دروغ د توري لاف کا
توره تجره د خوشحال ده
تر اوو پېړیو پوري
دا د ځان ستاینه نه ده .

هم هغه شي چه تقدیر
ستا به مرګ شي خلق خیر
نه په توره نه په تیر
تیغ و هغه مکړه تقصیر
هسې کار نه دی د پیر
پروا نشته د سعیر
که کابل دی که کشمیر
په سندر و هم په ویر
د هغو نه یم دلګیر
کال په کال خلق خبیر
واده مړه په تیغ و تیر
حقیقت وایم په خبر
« خوشحال خټك »

چه په توره یې ځواب ور کړی مردیده
که وجود دی خوك آزار کاندی په چوب
« خوشحال خټك »

چه مېن په وسله نه وی
لاس دی سره کا ستر ګې توری
مرد دی نه وائی خپل ځان ته
ځان دی و جوړ وی ځوان ته
« خوشحال خټك »

باغ وی سرود وی نقل و شراب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځ کښې
ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
نقل د تورو و خت د شباب وای
« خوشحال خټك »

د زنانو په حساب دی مردان مښه
شړی ور پښتون به سل په د که یوسی
چه له زېبه له زینته هم آغوش وی
کشمیری چه بفرنګ شالونه یې په دوش وی
« خوشحال خټك »

د بلا ته د اختیار توره په لاس کښې
تند رهم زمانه ذاته نه پیدا دی
وقضا وته تسلیم په شان دمړه یم
په سپین زړه که د باران سپینې اوبه یم
« خوشحال خټك »

چه جنګیالی وی دولت هغه مومی
دا د واده تو کسی سره تړلی دی
چه ننګیالی وی عزت هغه مومی
خوك چه محنت کا راحت هغه مومی
« خوشحال خټك »

چه ځان غواص کا ګوهر هغه مومی
دا کا رمې خوځله به ځان را غلی
چه بې ننګی واخلی دلبر هغه مومی
له سر چه تېر شی ظفر هغه مومی
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا رقیب کله زما په مخ را تلای شي

د مړو و جنګ ته نه د رومي عورتې
« مرزا حنان »

چه زړی شی میاشت آخره شپه را خېژي
ښې ورېښمني جامې خوی دار تېښو دی
له یارانو اخلاص تلسلي دی حنا نه !

پتوه ځان له عالمه په افلاس کښې
د مېړه مړانه نه ځي په کرباس کښې
ګذران د زمانې شو په لباس کښې
«میرزا حنان»

د میدان په ورځ چه تښته کا له جنګه
له میدانه تښته کار دی د زنانو
چه د تورو په بر ښنا یې وار خطا شي
د ضرور په ورځ به تښته له ګیدړ کا
د عزت صدقه سر د سر د نیا ده

یا تې هیڅ نشي باقي له نام و ننګه
مړ د به نه تښتي له غشي له ټوپکه
مور یې مه وای په هغه غولا تې انګه
چه همېش کاندي خوښي له نای وچنګه
مړ نی به شرم سرور کا بید رنګه
«یونس»

ملي وحدت

تو له یو دی که غلجي که ابدالي دی
چه عمل یې د نېکۍ وي مېړه هغه

ښه هغه چه یې ښېښه د زړه صفا ده
که اغوستې یې ګدله د خامتا ده
«احمد شاه بابا»

۲ ـ ننګ او ناموس :

چه ننګ کا ننګیالي دي ورته ایښي دي دوه کاره
یا کام د ننګ حاصل کا یا د دوی مینه سپېرېږي
«خوشحال خټک»

چه د ننګ په چارو نر ندی خوشحال له !
که یې نر وینې په ستر ګو هم ماده دی
«خوشحال خټک»

کاشکې ځوان دېښتانه په ننګ کښې مړوی
چه د قام به ننګ کښې و مړ هغه ځو یه
نه چه ګور له روان شوم له تلتکه
په عالم کښې دخیل پلار غاړه کا لکه
«خوشحال خټک»

څه یو ازې ننګ به ما را غلې نه دی
چه ښور وا خوري دمغلو واده سپي دی
ګور به هم په ژړا سر کړم که یې ور ودم
پښتانه د پر دی په غرو نه په سمو نه
د سګانو په خو له څه اخلم نو مو نه
زه خوشحال د زړه دا هو مړه املو نه
« خوشحال خټک »

چه د بل ننګ و ناموس سا تلی نشي
و به نه ساتي خوك خپل ننګ و ناموس
« عبدالحمید مهمند »

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شي
د ګلو خو په هوس شپې ر نېو مه
تلخ ویل پر رقیب څو کوي وما ته

په حکمت که ارسطو و افلاطون یم
امو خته لکه شبنم په دا شبخون یم
آخر زه شمس الدین ننګے لرم پښتون یم
«شمس الدین کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو وا نخلې له غلــمه انتقام
چه دننګ او د ناموس اندوه یې نشته

مرد نه خوب کا نه خواړه کا نه آرام
د هغه سړی به نه وی احترام
« خوشحال ختــك »

نام وننګ افغانی مې ولاړ بر هم شو

انصاف نشته د خوبانو په بازار کښې
« عبدالله یوپلزی »

واړه ننګ د پښتانه دی ګدا نه ځی

حال یې ورځ په ورځ زبون دی ستا په غم کښې
« خوند ګدا »

په جهان د ننګیالی دی دا دوه کاره

یا به و خوری ککری یا به کامران شی
« خوشحال ختــك »

ننګیالی د ننګ د پاره
سر به باد د سړی پرېوزه
چه په نام و ننګ اړ نه وی
د جهان بلا دې کل وی

په هر څه لګوی اور
چه یې نه وی ژوندون نور
که تل ژوی مخ نی تور
خو دې نه وی وېی (١) سپور
« خوشحال ختك »

سر په دار لاړ شوی ښه دی
نه لاك شوی په پیغور

٣ ــ ټینګښتیا

قول و بول په ژوندون نشی بدلولی

ځکه ځان په جهل و ژنی پښتانه
« عبدالحمید مهمند »

ځان به مړ د عشق په جهل کړم ناصحه!

وا به نودم زه حمید هسې پښتون یم
« عبدالحمید مهمند »

ددنیا ناوې به بیا په نکاح نکړم

که پښتون عبد العظیم یم په نسب
« عبدالعظیم رانړیزی »

زما څه بې اعتقاده عقیده ده

چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
« شمس الدین کاکړ »

د مرد چه نه وی وینا محکمه
چه یو ی ژ ډه وی یو ه خبره

په ده به نه شی در غلـه سمه
خلاص وی له همه خلاص وی له غمه
« خوشحال ختــك »

٤ ــ ښه ځوانی :

جار شم قربان شم دېلار له پنده
لذت دور کړي تر ساتل ډېر دی

را ته یې ووې زما فرزنده !
خوی خیر ندی ممسك له خونده
« عبدالقادر ختك »

دلو یې په مقام به هاله کښېني

که د ور کړي دمراني په وزر ځي
« عبدالقادر ختــك »

---

(١) وېی : لفظ ، کلمه .

د خپل ځان دپاره یم درم اسراف دی ‌ ‌ ‌ چه په بل خونه ښندي بی اسرافی ده
«عبدالقادر خټک»

تواول کښېنول دزرو ښځې کاندي ‌ ‌ ‌ ور کول بازل یې خوی خصلت دنرو
«عبدالقادر خټک»

چه شجاعت کا دنیا په کف لری ‌ ‌ ‌ نوم به دنیکو یه هر طرف لری
هر چه حاصل کا دا د واړه خویه ‌ ‌ ‌ هغه میراث دشاه نجف لری
«عبدالقادر خټک»

که څوا نمردی بل آزار مکړه په گلو ‌ ‌ ‌ ځان دښو دبدو تیرو ته کړه هدف
«عبدالقادر خټک»

چه گټل خورول بخښل کا ځوان هغه ‌ ‌ ‌ چه تو ره لری د توري خان هغه
کان دلعل ودیا قوت و گوهر څه دی ‌ ‌ ‌ چه احسان تري پیدا کیږی کان هغه
چه نی ته په گېره وخوري حیطه شی ‌ ‌ ‌ د مجلس سره چه خوړ شی خوان هغه
که د مال دی که د ملك دی که د لیچو ‌ ‌ ‌ چه ئي توان دچا یکار شی توان هغه
په تما مه شپه په ورځی مباشتی کال کښی ‌ ‌ ‌ چه د خدای په یادو دروی آن هغه
چه د خوك دوړ اندی روستوځی داخه شی ‌ ‌ ‌ په تنها وجود چه شان شی شان هغه
و نور چاوته وران مه وایه خوشحاله ! ‌ ‌ ‌ چه قول عهد وران شو وران هغه
«خوشحال خان خټك»

که پښتو ن شی گدا گر د کل جها ن ‌ ‌ ‌ غگ ئي تلملی دد ودی دی تریو نان
هسی شه مهما ن نوا زه خلك نشته ‌ ‌ ‌ لکه خدای چه پیدا کړ یدی افغان
که بهر در ته مرزی شی خویه کور کښی ‌ ‌ ‌ له ادبه ځان میر ئی کړی تا به خا ن
ده رچا ځای له چه ور شی بی تکلیفه ‌ ‌ ‌ کټ پوزی در ته تیار وی آش و نان
«د میر احمد شاه رضوانی»

۵ ـ د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را علم ‌ ‌ ‌ ماد هسې د ماغ سر ندی را وړی
له اصلی فو لاده هله تیغ ر غیږ ی ‌ ‌ ‌ په وار وارچه ځني لاد شی و سنیخړی
«خوشحال خټك»

که زه گوری درد آشامو سره شماریم ‌ ‌ ‌ خوار هغه چه ئي لهما سره آهنگ دی
هر ملځی دسر بازی هنر څه زده ‌ ‌ ‌ چه په دا هنر کښی سر ښندی پتنگ دی
لا تر او سه ئی ماغزه په قرار ندی ‌ ‌ ‌ چا چه ما سره و هلی سر به سنگ دی
د گیندیو په ځیگر کښی ئي گولی دی ‌ ‌ ‌ که لیدلی چا دما د ښکار تفنگ دی
لا په خوب کښی په لرزه پر یوزی له کټه ‌ ‌ ‌ چه دچا ترغوږ زما د توری شرنگ دی
که په دا د رومی گو ري هغه زه یم ‌ ‌ ‌ چه می داغ په خاطر اینی داورنگ دی
در ست جهان می ومغل و ته خپر کړ ‌ ‌ ‌ ځای په ځای ئي پښتانه وته فلنگ دی
ځني څه اویه دعوی لرم په زړه کښی ‌ ‌ ‌ ولې څه کړم چه پښتون واړه بی ننگ دی

خو طالع را سره هسې مدد نه کا
دخو شحال دزړه دحال ننداره وکړه

گڼه تېر تر فرېدونه مې فرهنگ دی
که په تخت دپاچه کښېنې هم ملنگ دی
« خوشحال خټك »

چه زما د در وېزې په کچکول ځير شي

دحاتم په زړه به سهم د سوال پرېووت
« عبد الحميد مهمند »

هسې رنگ له دې عالمه تنها خوښ يم
تر هغه چه خشك طينت د صحرا و يم
چه شاړ ه بی له اقمې و زی مگس شي
چه په شان د آفتاب نده گرم رو يه
چه په قيد يې د قفس کړم لکه زرکه
که پيدا ر لکه تصوير له خوا به نه شو

چه مدام لکه وحشي په صحرا خوښ يم
لکه موج اواره په دريا خوښ يم
کله زه د هغه خوان په صلا خوښ يم
ستا په سر که په سايه د هما خوښ يم
تر دا هسې خندا ز ه په ژړا خوښ يم
په دا حال له خپله بخته شيدا ! خوښ يم
« شيدا خټك »

جهان شرم نام و ننگ دی
چه وفا و رخه نشته
چه يې عشق تر سره کړی
په ښا غليو جهان ارت دی
چه خوشحال بانديې ناستي کا

که دا نه وی جهان رنگ دی
گل په خه کړي چه خوشرنگ دی
نور خوك نشته خو پتنگ دی
په غرو و ليو باندی تنگ دی
دا يو زی ندی او رنگ دی
« خوشحال خټك »

اکوړی ، يحيی ، شهباز واړه سره زر وو
اکوړی ، يحيی ، شهباز واړه زمری وو

په خپل دور واړه و ښه تېر کړ خپل وار
زه هم نه يم د گيدړو په قطار
« خوشحال خټك »

د حاتم غوندې مې خپل و حشم نشته
سخاوت مې په تقليد په رسم ندی
په و گړی مې خبر ې د مردی شته

په عطا کښې له حاتمه برابر يم
زه له ځايه د سخي بابا پسر يم
په همت کښې په هر لوری ناموريم
« خوشحال خټك »

هر چه کاندی نوکري د پادشاهانو

خا مخا به د دربانو منت بار وړي
« عبد الرحمان مهمند »

مطيع الله له موره پلاره هم سوال مکره

سل بلا شر منده گی دی په سوال کښې
« مطيع الله پير خيل »

در و ېزه له در و ېزه گرو ناکسي ده
چه رښتيني سيده صاف نه وی حميده !

د فلك کچکول ته مه نيسه کچکول
بولی بولی عافلان دا هسې بول
« عبدالحميد مهمند »

هسی فخر شمس الدين کاندی په عشق کښې

لکه فخر کړی پښتون په خپل نسب
« شمس الدين کاکړ »

دروغ ويل هغه کاچه يې وېره وي يا طمع

خوشحال په دالاندی حق به وايې خوی يې سرشته
« خوشحال خټك »

روڼی گڼه (۵۰۲۰) محمد سردار : ح : سراج الدين : ر : محمد امين : ن : رجب علي : م ، اجرائيه پښتو ټولنه ۲-۴-۱۳۲۶

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library